

ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΤΜΗΜΑ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ

**Διερεύνηση της συνύπαρξης μεταναστών και Ελλήνων
στο κέντρο της Αθήνας στη περίοδο της οικονομικής
κρίσης**

Πτυχιακή εργασία του Αντωνίου Μάριου

Αθήνα, Φεβρουάριος 2015

ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΤΜΗΜΑ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ

**Διερεύνηση συνύπαρξης μεταναστών και Ελλήνων στο
κέντρο της Αθήνας στη περίοδο της οικονομικής κρίσης**

**Πτυχιακή εργασία του Αντωνίου Μάριου
Επιβλέπων Καθηγητής :Μαυρομάτης Γεώργιος**

Αθήνα, Φεβρουάριος 2015

Περιεχόμενα

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	4
Κεφάλαιο 1ο : Η μετανάστευση στην Ελλάδα	5
Εισαγωγή	6
1.2 Θεωρίες για τη μετανάστευση	7
1.3 Η Μετανάστευση προς την Ελλάδα	10
1.4 Εξετάζοντας τις απογραφές πληθυσμού του 2001 και του 2011	10
Κεφάλαιο 2ο : Ένταξη και συνύπαρξη: Προβλήματα και προκλήσεις.....	15
Κεφάλαιο 3ο Μεθοδολογία ποιοτικής έρευνας :Συνεντεύξεις	19
3.1 Η συνέντευξη ως εργαλείο άντλησης ποιοτικών δεδομένων	19
3.2 Τύποι συνέντευξης	20
Κεφάλαιο 4ο : Η συνύπαρξη Ελλήνων-Ασιατών στο κέντρο της Αθήνας μέσα απο τα μάτια των μεταναστών	21
4.1 Ο φόβος στη καθημερινή ζωή	24
4.2 ΜΜΕ εμπειρίες και γνώμες για την επιρροή τους στην ελληνική κοινωνία	32
4.3. Μικρές καθημερινές εμπειρίες ρατσισμού.....	36
4.4 Αστυνομική βία και ιστορίες κράτησης.....	41
4.5 Ιστορίες σχετικά με την εργασία.....	45
4.6 Και η άλλη πλευρά... ..	53
4.7 Συγκρούσεις και τριβές μεταξύ μεταναστών	58
Κεφάλαιο 5ο :Η συνύπαρξη Ελλήνων-βαλκάνιων μεταναστών στο κέντρο της Αθήνας μέσα απο τα μάτια των μεταναστών.	64
5.1 Η συνύπαρξη στη καθημερινότητα.....	66
5.2 Ιστορίες συνύπαρξης στους χώρους εργασίας	73
5.3 συγκρούσεις και τριβές μεταξύ μεταναστών	81
Συμπεράσματα.....	83
Βιβλιογραφία	85

ΑΘΗΝΑ 2015

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η μετανάστευση είναι ένα φαινόμενο με πολλές κοινωνικές, πολιτικές και οικονομικές διαστάσεις. Η παρούσα εργασία έχει σκοπό να ρίξει φώς σε μία έννοια που σχετίζεται με μία κοινωνική διάσταση του φαινομένου, την συνύπαρξη των

μεταναστών με τους γηγενείς.

Ως περιοχή μελέτης ορίζεται το κέντρο της Αθήνας και οι πέριξ συνοικίες που έχουν υψηλή συγκέντρωση μεταναστών(πχ.Άγιος Παντελεήμονας,κάτω Πατήσια,Σεπόλια,Κυψέλη).Για τη διερεύνηση της συνύπαρξης των μεταναστών με τους Έλληνες του κέντρου της Αθήνας , επιλέχθηκαν δύο ομάδες μεταναστών των δέκα ατόμων η καθεμιά.Η πρώτη απαρτίζεται απο Ασιάτες και Αφρικανούς και η δεύτερη από Βαλκάνιους και κεντροευρωπαίους.Να σημειωθεί ότι όλοι διαμένουν σε συνοικίες του κέντρου.

Τα ερωτήματα που τέθηκαν και στις δύο ομάδες με τη χρήση μη δομημένων συνεντεύξεων,βασίστηκαν σε τρεις σε θεματικούς άξονες.Ο πρώτος ήταν η συνύπαρξη των μεταναστών με τους Έλληνες του κέντρου σε επίπεδο καθημερινότητας(γειτονιά,πολυκατοικία κ.ο.κ).Ο δεύτερος ,η συνύπαρξη τους στο χώρο εργασίας και τις σχέσεις που αναπτύσσονται μεταξύ τους και των Ελλήνων εργοδοτών. Τέλος, ο τρίτος είναι διερεύνηση πιθανών τριβών μεταξύ μεταναστών διαφορετικών εθνικοτήτων.

Μέσα λοιπόν απο τις συνεντεύξεις επιλέχθηκαν αποσπάσματα με ιδιαίτερο ενδιαφέρον προς σχολιασμό και εξαγωγή συμπερασμάτων.

Κεφάλαιο 1ο : Η μετανάστευση στην Ελλάδα

φωτογραφία 1:μετανάστες μικροπωλητές στη πλατεία Βικτωρίας

Εισαγωγή

Η μετανάστευση είναι ένα πολύπλοκο φαινόμενο, το οποίο εξελίσσεται μέσα στο πέρασμα του χρόνου και έχει απασχολήσει διάφορους επιστημονικούς κλάδους. Λόγω του ότι επηρεάζεται από κοινωνικούς, πολιτικούς, ιδεολογικούς παράγοντες, είναι αναμενόμενο να υπάρξουν διαφορετικοί ορισμοί ανάλογα από ποια σκοπιά το εξετάζει ο κάθε επιστήμονας. Οι ορισμοί οι οποίοι έχουν δοθεί, είναι της φυσικής μετάβασης, είτε ατόμων μεμονωμένα είτε ομάδων, από μια κοινωνία σε μια άλλη (Eisenstadt, 1953), η γεωγραφική μετακίνηση αριθμού ατόμων, ή ακόμα και η μεταφορά ανθρώπινου ή εργατικού δυναμικού από κάποια περιοχή σε μια άλλη (Castles & Kosack, 1973).

Τα βασικά κριτήρια για τη διάκριση των μεταναστών αφορούν στη διάρκεια παραμονής και στο αίτιο της μετακίνησης. Με βάση αυτά εξάγονται και οι κατηγορίες των μεταναστών. Στην Ελλάδα, ο ορισμός είναι αποσπασματικός και διφορούμενος. Ο νομικός όρος «αλλοδαπός» αναφέρεται σε όσους δεν έχουν ελληνική υπηκοότητα, αλλά βασικά χρησιμοποιείται μόνο για τους υπηκόους τρίτων χωρών, εξαιρώντας τους υπήκοους της Ε.Ε. Στον ορισμό αυτό συμπεριλαμβάνονται οι κάτωθι κατηγορίες:

- Ξένοι υπήκοοι που εργάζονται στην Ελλάδα κι έχουν άδεια παραμονής κι εργασίας.
- Ξένοι υπήκοοι που εργάζονται στην Ελλάδα παράνομα, χωρίς άδεια παραμονής.
- Αιτούντες άσυλο και άμεσα εξαρτώμενα μέλη που έχουν κάνει ή έχουν έρθει με την πρόθεση να κάνουν αίτηση ασύλου.
- Πρόσφυγες που ζουν κι εργάζονται στην Ελλάδα αναγνωρισμένοι από τις αρμόδιες αρχές.

Στις ανωτέρω κατηγορίες μπορούν να προστεθούν οι μετανάστες ελληνικής καταγωγής.

- Παλιννοστούντες ομογενείς, οι οποίοι είναι υπήκοοι των νέων ανεξάρτητων κρατών της σοβιετικής ένωσης, ελληνικής καταγωγής και μπορούν να αποκτήσουν ελληνική υπηκοότητα αν το επιθυμούν..
- Ομογενείς αλβανικής υπηκοότητας, ελληνικής καταγωγής, με δυνατότητα ειδικής άδειας παραμονής κι εργασίας. (Broersma et.al, 2010).

1.2 Θεωρίες για τη μετανάστευση

Η μετανάστευση είναι ένα φαινόμενο το οποίο έχει απασχολήσει έντονα την επιστημονική κοινότητα. Τόσο το εύρος όσο και η πολυπλοκότητα του φαινομένου συνέβαλε στο να διατυπωθεί μια σειρά θεωριών και προσεγγίσεων για το εν λόγω ζήτημα, οι οποίες στηρίζονται τόσο στις αιτίες όσο και στις επιπτώσεις της μετανάστευσης.

Οι νεοκλασικές θεωρίες (Χλέτσος Μ. κ.α. 2005, σελ. 11) στηρίζονται στην οικονομική θεωρία της προσφοράς και της ζήτησης και στην παραδοχή ότι κάθε άτομο γνωρίζει τέλεια τόσο τη λειτουργία και τις διαδικασίες της αγοράς εργασίας, όσο και τα οικονομικά χαρακτηριστικά των άλλων περιοχών. Η επιλογή του μετανάστη προσδιορίζεται από τις μισθολογικές διαφορές των περιοχών-χωρών και, ως ορθολογικό ον, αποφασίζει να μετακινηθεί σε άλλη περιοχή βάσει της αρχής της μεγιστοποίησης των ατομικών και οικονομικών του συμφερόντων.

Η μαρξιστική θεωρία προσλαμβάνει τη μετανάστευση ως φαινόμενο το οποίο είναι συνδεδεμένο με την άνιση οικονομική ανάπτυξη των χωρών, η οποία είναι απόρροια της λειτουργίας του καπιταλιστικού συστήματος. Βασικό στοιχείο της εν λόγω ανάλυσης συνιστά η πλεονάζουσα εργασία, η ύπαρξη της οποίας είναι καθοριστικής

σημασίας για τη λειτουργία του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής. Ο πληθυσμός αυτός μετακινείται και συγκεντρώνεται στις περιοχές όπου υπάρχει εργασία, δεχόμενος «χαμηλές αποδοχές, υποβαθμισμένες συνθήκες διαβίωσης και ανώτατο όριο χρόνου εργασίας» (Χαλιάπα Α. 2009, σελ. 89).

Η θεωρία των παγκόσμιων συστημάτων [(Wallenstein,1974), Συκάς Θ. (2008), σελ.20] υποστηρίζει ότι η παγκόσμια οικονομία ελέγχεται από έναν μικρό αριθμό αστικών κέντρων στα οποία συσσωρεύεται σημαντικό μέρος του παγκόσμιου πλούτου (Χαλιάπα Α. 2009, σελ. 92-93). Η ανάγκη παροχής υπηρεσιών από ανειδίκευτο εργατικό δυναμικό είναι μεγάλη και κατ' αυτόν τον τρόπο δημιουργούνται οι μεταναστευτικές ροές προς τις εν λόγω περιοχές. Συνεπώς, η μετανάστευση αποτελεί ένα μέσο μεταφοράς φθηνού εργατικού δυναμικού υπέρ του κεφαλαίου. Κατ' αυτόν τον τρόπο διαγωνίζεται η άνιση ανάπτυξη και η εκμετάλλευση των φτωχών από τους πλούσιους.

Οι θεωρίες των “νέων οικονομικών της εργασίας” (Χλέτσος Μ. κ.α. 2005) στηρίζονται στις δύο παραπάνω θεωρητικές προσεγγίσεις θέτοντας στο επίκεντρο της ανάλυσής τους το νοικοκυριό ως μονάδα ανάλυσης. Η μετανάστευση πρέπει να αναλύεται με βάση το νοικοκυριό, καθώς αυτό λαμβάνει αποφάσεις με σκοπό τη συντήρηση ,επιβίωση των μελών του και την ανάληψη ρίσκων σε σχέση με αυτά. Δεν θα πρέπει να αποκλείεται συνεπώς η πιθανότητα το νοικοκυριό να πάρει μια απόφαση να μεταναστεύσει (είτε ολόκληρη η οικογένεια είτε κάποιο μέλος του) στη βάση αυτού του πλαισίου.

Η θεωρία της δυαδικής αγοράς εργασίας υποστηρίζει ότι η διεθνής μετανάστευση προκαλείται από μια μόνιμη ζήτηση για μετανάστες εργάτες, η οποία είναι έμφυτη στην οικονομική δομή των ανεπτυγμένων χωρών (Καραμανλή Θ. 2008, σελ. 30). Η αγορά εργασίας διακρίνεται σε δύο τομείς: α) τον κεντρικό τομέα στον οποίον απασχολούνται οι γηγενείς (χαρακτηρίζεται από υψηλές αμοιβές, καλές συνθήκες εργασίας και την ύπαρξη δικαιωμάτων για τους εργαζόμενους) και β) τον περιφερειακό τομέα (χαρακτηρίζεται από χαμηλούς μισθούς, ανύπαρκτα εργασιακά δικαιώματα, εργασιακή ανασφάλεια) (Χαλιάπα Α. 2009, σελ. 89).

Είναι γεγονός όμως ότι οι παραπάνω θεωρίες στηρίζονται σε μια οικονομική προσέγγιση και ερμηνεία της μετανάστευσης, παραβλέποντας πολιτικούς και

κοινωνικούς παράγοντες που επηρεάζουν επίσης το φαινόμενο. Αυτό το κενό καλύπτουν οι κοινωνιολογικές θεωρίες της μετανάστευσης, οι οποίες εστιάζουν «στη γνώση των ευκαιριών που προσφέρονται σε άλλες κοινωνίες, καθώς και στην πληροφόρηση του μετανάστη για τη δυνατότητα εξεύρεσης εργασίας σε αυτές» (Χαλιάπα Α. 2009, σελ. 89).

Η θεωρία των παραγόντων έλξης-απόθησης στηρίζεται στους παράγοντες ,οι οποίοι διαμορφώνονται στις χώρες αποστολής και υποδοχής των μεταναστών. Οι παράγοντες απόθησης εντοπίζονται στη χώρα αποστολής των μεταναστών και είναι αυτοί που προκαλούν τη μετανάστευση. Περιλαμβάνουν την έλλειψη οικονομικών ευκαιριών, θρησκευτικές ή πολιτικές διώξεις, επικίνδυνες περιβαλλοντικές συνθήκες κτλ. Αντίθετα, οι παράγοντες έλξης εντοπίζονται στη χώρα υποδοχής των μεταναστών και περιλαμβάνουν τη διαθεσιμότητα εργασίας, πολιτικές ή θρησκευτικές ελευθερίες, καλές περιβαλλοντικές συνθήκες, κτλ. Για να πραγματοποιηθεί η μετανάστευση θα πρέπει αφενός μεν να υπάρχει ο παράγοντας που ωθεί κάποιον στη μετανάστευση και αφετέρου, ταυτόχρονα, ένας παράγοντας έλξης στη χώρα προορισμού. Γίνεται αντιληπτό λοιπόν ότι οι παράγοντες αυτοί δρουν συμπληρωματικά. Βέβαια, οι μεταναστευτικές κινήσεις δεν γίνονται χωρίς εμπόδια. Τα εμπόδια αυτά μπορεί να είναι φυσικά (για παράδειγμα να υπάρχει μεγάλη απόσταση ανάμεσα στις δύο χώρες) ή άλλης κατηγορίας, όπως για παράδειγμα η ύπαρξη αυστηρών μεταναστευτικών νόμων (Lee E.S. 1999, σελ. 51). Πάντως, το μέγεθος της μετανάστευσης από μία χώρα σε μία άλλη είναι άμεσα συνδεδεμένο όχι μόνο με την απόσταση ανάμεσα στις δύο χώρες και του πληθυσμού σε αυτές, αλλά και του αριθμού των ευκαιριών ή των εμποδίων μεταξύ των δύο χωρών.

Τέλος, η θεωρία των δικτύων υποστηρίζει ότι δεσμοί συγγένειας, φιλίες αλλά και η κοινή καταγωγή δημιουργούν διεθνή δίκτυα, τα οποία αυξάνουν την πιθανότητα της μετακίνησης σε άλλη χώρα (Χαλιάπα Α. 2009, σελ. 93). Ο λόγος είναι ότι με αυτόν τον τρόπο μειώνονται οι κίνδυνοι αλλά και το κόστος που συνεπάγεται η μετανάστευση, μεγιστοποιώντας τα αναμενόμενα κέρδη (Εμκε – Πουλοπούλου, 2007, σελ. 145).

1.3 Η Μετανάστευση προς την Ελλάδα

Από τα τέλη της δεκαετίας του '80, οι διεθνείς εξελίξεις, καθώς και η πτώση των κομμουνιστικών καθεστώτων στην Ευρώπη οδήγησαν σε μεγάλα μεταναστευτικά ρεύματα από την ανατολική και κεντρική Ευρώπη προς την Ελλάδα, Ιταλία, Ισπανία και Πορτογαλία που έγιναν κατεξοχήν χώρες υποδοχής μεταναστών.

Το μεταναστευτικό φαινόμενο που εκδηλώθηκε στην Ελλάδα μαζικά από τα μέσα της δεκαετίας του '80, ανήκει στη λεγόμενη «νέα μετανάστευση» η οποία χαρακτηρίζει όλες τις χώρες της νότιας Ευρώπης.

Κατά τη δεκαετία 2000 - 2010, η Ελλάδα έγινε πόλος έλξης εκατοντάδων χιλιάδων μεταναστών όχι μόνο από τις πρώην σοσιαλιστικές χώρες αλλά κυρίως από τις ασιατικές χώρες και την Αφρική.

1.4 Εξετάζοντας τις απογραφές πληθυσμού του 2001 και του 2011

Σύμφωνα με την Απογραφή Πληθυσμού του 2001, ο αριθμός των μεταναστών ανήλθε σε 762.191, εκ των οποίων 415.552 ήταν άνδρες και 346.639 γυναίκες. Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζεται η συμμετοχή της κάθε εθνικότητας στον πληθυσμό των μεταναστών στην Ελλάδα.

Πίνακας 1 : Συμμετοχή της κάθε εθνικότητας στο σύνολο του πληθυσμού των μεταναστών (2001)

Χώρα υπηκοότητας	% στο σύνολο των αλλοδαπών πληθυσμός	
Αλβανία	65.0%	495424
Βουλγαρία	6.7%	51067
Ρουμανία	4.5%	34299
Πακιστάν	2.9%	22104
Ουκρανία	2.7%	20579

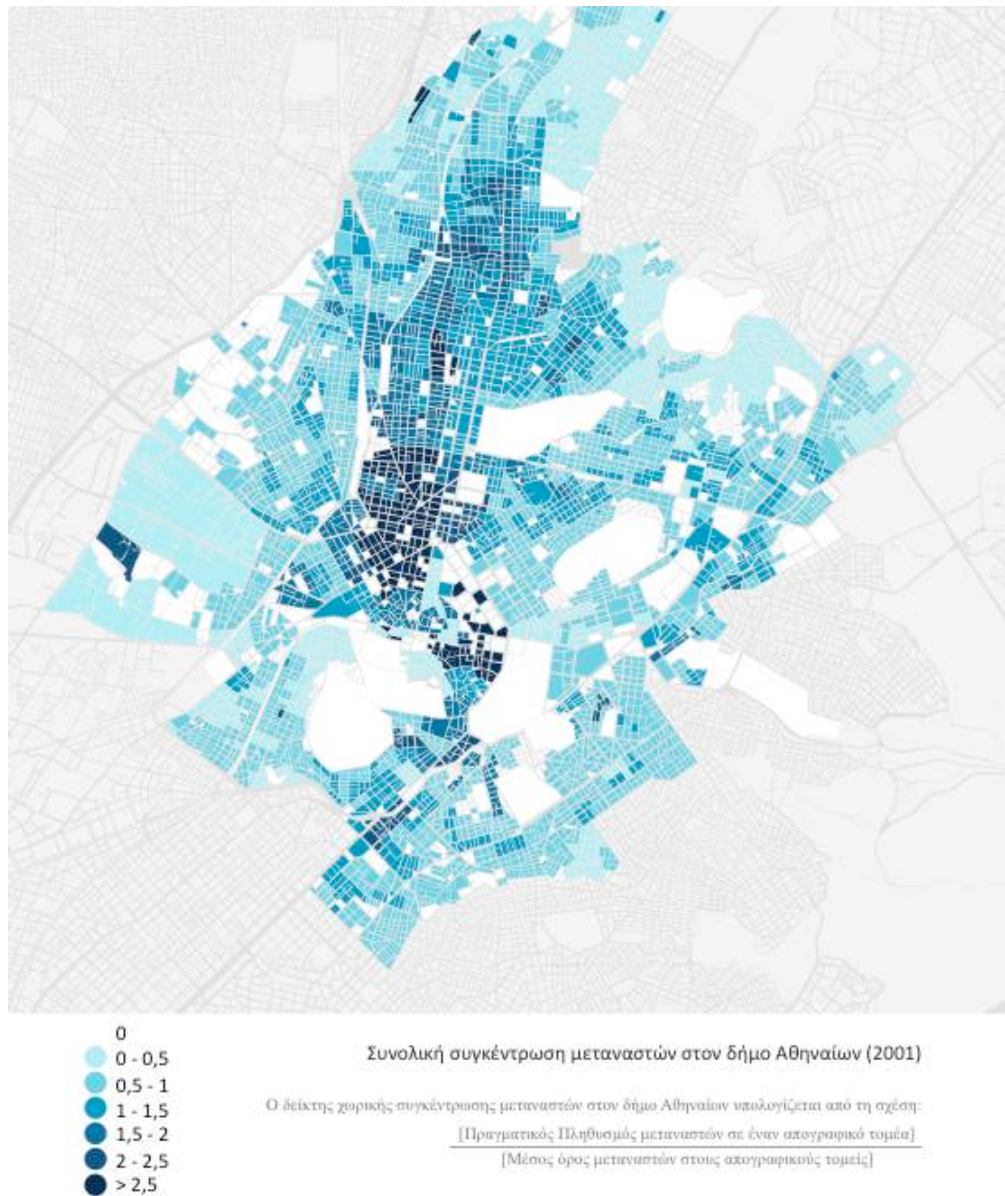
Πολωνία	2.3%	17530
Γεωργία	2.0%	15244
Ινδία	1.7%	12957
Αίγυπτος	1.7%	12957
Φιλιππίνες	1.5%	11433
ΣΥΝΟΛΟ	100%	762191

Πηγή:ΕΣΥΕ απογραφή πληθυσμού 2001

Απο τον παραπάνω πίνακα διαπιστώνουμε την αριθμητική υπεροχή των αλβανών στο πληθυσμό των μεταναστών της Ελλάδας.Με δεδομένο την μεγάλη εισροή Αλβανών τις τελευταίες δεκαετίες στη χώρα μας και την γειτνίαση των δύο χωρών είναι λογικό το ποσοστό να είναι υψηλό.Αξίζει να σημειωθεί οτι υπάρχουν εθνικότητες που η συντριπτική πλειοψηφία τους είναι άνδρες όπως είναι του Πακιστάν,της Ινδίας και της Αιγύπτου.Πρέπει να σημειωθεί ότι η απογραφή του 2011 έχει γίνει με διαφορετική μεθοδολογία γεγονός που δεν επιτρέπει τη σύγκριση μεταξύ των δύο απογραφών.

Στο παρακάτω χάρτη παρουσιάζεται η συνολική συγκέντρωση μεταναστών στο Δήμο Αθηναίων.Παρατηρείται πολύ έντονη συγκέντρωση στις κεντρικές γειτονιές της πόλης γύρω απο τη πλατεία Ομονοίας.Οσο απομακρυνόμαστε απο το κέντρο παρατηρούμε μείωση της συγκέντρωσης αυτής.

Χάρτης 1 : Συνολική συγκέντρωση μεταναστών στο δήμο Αθηναίων(2001)

Πηγή: ΕΣΥΕ (2001)

Από τα στοιχεία της Απογραφής Πληθυσμού του 2011 προκύπτει ότι ο αριθμός των μεταναστών ανέρχεται σε 911.929, εκ των οποίων 466.914 είναι άνδρες και 445.015 γυναίκες. Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζεται η συμμετοχή της κάθε εθνικότητας στον πληθυσμό των μεταναστών στην Ελλάδα.

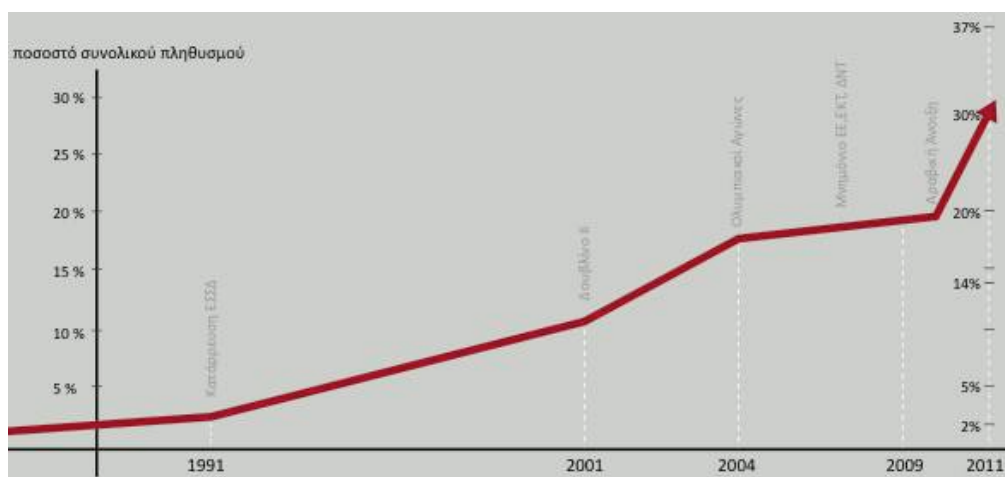
Πίνακας 2: Συμμετοχή της κάθε εθνικότητας στο σύνολο του πληθυσμού των μεταναστών

Χώρα	Πληθυσμός	Συμμετοχή στον συνολικό πληθυσμό των μεταναστών
Αλβανία	480.824	52,7%
Ρουμανία	46.523	5,1%
Γεωργία	27.400	3,0%
Ηνωμένο Βασίλειο	15.386	1,7%
Πολωνία	14.145	1,6%
Ινδία	11.333	1,2%
Γερμανία	10.778	1,2%
Μολδαβία	10.391	1,1%
Βουλγαρία	75.915	8,3%
Πακιστάν	34.177	3,7%
Ουκρανία	17.006	1,9%
Κύπρος	14.446	1,6%
Ρωσική Ομοσπονδία	13.807	1,5%
Μπαγκλαντές	11.076	1,2%
Αίγυπτος	10.455	1,1%
Φιλιππίνες	9.804	1,1%
Λοιπές χώρες/αδιευκρίνιστη υπηκοότητα	108.436	11,9%
Σύνολο	911.902	100%

Πηγή:ΕΣΥΕ (2011)

Απο τον παραπάνω πίνακα συμπαίρνουμε οτι το ποσοστό των Αλβανών μεταναστών στο σύνολο του πληθυσμού των μεταναστών.Παρατηρείται στο παραπάνω πίνακα ότι τα μεγαλύτερα ποσοστά ανήκουν,όπως και στη προηγούμενη απογραφή στους Αλβανούς,Βούλγαρους,Ρουμάνους και Πακιστανούς.

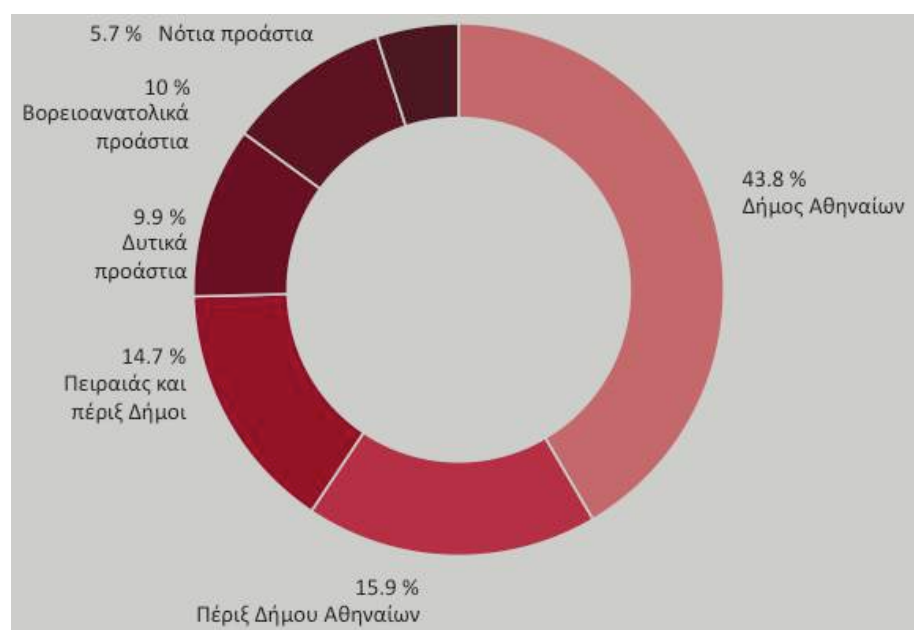
Διάγραμμα 1: Ποσοστό αλλοδαπού πληθυσμού στην Αθήνα (1991-2011)

Πηγή:ΕΣΥΕ

Στο παραπάνω διάγραμμα αναπαρίσταται γραφικά το ποσοστό του ξένου πληθυσμού στη πόλη της Αθήνας απο το 1991 μεχρι το 2011. Παρατηρείται μία σταθερή αύξηση των ποσοστών από το 1991 μέχρι το 2001 της τάξης του 13 -15%. Απο το 2001 μέχρι το 2011 παρατηρείται ραγδαία αύξηση του ποσοστού. Ειδικότερα απο το 2009 και μετά παρατηρείται μια ακόμα μεγαλύτερη αύξηση στο κέντρο της Αθήνας.

Διάγραμμα 2 : Κατανομή μεταναστών στην Αττική (2011)

Πηγή: ΕΣΥΕ

Στο παραπάνω διάγραμμα παρατηρείται το υψηλότερο ποσοστό συγκέντρωσης των μεταναστών εντός του Δήμου Αθηναίων, κάτι που και εμπειρικά μπορεί να επιβεβαιωθεί απο κάποιον που ζεί στο κέντρο της Αθήνας. Η μικρότερη συγκέντρωση παρατηρείται στα νότια προάστια του νομού Αττικής. Το γενικό συμπέρασμα που εξάγεται απο το παραπάνω διάγραμμα είναι ότι το κέντρο της Αθήνας είναι ιδιαίτερα ελκυστικό για τους μετανάστες. Αυτό μπορεί να οφείλεται στις χαμηλές τιμές ενοικίου που έχουν οι γειτονιές του κέντρου καθώς και στη προτίμηση των μεταναστών να ζούν στα πλαίσια μιας ‘κοινότητας’

Κεφάλαιο 2ο :Ένταξη και συνύπαρξη: Προβλήματα και προκλήσεις

Τις τελευταίες δεκαετίες το μεταναστευτικό ζήτημα έχει βρεθεί στο επίκεντρο της διεθνούς πολιτικής ατζέντας. Ένα από τα μεγαλύτερα θέματα που έχουν προκύψει είναι η αθρόα εισροή μεταναστών στην Ευρώπη των οποίων το πολιτιστικό υπόβαθρο είναι τελείως διαφορετικό από αυτό των Ευρωπαίων πολιτών . Τα τελευταία χρόνια πολλά διεθνή ΜΜΕ αλλά και επίσημοι φορείς αναφέρονται στο μεταναστευτικό ως “πρόβλημα”για την Ευρώπη.Αυτό καταδεικνύει τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν πολλοί μετανάστες όσον αφορά την ένταξη τους στις τοπικές κοινωνίες αλλά και τους αντίστοιχους προβληματισμούς των κατοίκων των χωρών υποδοχής όσον αφορά την υποδοχή των μεταναστών.Η χώρα μας ,δυστυχώς, εξαιτίας των διεθνών συμβάσεων(Δουβλίνο 1,2,3) λειτουργεί όχι μόνο ως γέφυρα για την περεταίρω μετάβαση των μεταναστών στην υπόλοιπη Ευρώπη,αλλά περισσότερο ως μία δεξαμενή ανθρώπων ψυχών .

Η συνύπαρξη μεταξύ ημεδαπών και μεταναστών μπορεί να πραγματοποιηθεί μόνο εάν οι τελευταίοι ενσωματωθούν ομαλά στη χώρα υποδοχής. Η ενσωμάτωση αποτελεί το μέσο για την επίτευξη του στόχου της κοινωνικής συνοχής και της ειρηνικής συμβίωσης. Δεν είναι, όμως, μια διαδικασία απλή, αλλά εξαρτάται από πολλές παραμέτρους. Μία από αυτές είναι η ταυτότητα του μετανάστη και η σχέση της με την κυρίαρχη κουλτούρα και την ταυτότητα των πολιτών της χώρας υποδοχής.(Φανή Δημητρακοπούλου,2013)

Η Ελλάδα χαρακτηρίζεται απο πολλούς ως μία “χώρα ιδιαιτεροτήτων” και το μεταναστευτικό δε θα μπορούσε να αποτελεί εξαίρεση.Οι συζητήσεις που γίνονται σχετικά με την ομαλή ενσωμάτωση των μεταναστών στη χώρα μας επικεντρώνονται σε δύο βασικούς τομείς.Ο πρώτος αφορά την ένταξη των μεταναστών στην ελληνική κοινωνία.

Ο κύριος προβληματισμός που κατέχει σήμερα τις χώρες υποδοχής μεταναστών επικεντρώνεται στο κατά πόσον οι κοινωνίες τους είναι «ώριμες» να δεχτούν το μεγάλο όγκο των μεταναστών και κυρίως κάτω από ποιες προϋποθέσεις καθώς και με ποιες ενέργειες είναι δυνατόν οι μετανάστες να ενταχθούν στην κοινωνία της χώρας υποδοχής.

Εξετάζοντας το εμπειρικό υλικό(αφηγήσεις) φάνηκε ότι οι μετανάστες που προέρχονται από τις χώρες της βαλκανικής χερσονήσου και της πρώην ΕΣΣΔ ,δηλαδή το πρώτο Ευρωπαϊκό κύμα μετανάστευσης (δεκαετία '80), έχουν ενσωματωθεί σε ικανοποιητικό βαθμό στην ελληνική κοινωνία.Αρκετοί από αυτούς μάλιστα υπερθεμάτιζαν τη σχέση αρμονικής συμβίωσης με τους Έλληνες.Όταν ρωτήθηκαν για τη συνύπαρξή τους με τους Έλληνες στο κέντρο της Αθήνας , οι περισσότεροι από αυτούς επικεντρώθηκαν στις καλές σχέσεις εργοδότη εργαζομένου, Έλληνα –μετανάστη εργαζομένου ,ιδιοκτήτη- ενοίκου.Αν και στη πλειονότητά τους περνούν τον ελεύθερο χρόνο τους συναναστρεφόμενοι άτομα της ίδιας ή γειτονικής εθνικότητας ,αυτό μπορεί να θεωρηθεί ως κάτι αναμενόμενο. Εξάλλου και οι μεγάλες κοινότητες Ελλήνων του εξωτερικού έχουν πράξει παρόμοια κυρίως γιατί ήθελαν να διατηρήσουν την επαφή με τη γλώσσα, τα ήθη και τα έθιμα της πατρίδας τους.Η συνύπαρξη των Ευρωπαίων μεταναστών με τους γηγενείς, μέσα από τις αφηγήσεις τους, εμφανίζεται να βρίσκεται σε ικανοποιητικό επίπεδο κάτι το οποίο δε μπορεί να ειπωθεί για τους Ασιάτες και Αφρικανούς μετανάστες. Από την άλλη πλευρά η συνύπαρξη με τον ντόπιο πληθυσμό, στη γειτονιά, στους δημόσιους χώρους, ακόμη και στα κτίρια κατοικίας, λειτουργεί ως μηχανισμός αμοιβαίας εξοικείωσης, χωρίς βέβαια να απαλείφονται οι εντάσεις.(Ντίνα Βαΐου,2009)

Το δεύτερο ζήτημα ζωτικής σημασίας είναι αν η ελληνική κοινωνία μπορεί να γίνει πολυπολιτισμική .Και αν ναι σε ποιο βαθμό; Ο όρος «πολυπολιτισμός» (και συνηθέστερα το επίθετο «πολυπολιτισμικός», multi-, pluri-cultural) αναφέρεται σε κοινωνίες στις οποίες συνυπάρχουν φορείς περισσότερων του ενός πολιτισμού. Σε αντιδιαστολή με την έννοια της αφομοίωσης που η έμφαση δίνεται στην ομοιότητα, στο να γίνει δηλ. κανείς όμοιος, η έννοια της πολυπολιτισμικότητας εστιάζει στη διαφορά. Σε αυτό το πλαίσιο η ενσωμάτωση ορίζεται ως διαδικασία μέσα από την οποία το άτομο ή οι ομάδες μεταναστών ενσωματώνονται στους διάφορους κοινωνικούς χώρους και στα διάφορα τμήματα της κοινωνίας χωρίς να εξαφανίζονται οι πολιτισμικές διαφορές. Η ενσωμάτωση εννοείται ως διαδικασία διπλής κατεύθυνσης κατά την οποία οι μετανάστες και η κοινωνία υποδοχής προσαρμόζονται τα νέα τους χαρακτηριστικά γνωρίσματα ως αποτέλεσμα αυτής της σχέσης αλληλεπίδρασης (Martikainen, 2005:3).

Το ερώτημα που τίθεται είναι κατά πόσο μπορούν να συνυπάρχουν αρμονικά οι άνθρωποι που προέρχονται από διαφορετικές κουλτούρες, στο πλαίσιο του ίδιου πολιτικού και κοινωνικού οργανισμού. Κατά κανόνα όσοι ανήκουν σε μια πλειονοτική ομάδα, είτε αριθμητικά είτε με βάση την πραγματική ή συμβολική δύναμη- ή/και κατανομή υλικών πόρων, καταφέρνουν να επιβάλουν την άποψή τους στους υπόλοιπους, ως την ισχυρότερη. Σιγά-σιγά η μειονοτική ομάδα εγκαταλείπει τις παραδόσεις της και υιοθετεί τους πολιτισμικούς κανόνες της πλειονοτικής ομάδας.(Χαλιάπα,2009)

Ένα από τα πιο εντυπωσιακά ευρήματα των συνεντεύξεων είναι το κοντράστ στις απαντήσεις όσον αφορά τη συνύπαρξη με τους γηγενείς μεταξύ των Ευρωπαίων και των Ασιατών-Αφρικανών μεταναστών. Οι Ασιάτες και Αφρικανοί του κέντρου της Αθήνας διηγούνται πολύ διαφορετικές ιστορίες. Κάποιοι από αυτούς κάνουν λόγο για μία *a priori* αρνητική προδιάθεση των Ελλήνων απέναντί τους. Όταν ρωτήθηκαν για τους λόγους οι απαντήσεις τους επικεντρώνονταν σε δύο άξονες διαφορετικότητας. Ο πρώτος έχει να κάνει με την εμφάνιση και δη με το χρώμα και ο δεύτερος με το διαφορετική κουλτούρα-θρησκεία. Μπορούμε να υποθέσουμε πως για τους Έλληνες το διαφορετικό χρώμα του δέρματος παραπέμπει σε ανθρώπους με έναν τελείως διαφορετικό τρόπο ζωής. Παρά τον μικρό αριθμό των συγκεκριμένων μεταναστών σε σχέση με το συνολικό πληθυσμό, μέσα από τις αφηγήσεις των μεταναστών εμφανίζεται ο ρατσισμός που διακρίνει ορισμένους κατοίκους του κέντρου της Αθήνας.

Από τις αφηγήσεις των μεταναστών, εντύπωση προκάλεσε η δήλωση ενός μετανάστη ότι οι Γάλλοι αν και τρέφουν παρόμοια συναισθήματα είναι περισσότερο διατεθειμένοι 'να κάνουν τα στραβά μάτια' απέναντι στο γεγονός και να δείξουν μεγαλύτερη ανεκτικότητα. Παρόμοια αντιμετώπιση έχουν και οι μετανάστες διαφορετικού χρώματος και θρησκείας και σε άλλες χώρες όπως η Αγγλία οι ΗΠΑ και η Αυστραλία.

Ωστόσο υπάρχουν τομείς στους οποίους το ελληνικό κράτος οφείλει να βελτιωθεί ώστε να διευκολύνει την ενσωμάτωση των μεταναστών. Στις συνεντεύξεις, κυρίως

των Ασιατών και των Αφρικανών υπάρχουν μαρτυρίες για κακομεταχείρισή τους απο τις αστυνομικές αρχές στα κέντρα κράτησης ή στο δρόμο στη περίπτωση μη κατοχής νόμιμων εγγράφων. Η έλλειψη νομίμων εγγράφων πολλές φορές οφείλεται και στη κωλίσυεργεία των επίσημων κρατικών φορέων σχετικά με την έκδοση ασύλου. Ειδικότερα οι Ασιάτες και οι Αφρικανοί μετανάστες προέρχονται απο χώρες οι οποίες μαστίζονται απο εμφυλίους πολέμους λόγω θρησκευτικών ή πολιτικών διαφορών. Αυτή η εχθρική αντιμετώπιση τους κάνει να νιώθουν ανεπιθύμητοι απο τους Έλληνες και καθιστά τη συνύπαρξη των δύο ακόμα πιο δύσκολη.

Η ύπαρξη και η λειτουργία του κράτους μπορούμε να υποστηρίξουμε ότι είναι το δομικό χαρακτηριστικό που δημιουργεί τις κοινωνικές ομάδες με βάση το κριτήριο της εθνικότητας. Ο χωρισμός «εμείς-αυτοί», «γηγενείς-ξένοι» διαμεσολαβείται από το κράτος και νομιμοποιεί την προνομιακή μεταχείριση της πρώτης ομάδας και τον αποκλεισμό ή την «αποδοχή» της δεύτερης καθώς κανονίζει τον τρόπο επικοινωνίας και επίλυσης των μεταξύ τους διαφορών (Πετράκου 2001).

Ένας ακόμη λόγος που δυσχαιρένεται η συνύπαρξη Ελλήνων και μεταναστών είναι η ελλιπής γνώση της ελληνικής γλώσσας. Στην Αθήνα λειτουργούν διάφορα διαπολιτισμικά σχολεία στο οποία φοιτούν παιδιά μεταναστων που απαρτίζουν τη δεύτερη γενιά. Θα πρέπει αυτές οι προσπάθειες να ενταθούν γιατι η γνώση της γλώσσας του κράτους υποδοχής διευκολύνει τους μετανάστες τόσο στην επικοινωνία τους με το ντόπιο πληθυσμό όσο και στη γρηγορότερη και πιο επιτυχημένη ενσωμάτωση στη κοινωνία υποδοχής.

Απο την έρευνα, μου δημιουργήθηκε η εντύπωση ότι η συνύπαρξη και η ενσωμάτωση των μεταναστών στο κέντρο της Αθήνας ομοιάζει με δύο ομόκεντρους κύκλους. Σχηματικά ο μεγάλος κύκλος είναι η ενσωμάτωση και ο μικρός η συνύπαρξη. Ο μικρός κύκλος βρίσκεται στη καρδιά τους πρώτου και όσο μεγαλώνει καθιστά την ενσωμάτωση όλο και πιο πετυχημένη. Σε μια ιδεατή κατάσταση οι δύο κύκλοι εφάπτονται και επιτυγχάνεται το ζητούμενο της ενσωμάτωσης.

Σύμφωνα με τις αφηγήσεις των μεταναστών ο βαθμός συνύπαρξης είναι πολύ ικανοποιητικός όσον αφορά συγκεκριμένες εθνικότητες πχ οι Αλβανοί κυρίως της δεύτερης γενιάς έχουν ενσωματωθεί αρκετά επιτυχημένα. Ο βαθμός της συνύπαρξής τους με τους Έλληνες μπορεί να χαρακτηριστεί ο καλύτερος που έχει επιτευχθεί στη χώρα μας. Στη περίπτωση τους ο μικρός κύκλος της συνύπαρξης με τη πάροδο των χρόνων και παρόλα τα εμπόδια μεγάλωσε και σχεδόν εφάπτεται με το μεγάλο κύκλο της ενσωμάτωσης. Κάτι παρόμοιο αλλά σε πολύ χαμηλότερο βαθμό μπορεί να ειπωθεί και για τους λοιπούς Ευρωπαίους μετανάστες. Ωστόσο όσον αφορά τους Ασιάτες-Αφρικανούς, φαίνεται ότι υπάρχει πολύς δρόμος που πρέπει να διανυθεί ώστε μέσω της καλής συνύπαρξης να αγγίζουν το στόχο της ενσωμάτωσης.

Κεφάλαιο 3ο Μεθοδολογία ποιοτικής έρευνας :Συνεντεύξεις

3.1 Η συνέντευξη ως εργαλείο άντλησης ποιοτικών δεδομένων

Η συνέντευξη αποτελεί ίσως την πιο διαδεδομένη μέθοδο άντλησης ποιοτικού υλικού και πληροφοριών στις κοινωνικές επιστήμες. Η συνέντευξη ως ερευνητικό εργαλείο παίρνει πολλές μορφές: μπορεί να είναι αυστηρά **δομημένη (structured interview)** δηλαδή βασισμένη σε ένα δομημένο σχέδιο συνέντευξης ή ερωτηματολόγιο, μπορεί να είναι συνέντευξη **πρόσωπο με πρόσωπο (face to face interview)**, **τηλεφωνική συνέντευξη** κτλ.

Στην ποιοτική κοινωνική έρευνα χρησιμοποιείται ευρέως **η συνέντευξη σε βάθος (in depth interview)**. Στον τύπο αυτόν συνέντευξης ο ερευνητής κατευθύνει τον ερωτώμενο σε βασικά θέματα αλλά ο ερωτώμενος αναπτύσσει τις σκέψεις και τις απόψεις του ελεύθερα και σε βάθος. **Ο σκοπός της συνέντευξης αυτού του τύπου είναι η συλλογή, όσο το δυνατόν πλουσιότερων πληροφοριών, για τις εμπειρίες, τις απόψεις, τις στάσεις και τις αναπαραστάσεις των συμμετεχόντων.** Η μέθοδος της συνέντευξης και ιδιαίτερα αυτή της συνέντευξης βάθους προϋποθέτει σημαντικές ατομικές και επικοινωνιακές δυνατότητες από την πλευρά του ερευνητή και αναγνώρισης των πολλαπλών κινδύνων που πολλές φορές καταλήγουν στην διαστρέβλωση των δεδομένων (απόκρυψη πλευρών της πραγματικότητας από τους

ερωτώμενους, σχέση δυσπιστίας μεταξύ των ερωτώμενων και του ερευνητή, έμμεση καθοδήγηση των ερωτώμενων από τον ερευνητή κτλ).

3.2 Τύποι συνέντευξης

Ανάλογα με τον βαθμό δόμησης της συνέντευξης, δηλαδή ανάλογα με το βαθμό τυποποίησης της από τον ερευνητή μπορούμε σχηματικά να διακρίνουμε τρία βασικά είδη: την **δομημένη συνέντευξη (structured interview)**, την **ημιδομημένη συνέντευξη (semi-structured interview)** και την **μη δομημένη συνέντευξη (unstructured interview)**.

Μεταναστευτικές αφηγήσεις στο κέντρο της Αθήνας

Ο στόχος της παρούσας έρευνας είναι η διερεύνηση του επιπέδου συνύπαρξης των μεταναστών με τους Έλληνες στο κέντρο της Αθήνας σε επίπεδο καθημερινότητας, χώρου εργασίας και η ανίχνευση ενδεχόμενης αντιπαλότητας και τριβής μεταξύ μεταναστών διαφορετικών εθνικοτήτων. Η έρευνα διενεργήθηκε την περίοδο Ιανουάριος-Μάρτιος του 2014 .

ΒΑΣΙΚΑ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ

Η έρευνα βασίστηκε σε τρεις θεματικούς άξονες. Οι ερωτήσεις που τέθηκαν στους συνεντευξιζόμενους σχετίζονται με την αλληλεπίδραση και τη συνύπαρξη σε καθημερινό επίπεδο (πχ στη πολυκατοικία, στη γειτονιά) των μεταναστών με τους Έλληνες του κέντρου της Αθήνας. Οι ερωτήσεις του δεύτερου θεματικού άξονα κινούνται γύρω από την αλληλεπίδραση και συνύπαρξη των μεταναστών με τους Έλληνες εργοδότες και συναδέλφους στο χώρο εργασίας. Τέλος ο τρίτος θεματικός άξονας που ερευνά το κατά πόσο

υπάρχουν τριβές μεταξύ μεταναστών διαφορετικών εθνικοτήτων και ποιες είναι οι αιτίες των τριβών αυτών.

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Ερευνητικό εργαλείο της έρευνας ήταν η ποιοτική συνέντευξη σε βάθος(in-depth interview)μη δομημένου τύπου.Να σημειωθεί ότι όλοι όσοι συμμετείχαν στις συνεντεύξεις κατοικούν σε συνοικίες του κέντρου της Αθήνας.

ΟΜΑΔΑ – ΣΤΟΧΟΣ

Δύο ομάδες των 10 ατόμων η καθεμιά.Η μία απαρτίζεται απο Ασιάτες και Αφρικανούς και η άλλη απο Βαλκάνιους και κεντροευρωπαίους.

Κεφάλαιο 4ο : Η συνύπαρξη Ελλήνων-Ασιατών στο κέντρο της Αθήνας μέσα απο τα μάτια των μεταναστών

φωτογραφία 2 :οικογένεια μεταναστών απο Συρία στα Κάτω Πατήσια

Εισαγωγή

Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία της πιο πρόσφατης απογραφής της Ελ.στατ(2011),Ο αριθμός των μη Ευρωπαίων μεταναστών στη χώρα αγγίζει τους 150.000. Απο αυτούς οι 34.177 είναι Πακιστανοί μετανάστες ακολουθούν οι Ινδοί(11.333),οι Μπαγκλαντεσιανοί(11.076) οι αιγύπτιοι (10.455) ,οι Φιλιππινέζοι

(9.804)και ακολουθούν μικρότεροι πληθυσμοί απο άλλες εθνικότητες όπως Αφγανοί,Ιρανοί και Κούρδοι. Η συντριπτική πλειοψηφία των Ασιατών που διαμένουν στην Αθήνα βρίσκονται στην βάση της κοινωνικής και εργασιακής πυραμίδας.Απασχολούνται κατά πλειοψηφία σε εργασίες που δεν απαιτούν κάποια εξειδίκευση ή πτυχίο ενώ επίσης το φαινόμενο της ανασφάλιστης εργασίας είναι ιδιαίτερα έντονο στο εργασιακό τους περιβάλλον.Ένας απο τους λόγους που συμβαίνει κάτι τέτοιο είναι ότι το μορφωτικό τους επίπεδο υπολείπεται όχι μόνο των Ελλήνων αλλά και των Ευρωπαϊών μεταναστών.Η ασιατική μετανάστευση στην Αθήνα είναι κατ'εξοχήν ανδρικού φύλου καθώς κάποιες εθνικότητες (όπως Μπαγκλαντεσιανοί και Πακιστανοί)βρίσκονται μόνοι στην χώρα υποδοχής έχοντας αφήσει συζύγους και παιδιά στη χώρα τους.

Όπως προαναφέρθηκε οι Ασιάτες μετανάστες παρουσιάζουν πολύ μεγαλύτερη δυσκολία ένταξης στην ελληνική κοινωνία εν συγκρίσει με τους μετανάστες που προέρχονται απο τη βαλκανική χερσόνησο και τις χώρες του πρώην σοβιετικού μπλόκ.Είναι άξιο αναφοράς για τη παρούσα εργασία, η αρνητική προδιάθεση των Ελλήνων απέναντί τους λόγω της εμφανούς διαφοράς στο χρώμα και στη θρησκεία.(ΙΔΟΣ)

Παρόλο που οι ασιατικές εθνότητες που κατοικούν στην Ελλάδα μετά βίας ξεπερνούν το 1% του γενικού πληθυσμού (10.815.197) ΕΛΣΤΑΤ 2011.Η εικόνα που έχουν σχηματίσει οι Έλληνες για τους ασιάτες μετανάστες είναι τελείως διαφορετική.Όπως προκύπτει απο τα πρωτογενή δεδομένα των συνεντεύξεων ,υποστηρίζεται ότι, οι Έλληνες-κάτοικοι του κέντρου της Αθήνας αντιμετωπίζουν τους μετανάστες ασιατικής καταγωγής ως μία απο τις βασικές αιτίες αύξησης των δεικτών εγκληματικότητας στις γειτονιές τους καθώς επίσης και ως απειλή για την ομοιογένεια του ντόπιου πληθυσμού.

Οι μετανάστες που συμμετάχαν στις συνεντεύξεις καταθέτουν τις προσωπικές τους εμπειρίες και ιστορίες πάνω στο θέμα της κοινωνικής τους συνύπαρξης με τους γηγενείς κατοίκους της Αθήνας,αλλά και με λοιπούς μετανάστες.

Είναι γεγονός ότι απο τη πρώτη μέρα που φτάνουν στην Ελλάδα αντιμετωπίζουν πολύ μεγαλύτερα εμπόδια απ'οτι οι Ευρωπαίοι μετανάστες στο θέμα της χορήγησης

νόμιμων εγγράφων.Ο Αμπτούλένας απο τους ανθρώπους με τους οποίους μίλησα, αναγκάστηκε να περιμένει 13 ολόκληρα χρόνια την έγκριση για πολιτικό άσυλο.

Τα μεγαλύτερα προβλήματα όμως ξεκινούν μετά την εγκατάσταση στο κέντρο της Αθήνας.Η ελλιπής γνώση της ελληνικής γλώσσας καθώς και οι τεράστιες δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι Ασιάτες στο να την μάθουν σε συνδιασμό με τη διαφορά στο χρώμα δημιουργεί έντονη καχυποψία και αρνητική προδιάθεση στους Έλληνες.

Πολλοί ανέφεραν ότι η εγκληματική δράση κάποιων συμπατριωτών τους έχει γίνει αφορμή ώστε να στοχοποιηθούν ως εθνικότητα.Για παράδειγμα η δολοφονία ενός Έλληνα απο Αφγανό στο κέντρο της Αθήνας οδήγησε τη κοινή γνώμη προς αυτή τη κατεύθυνση.Εκείνη τη περίοδο πολλοί απο τους Ασιάτες ,όχι μόνο φοβόντουσαν να μπούν σε ένα λεωφορείο, αλλά και να βγούν και απο το σπίτι τους.Η συγκεκριμένη περίοδος ήταν αυτή που η Χρυσή Αυγή και τα τάγματα εφόδου έλεγχαν τις γειτονιές του κέντρου της Αθήνας.

Άλλοι όπως ο Μοχάντ απο την Αλγερία διηγούνται περιστατικά βίας εναντίον των ασιατικών πληθυσμών τόσο απο κρατικά όργανα όσο και απο εξτρεμιστικές πολιτικές οργανώσεις που ανήκουν στο χώρο της άκρας δεξιάς.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχουν οι τοποθετήσεις των Ασιατών και Αφρικανών μεταναστών όσον αφορά την συνύπαρξή τους με τους Έλληνες και τους βαλκάνιους μετανάστες στο κέντρο της Αθήνας στα χρόνια της οικονομικής κρίσης (2010 και εντεύθεν).Οι Ασιάτες ήρθαν να κατοικήσουν στο κέντρο της Αθήνας ως “φθηνά εργατικά χέρια”και να δουλέψουν σε τομείς όπου κυριαρχούν κυρίως οι βαλκάνιοι μετανάστες (πχ Αλβανοί)οι οποίοι ήταν ήδη εγκατεστημένοι στις περιοχές αυτές.Η συνύπαρξή τους ήταν τις περισσότερες φορές ομαλή και άλλες φορές όχι.Η ταυτόχρονη μείωση του βιωτικού επιπέδου των Ελλήνων του κέντρου όμως έχει οδηγήσει πολλούς έλληνες στο να θεωρούν ότι οι μετανάστες είναι οι κύριοι υπεύθυνοι της οικονομικής κρίσης.Επι παραδείγματι ο Σίπαν απο τη Συρία όταν πήγε να νοικιάσει ένα διαμέρισμα έγινε αποδέκτης ρατσιστικών σχολίων αναίτια απο τον Έλληνα ιδιοκτήτη.

Πολλές φορές στη περίοδο της κρίσης ο ρόλος των ΜΜΕ αποδυναμώνεται επιβαρυντικός όσον αφορά τη ζωή και τη δράση των Ασιατών και Αφρικανών μεταναστών.Σ' αυτό συμβάλλει πολλές φορές και η ελλιπής γνώση που έχουν οι Έλληνες σε θέματα κουλτούρας και πολιτισμού αυτών των λαών.Τα ΜΜΕ ψάχνοντας συνεχώς για την είδηση που θα έχει το μεγαλύτερο δυνατό αντίκτυπο στη κοινωνία προβάλλουν μόνο τις αξιόποινες και κατακριτέες πράξεις των ανθρώπων αυτών και όχι τη προσπάθειά τους να ενταχθούν σε ένα περιβάλλον.Συνηθισμένη τακτική των ΜΜΕ είναι η γενίκευση μεμονομένων περιστατικών σε όλο το εύρος του μεταναστευτικού πληθυσμού.Αυτή η γενίκευση οδηγεί σύμφωνα με τις απόψεις των ίδιων των μεταναστών στη στοχοποίησή τους από τους γηγενείς.

4.1 Ο φόβος στη καθημερινή ζωή

φωτογραφία 3:μετανάστρια με το παιδί της,Πλατεία Κάνιγγος

Στις γειτονιές του κέντρου της Αθήνας εκφράζεται έκδηλα το κλίμα φόβου και καχυποψίας μέσα από τις βιωματικές συνεντεύξεις των ίδιων των μεταναστών. Όπως αναφέρεται και σε άλλη ενότητα,η αρνητική αναπαράσταση των αλλοδαπών από τα

MME, αλλά και οι πρακτικές της ελληνικής αστυνομίας είναι οι βασικοί παράγοντες επιρροής. Για να είναι, άλλωστε, μια είδηση εντυπωσιακή, «...πρέπει να προκαλεί σοκ, να κεντρίζει την προσοχή και να διεγείρει την περιέργεια του κοινού...» (Βρύζας Κ., 1986)

Ως εκ τούτου, είναι λογικό οι πράξεις βίας να καλύπτουν το μεγαλύτερο μέρος της καθημερινής ειδησεογραφίας γιατί αυτές καθηλώνουν, μαγνητίζουν και υποσυνείδητα δημιουργούν το αίσθημα του φόβου και της κοινωνικής ανασφάλειας στον πολίτη. (Χριστίνας Ζαραφωνίτου, 2002). Η «τεχνική του εντυπωσιασμού» των MME έχει ως στόχο αυτό ακριβώς: να παρουσιάσει την δραματοποιημένη εκδοχή του προβληματικού γεγονότος και να ενεργοποιήσει τον θεατή/ακροατή να ασχοληθεί με αυτό.

Το πόρισμα ότι ο λαθρομετανάστης ισούται με τον εγκληματία έχει ριζώσει στο μυαλό πολλών Ελλήνων και είναι κατά ένα μεγάλο ποσοστό αποτέλεσμα της συντονισμένης προσπάθειας του τύπου, αλλά και των άλλων μέσων ενημέρωσης, να προβληθεί περισσότερο και με τα πιο μελανά γράμματα η παράνομη δραστηριότητα των αλλοδαπών. (Ζαχαρόπουλος Ιωάννης, 2008)

Στα παρακάτω αποσπάσματα συνεντεύξεων με Ασιάτες μετανάστες θα δούμε πόσο πολύ έχουν επηρεαστεί από αυτό το κλίμα και πως αλληλεπιδρούν σε επίπεδο καθημερινότητας με τους Έλληνες του κέντρου της Αθήνας.

Ο Αμπτούλ είναι 30 ετών, είναι από τη Συρία και στη συνέντευξή του μας είπε τα ακόλουθα:

«...καμιά φορά μπαίνεις σε ένα μαγαζί για πρώτη φορά και έχει το νου του ο μαγαζάτορας να μη κλέψεις τίποτα επειδή δείχνεις μετανάστης. Το έχω παρατηρήσει πολλές φορές. Μου έχει τύχει επίσης κάποιες φορές να μπαίνω σε λεωφορείο και να κάθομαι δίπλα σε Έλληνα και εκείνος να σηκώνεται και να πηγαίνει να κάτσει αλλού. Αν δεν έχει άλλη καρέκλα νιώθεις ότι ο άλλος δε σε θέλει. Ουσιαστικά νιώθεις ότι δεν είσαι άνθρωπος. Μπορεί ο άλλος να βρωμάει πιο πολύ από μένα. Μπορεί να μη πλύθηκε. Ε εντάξει. Στη τελική τα ρούχα μου είναι καλύτερα από τα ρούχα του. Και δε μπορείς να μιλήσεις. Δηλαδή τι να του πεις; Πολλές φορές μπαίνεις σε λεωφορείο και κάποιοι Έλληνες σε ρωτάνε αν έχεις εισιτήριο. Δηλαδή ότι είμαι παράνομος ακόμα και

στη μετακίνηση με το λεωφορείο. Και μπορεί και ο ίδιος ο έλληνας να μην έχει εισιτήριο εκείνη την ώρα .Επειδή ο μετανάστης δεν έχει εισιτήριο του λέει να σηκωθεί να κάτσει εκείνος.’’

«...μου έχει τύχει να πετύχω έλεγχο εισιτηρίων στο τρόλεϊ και να πιάσουν μετανάστες που δεν είχαν εισιτήρια. Η δουλειά τους είναι να κόψουν πρόστιμο. Αυτοί παίρνουν την αστυνομία για να τσεκάρουν αν είναι νόμιμα τα χαρτιά τους η όχι. Αφώ η δουλειά του ελεγκτή είναι να κόβει πρόστιμα όχι να κάνει δουλειά αστυνομικού ’’

Ο Σιπάν είναι 28 ετών,Κούρδος απο τη Συρία και μας αφηγείται τη παρακάτω ιστορία:

Έχει τύχει να είμαι μέσα στο λεωφορείο και να πηγαίνω να κάτσω στη καρέκλα και μόλις κάτσω να μην έρχεται να κάτσει κανείς δίπλα μου. Έτσι νιώθω ότι κάτι δε πάει καλά. Θέλουν να είναι μακριά. Πριν λίγο καιρό επίσης ήμουν μέσα στο μετρό και είχε εκείνη τη μέρα πορεία. Προτίμησα να ρωτήσω μια κυρία μεγαλύτερη και όχι νεαρή γιατί δε σταμάτησε στο Σύνταγμα και μου είπε ότι όταν έχει πορεία κατεβαίνεις στο μετρό Ευαγγελισμό. Τότε εκείνη την ώρα ήταν από δίπλα ένας κύριος γύρω στα 45 άκουσε το διάλογο και με κοίταζε πολύ επιθετικά και άγρια. Δε με έχει κοιτάξει ποτέ άνθρωπος έτσι. Ούτε στη Συρία. Κοίταξα για 10 δεύτερα κάπου αλλού και όταν γύρισα να δω αν κοιτάει ακόμα ,διαπίστωσα ότι ακόμα κοίταγε με αυτό το τρόπο. Σκέφτηκα ότι μπορεί αυτός να είναι από την χρυσή αυγή. Εγώ κλαίω μέσα μου όταν γίνονται τέτοια πράγματα. Και αναρωτιέμαι γιατί; δεν είναι όλοι οι Έλληνες έτσι. Έχω γνωρίσει καλούς ανθρώπους Έλληνες.’’

’’ Σκέψου μια μέρα ήμουν στο τραίνο και την ώρα που έκλεινε η πόρτα άρχισε να φωνάζει κάποιος: «εεε εεε εσύ με το κίτρινο! να κοιτάς κάτω άλλη φορά!» Φοβάμαι πολύ και νιώθω ξένος. Γύρισα και κοίταξα αν η μπλούζα μου ήταν κίτρινη. Τόσο πολύ έχω φοβηθεί. Νόμιζα ότι φώναζε σε μένα. Γενικά από την ώρα που θα βγω από το σπίτι φοβάμαι. Και επειδή φοβάμαι δεν έχω επαφή με Έλληνες πάρα πολύ εκτός από το στέκι μεταναστών.’’

Η συνύπαρξη στη καθημερινή ζωή έχει πολλά εμπόδια για ένα μετανάστη στο κέντρο της Αθήνας. Ελάχιστες οι περιπτώσεις ατόμων από Ασία που δεν αντιμετωπίζουν προβλήματα. Στη προκειμένη περίπτωση παρατηρείται ενός είδους αποστροφή και αυτό προκύπτει από τη περιγραφή στο λεωφορείο ,που με το που βλέπουν μετανάστη σηκώνονται και αλλάζουν θέση. Ο μετανάστης νιώθει και αυτός αποστροφή και καχυποψία. Τον κάνει όπως λέει να νιώθει ότι δεν είναι άνθρωπος. Πολλοί Έλληνες υπακούουν σε ένα στερεότυπο, του ότι όλοι οι μετανάστες είναι παράνομοι, πράγμα που αποδεικνύεται σε απλά και καθημερινά πράγματα όπως είναι η επικύρωση του εισιτηρίου. Τον θεωρούν παράνομο ακόμα και μέσα στο λεωφορείο κι ας έχει εισιτήριο.

Για την καθημερινή του επικοινωνία με τους Έλληνες λέει ο Σιπάν:

“Εγώ βέβαια τους χαιρετούσα. Τους έλεγα καλημέρα. Αλλά μέχρι εκεί. Δε θέλανε να κουβεντιάσουν μαζί μου. Καμιά φορά με το τρόπο τους μου δείχνουν ότι με αποφεύγουν. Ακόμα και την ώρα που τους λέω καλημέρα βάζουν το κεφάλι κάτω και φεύγουν”

Ο Νασίμ είναι 32 ετών και είναι από τη Συρία. Για τη καθημερινή του επαφή με τους Έλληνες γείτονες λέει χαρακτηριστικά:

“ στην ίδια αυτή πολυκατοικία μπορώ να σου πω ότι υπήρχε κόσμος που δεν είπαμε ποτε ούτε ένα γεια. Ενώ βλέπομασταν καθημερινά ας πούμε. Είχα κάποιους Έλληνες πήγαινα σπίτι τους πίναμε καφέ κλπ. Είχα ένα φίλο που έφυγε στην Αγγλία και πήγε να παντρευτεί (ήταν ομοφυλόφιλος) και αυτός ήταν ο λόγος που έφυγε. Τρία χρόνια όσο ήταν εδώ κάναμε πολλή παρέα. Στη πολυκατοικία αυτή επίσης είχα ένα μπάτσο που έμενε τον οποίο κάθε μέρα τον χαιρετούσα του έλεγα γεια εκείνος δε μου απαντούσε ποτέ και πολύ αργά κατάλαβα ότι ήταν αστυνομικός και είναι κρίμα γιατί φαινόταν

νορμάλ. Ήταν μοναχικός τύπος και έμενε σε ένα διαλυμένο διαμέρισμα. Ήταν λοιπόν κάποια άτομα που είχαμε επικοινωνία του τύπου «γεια τι κάνεις κλπ»

Η πόλη είναι ένα περιβάλλον που έχει πολύ πιο έντονους ρυθμούς απο την επαρχία θα έλεγε κανείς ότι αποξενώνει τους ανθρώπους και τους κάνει λιγότερο κοινωνικούς. Πόσοι από εμάς που ζούμε στην Αθήνα άραγε γνωρίζουμε πως λέγονται οι γείτονες μας στη πολυκατοικία; Πόσοι από εμάς «πιάνουμε κουβέντα» μαζί τους; Ό,τι ισχύει για μας ισχύει και για τους μετανάστες αλλά σε ακόμα μεγαλύτερο βαθμό. Οι περισσότεροι Ασιάτες μετανάστες δε γνωρίζουν καλά ελληνικά και αυτό ρίχνει την αυτοπεποίθηση τους με αποτέλεσμα να μην επικοινωνούν με μας παρά μόνο στο επίπεδο του χαιρετισμού(πχ καλημέρα, καλησπέρα). Στη καθημερινή μας συναναστροφή με τους μετανάστες παρατηρούμε μια «άτυπη περιθωριοποίηση» που πολλές φορές γίνεται σαφής και ξεκάθαρη. Το γεγονός ότι λέει ο μετανάστης καλημέρα και ο Έλληνας κατεβάζει το κεφάλι και δεν απαντάει δείχνει περιφρόνηση. Είναι λοιπόν αναμενόμενο να δημιουργούνται έτσι εμπόδια στη συνύπαρξη μεταναστών και Ελλήνων.

Ο Σιπάν συμπληρώνει λέγοντας :

«Είναι πάρα πολλά. Αλλά έχω φοβηθεί γενικά με τους έλληνες. Φοβάμαι την αντίδρασή τους επειδή είμαι μετανάστης. Και δε μπορώ να πω ότι τους πλησιάζω με ανεση. Ήρθα Ελλάδα για να γλιτώσω από τα προβλήματα. Όχι να έχω προβλήματα με ανθρώπους. Οι περισσότεροι μετανάστες που έρχονται στην Ευρώπη έρχονται για να είναι μακριά από τα προβλήματα. Όχι για να δημιουργούν προβλήματα.»

Πέρα από τις ακραίες εκφράσεις ρατσισμού της Χρυσής Αυγής ο κόσμος γενικά τηρεί μια ουδέτερη στάση απέναντί τους. Πολύ λίγοι Ασιάτες έχουν ενσωματωθεί στην ελληνική κοινωνία. Οι Ασιάτες μετανάστες λόγω των εξωτερικών τους χαρακτηριστικών είναι εύκολα αναγνωρίσιμοι, αλλά και για τη διαφορετικότητα τους στη θρησκεία, μπορεί να χαρακτηριστούν ακόμα και ως “ξένο σώμα” για την ελληνική κοινωνία.

Ο Νασίμ είναι 29 ετών και κατάγεται απο το Αφγανιστάν. Είναι απο το 2003 στην Ελλάδα. Για τη καθημερινή του επαφή με του γηγενείς του κέντρου αναφέρει παρακάτω:

«Για παράδειγμα πάω στο σουπερ μάρκετ να ψωνίζω, στη φουρνάρισσα εκεί που πάω κάθε μέρα, άμα τύχει και χτυπήσει το τηλέφωνο και το σηκώσω να μιλήσω στη γλώσσα μου βλέπω κάποιο κόσμο ψιλομαζεύονται, ψιλοκρατάνε μια απόσταση, λες και κινδυνεύουν από αυτόν τον άνθρωπο, όταν δε μιλάω στη γλώσσα μου η ακόμα όταν μιλώ ελληνικά κ μετά καταλαβαίνει ο άλλος ότι δεν είμαι από δω πάλι μαζεύονται. Πολλές φορές κάποια αφεντικά όταν καταλαβαίνουν ότι είναι μετανάστης ρίχνουν το μεροκάματο στα 15 ευρώ. Θυμάμαι μια φορά είχα πάρει τηλέφωνο σε αγγελία για σπίτι και όταν μίλησα με τον ιδιοκτήτη 3-4 λεπτά με ρώτησε: «είστε από δω;» και του είπα όχι. Μου λέει πολύ καλά η τιμή του σπιτιού είναι 350 ευρώ. Και μιλάμε για μια γκαρσονιέρα 30 τμ. Η άλλη φορά που πήρα πάλι για σπίτι με ρωτήσανε αν έχω φίλο Έλληνα να κάνει εγγύηση για το σπίτι».

Η προκατάληψη και η καχυποψία των Ελλήνων απέναντι στους Ασιάτες είναι αρκετά μεγάλη και φαίνεται από τις εμπειρίες των μεταναστών. Το γεγονός ότι κάθε φορά που τον ακούν Έλληνες να μιλάει με σπαστά ελληνικά “μαζεύονται” δείχνει επιφύλαξη και φόβο από τη πλευρά των ελλήνων. Οι εργοδότες εκμεταλλεύονται τους Ασιάτες με το να μη κολλάνε ένσημα και να κακοπληρώνουν τα μεροκάματα, ή μόλις μαθαίνει ο ενοικιαστής ενός σπιτιού ότι είναι ξένος τότε βάζει μια υπερβολική τιμή για να μη το νοικιάσει.

Ο Σίνα είναι 28 ετών απο το Ιράν. Είναι στην Ελλάδα απο το 2010. Αναφέρει παρακάτω:

Ακούς ειδήσεις ας πούμε που λένε ότι στη πλατεία Αμερικής κλέψανε μια γιαγιά. πχ ένας Αφγανός ένας Άραβας ένας Πέρσης η ένας Αφρικανός. Θα πας να μιλήσεις εύκολα μετά από αυτά; Που να καταλάβει ο κόσμος ποια είναι αληθεια; Όταν ανοίγεις την ίδια ώρα μια τηλεόραση στην Αμερική και μια στην Ασία και ακούς για το ίδιο γεγονός διαφορετικά πράγματα; ‘’

Το αίσθημα προκατάληψης και φόβου προκαλείται από τις ίδιες τις ειδήσεις. Αν δεν είχε δημιουργηθεί το στερεότυπο του “μετανάστη-κλέφτη” από τα ΜΜΕ, ίσως τότε η αρμονική συνύπαρξη των Ασιατών με τους γηγενείς να είχε επιτευχθεί πιο σύντομα και πιο επιτυχημένα.

Ο Χασάν είναι 33 ετών από το Αφγανιστάν και μένει 6 χρόνια στην Ελλάδα.

Αναφέρει ότι:

«...οι έλληνες γενικά πιστεύουν ότι όλοι οι μετανάστες είναι κακοί. Δεν είναι θέμα Πακιστανού ή Μπαγκλαντεσιανού η Αφγανού. Σε βλέπουν με ένα μάτι. Σε μια κατηγορία όλοι. Ανάμεσά μας όμως έχουμε πολύ καλούς ανθρώπους. Ανθρώπους με γνώσεις και talénta. Ηθοποιούς ,τεχνικούς κλπ.»

Γενικά οι έλληνες φοβούνται για κάποιο λόγο τους μετανάστες. Γιατί; Έχει πολλούς φασίστες και ίσως γι'αυτό φοβούνται όλοι τους μετανάστες. Εμείς οι μετανάστες έχουμε μια ελπίδα να μπούμε στην ελληνική κοινωνία χωρίς να μας έχουν στο περιθώριο. Έτσι κι αλλιώς στη τηλεόραση δείχνουν μόνο τα κακά των μεταναστών. Όχι τις καλές πράξεις. Μόνο τις κακες. Και τελικά ο κόσμος νομίζει ότι όλοι οι μετανάστες είναι κακοί. Δεν είναι σωστό αυτό.

Θυμάμαι μια μέρα ήταν λίγο αργά¹¹ η ώρα στη Πατησίων. Εκεί που περπάταγα βλέπω 4 ηλικιωμένους ανθρώπους. Ο δρόμος ήταν πολύ στενός. Πέρασα λίγο γρήγορα από μπροστά τους και αμέσως βάλανε χέρια στις τσέπες και μαζευτήκαν λες και ήμουν κανένας κλεφτης. Με κοιτάζανε περίεργα. Γύρισα και τους είπα «Χριστός και απόστολος!!!!που ήρθαμε στην Ελλάδα!» (αστείο)

Και μου απαντήσανε «είπες τίποτα για την εκκλησία; Ποιος είσαι εσύ που μιλάς έτσι για την εκκλησία» και τους ρώτησα «νομίζετε ότι είμαι κλέφτης;» και μου απαντάνε «μπορεί να μην είσαι κλέφτης αλλά είσαι μετανάστης!!!!». Δηλαδή ξέρουν εγώ αν είμαι κλέφτης επειδή είμαι μετανάστης;

Η περιθωριοποίηση των μεταναστών είναι συχνό φαινόμενο που εντείνεται από τη πλευρά των ΜΜΕ που προβάλλουν μόνο τις παράνομες πράξεις μικρού αριθμού μεταναστών. Το αποτέλεσμα είναι να φοβάται ο κόσμος και να έχα διαστρεβλωμένη εικόνα της πραγματικότητας. Δεν είναι δυνατόν να ενοχοποιούνται όλοι εξαιτίας μειονότητας ανθρώπων που παρανομούν και τελικά να δυσφημείται το σύνολο των

Ασιατών μεταναστών. Αυτό μπορεί να ερμηνευτεί μόνο ως καθαρή προκατάληψη που έχει δημιουργηθεί στο νου των ηλικιωμένων από κάποια πηγή.

Ο Συρζάντ είναι απο το Αφγανιστάν και βρίσκεται στην Ελλάδα δύο μόλις χρόνια.Είναι 26 ετών.Η γνώμη του για τους Έλληνες είναι η εξής:

«...γενικά προσπαθώ να μένω μακριά από Έλληνες γιατί μου δημιουργούν πρόβλημα και δε μπορώ να συνεννοηθώ μαζί τους. Και η εκμετάλλευση που κάνουν που βάζουν 15 άτομα σε ένα διαμέρισμα δε μ'αρέσει καθόλου ‘

Από τη πλευρά ενός μετανάστη όπως είναι ο Συρζάντ που έχει υποστεί ξυλοδαρμούς από Έλληνες αστυνομικούς έχει σχηματίσει αρνητική άποψη για τούς Έλληνες γενικότερα και δεν επιθυμεί να συνυπάρχει αρμονικά μαζί τους γιατί τους θεωρεί εκμεταλλευτές βάζοντας 15 άτομα σε ένα διαμέρισμα για να κερδίζουν χρήματα. Από τις σκληρές εμπειρίες που είχε είναι δικαιολογημένα φοβισμένος και αρνητικός.Ωστόσο απο τα λεγόμενά του διακρίνουμε ότι ο ίδιος δεν επιθυμεί να βρεί μία “γέφυρα επικοινωνίας” με το ντόπιο στοιχείο διότι είναι προκατειλημμένος λόγω της σκληρής αντιμετώπισης που έχει εισπράξει.Είναι λοιπόν αναμενόμενο ο μετανάστης να επιλέξει το δρόμο της “περιχαράκωσης” και εν τέλει να αποφεύγει τη κοινωνικοποίηση με τους γηγενείς.

Ο Αλί είναι απο τη Μαυριτανία και ζεί στην Ελλάδα τα τελευταία 2 χρόνια.Για την επαφή του με τους Έλληνες λέει συγκεκριμένα:

“Όχι δεν έχω φίλους και δεν έχω μιλήσει με έλληνες.Δε ξέρω αν φταίω εγώ η αυτοι. Δεν έχω κάνει φίλους έλληνες όσο είμαι εδω . Νομίζω ότι είναι και θέμα άγχης το να κάνεις φίλους”.

Ο Αλί δε μιλάει ελληνικά. Είναι πολλοί οι Αφρικανοί μετανάστες που δε μιλούν ελληνικά, άρα και έχουν αυξημένα εμπόδια στην συνύπαρξη με τους γηγενείς λόγω μη κατανόησης της γλώσσας. Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι οι οι περισσότεροι Αφρικανοί μετανάστες δε μπαίνουν στην διαδικασία εκμάθησης της γλώσσας διότι χρησιμοποιούν την Ελλάδα ως γέφυρα για τη μετάβασή τους σε άλλη χώρα.Συνήθως την Γαλλία.Γι αυτό και θεωρούν είσοδος σημασίας την εκμάθηση των ελληνικών.

4.2 ΜΜΕ εμπειρίες και γνώμες για την επιρροή τους στην ελληνική κοινωνία

Η μαζική εισροή μεταναστών στην Ελλάδα στις αρχές της δεκαετίας του '90 και η μετατροπή της Ελλάδας από χώρα αποστολής σε χώρα υποδοχής μεταναστών οδήγησε στη δημιουργία ενός δημόσιου λόγου που αφορούσε την ανάγκη διαχείρισης και αντιμετώπισης του μεταναστευτικού φαινομένου. Σε αυτό συνέβαλε αφενός μεν «η αύξηση των ειδησεογραφικών αναφορών και των δημόσιων δράσεων σχετικά με τη μεταναστευτική κίνηση και, αφετέρου, η εμπλοκή ποικίλων δρώντων (θεσμικοί φορείς, πολιτικοί, δημοσιογράφοι) στο σχολιασμό της» (Κουντούρη Φ. 2008, σελ. 9). Οι ειδήσεις που αφορούσαν στους μετανάστες καθώς και ο τρόπος με τον οποίον αυτές προβάλλονταν επηρέασαν σημαντικά «την κοινωνική κατασκευή του μετανάστη και των στερεοτυπικών προσλήψεων που συνόδευσαν την είσοδο του στην Ελλάδα» (Κουντούρη Φ. 2008, σελ. 9).

Όπως τονίζει ο Πανούσης, ο φόβος και οι παθολογικές φοβίες που απορρέουν από τις περιγραφές και τις απεικονίσεις διαβρώνουν σε τέτοιο βαθμό τις ανθρώπινες επαφές και τις κοινωνικές σχέσεις ώστε θα μπορούσε κανείς να αποδώσει στον καθημερινό τύπο το χαρακτηρισμό του «πρωτομάστορα της εγκληματοπληξίας» (Πανούσης, 1994)

Το αποτέλεσμα ήταν η δημιουργία κλίματος φόβου και καχυποψίας στη κοινή γνώμη. Ο αποπροσανατολισμός της κοινής γνώμης δημιουργεί προβλήματα στη καθημερινή ζωή των μεταναστών ειδικά των Ασιατών που έχουν εισέλθει τα τελευταία χρόνια. Η παρακάτω συλλογή αποσπασμάτων προέρχεται από 10 συνεντεύξεις με Ασιάτες και Αφρικανούς μετανάστες και πραγματεύεται τις εμπειρίες και τις προσωπικές απόψεις των ανθρώπων αυτών που ζούν στο κέντρο της Αθήνας σχετικά με το πως το πως επηρεάζεται η ελληνική κοινή γνώμη από τα ΜΜΕ.

Η γνώμη του Σίνα από το Ιράν για τα ΜΜΕ είναι η παρακάτω:

“Όταν ανοίγεις την ίδια ώρα μια τηλεόραση στην Αμερική και μια στην Ασία και ακούς για το ίδιο γεγονός διαφορετικά πράγματα. Ποιά είναι η πηγή στις ειδήσεις “ρίχνουν κουβέρτα πάνω απο την αλήθεια” δε ξέρεις τι να πιστέψεις και τι όχι. Ούτε ο ίδιος ο καθρέφτης δε λέει αλήθεια. Σηκώνεις το δεξί χέρι και ο καθρέφτης σηκώνει το αριστερό. Αυτό είναι πρόβλημα που δεν έχει να κάνει μόνο με την Ελλάδα αλλά με όλο το κόσμο, είναι στη ζωή την ίδια.”

Ο Ιράτζ απο το Ιράν καταθέτοντας τη γνώμη του για την επίδραση των ΜΜΕ στην ελληνική κοινωνία αναφέρει:

“δε γίνεται να λες κάθε μέρα συμβαίνει σε όλους κατι, αλλά μου έχει τύχει πολλές φορές απο αστυνομικούς, από ρατσιστές, από απλό κόσμο που θεωρώ ότι τους έχει περάσει στο μυαλό απο τα ΜΜΕ από κανάλια, ότι για όλα φταίνε οι μετανάστες, για οικονομική κρίση φταίνε οι μετανάστες, για εγκληματικότητα φταίνε οι μετανάστες. Όμως είναι και λογικό γιατί η δουλειά του ΜΜΕ είναι ακριβώς αυτό, όταν όλη μέρα βάζει στο μυαλό του κόσμου ότι φταίνε οι μετανάστες για όλα, φυσικά ο κόσμος που δεν έχει δυνατότητα να ερευνήσει μόνος του και να βγάλει συμπέρασμα θα πιστέψουνε ό,τι ακούνε. Πόσος κόσμος έχει ας πούμε τη δυνατότητα να ερευνήσει απο που προέρχεται η οικονομική κρίση; Κατά πόσο φταίνε οι μετανάστες κατά πόσο φταίνε αυτοί που είναι στη λίστα Λαγκάρντ και πολλές άλλες λίστες που δεν έχουν βγει ακόμα, ή άλλα πράγματα ή άλλα ψέμματα τα δίνουν στο κόσμο, για παράδειγμα για τις αρρώστιες φταίνε οι μετανάστες, για την οικονομική κρίση φταίνε οι μετανάστες, Θεωρώ ότι τίποτα απ’ όλα αυτά δεν ισχύει, είναι όλα καθαρά ψέμματα και προπαγάνδισή”

Οι γνώμες των μεταναστών στις συνεντεύξεις σχετικά με την επιρροή και το ρόλο που διαδραματίζουν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης στη ελληνική κοινωνία δέν απείχαν πολύ η μία απο την άλλη, πιο πολύ κανείς θα έλεγε ότι ταυτίζονται στα περισσότερα σημεία. Θεωρούν ότι “ρίχνουν κουβέρτα” στην αλήθεια με αποτέλεσμα να μη ξέρει ο κόσμος τι να πιστέψει. Έχουν ενοχοποιηθεί πολλές φορές οι μετανάστες για την οικονομική κρίση των τελευταίων ετών, για τις αρρώστιες, την αυξημένη εγκληματικότητα. Αναπόφευκτα λοιπόν, αυτοί που δέν έχουν τη δυνατότητα να ερευνήσουν το ποσοστό ευθύνης για την παράνομη μετανάστευση, την οικονομική κρίση και πόσο φταίει η διαφθορά του ελληνικού κράτους, πιστεύουν αυτά που

βλέπουν στη τηλεόραση.Το αποτέλεσμα όμως της δράσης των ΜΜΕ είναι η εκδήλωση ρατσιστικών τάσεων και ξеноφοβίας.Συνήθως τα ΜΜΕ δεν επισημαίνουν τις καλές πράξεις των μεταναστών αλλά τις κακές.Διακρίνουμε λοιπόν μία περιθωριοποίηση σε πρώτο επίπεδο απο το μέρος των τηλεοπτικών καναλιών,εν συνεχεία επηρεαζόμενος ο κόσμος απο τα κανάλια νιώθει φόβο οτι οι μετανάστες είναι εχθροί και οτι απειλείται η περιουσία του απο κλοπές ακόμα και η ζωή του.

Απο προσωπική εμπειρία ορμώμενος στη γειτονία των κάτω πατησιών το κλίμα φόβου είναι έντονο όχι μόνο απο τη πλευρά των Ελλήνων αλλά και των μεταναστών(λόγω της δράσης της Χρυσής Αυγής).Οι μετανάστες σ'αυτές τις γειτονιές του κέντρου ,βλέπεις να είναι στις δουλειές τους,στα μαγαζια,στο σουπερ μάρκετ χωρίς να προκαλούν με τη συμπεριφορά τους.Σπάνια είναι τα περιστατικά βίας προς Έλληνες ή και μεταξύ των μεταναστών.Η εικόνα των ΜΜΕ για τη μετανάστευση στην Ελλάδα αποκρύπτει πτυχές της αλήθειας που μονο βιωματικά κανείς κυκλοφορόντας στις γειτονιές αυτές μπορεί κανείς να αντιληφθεί.Η εγκληματικότητα πάντα υπήρχε και θα υπάρχει αλλα η επιμονή στις κακές πράξεις των μεταναστών και η ανύπαρκτη αναφορά σε καλές,μας οδηγεί στο συμπέρασμα οτι τα ΜΜΕ ακολουθούν τη τακτική του "κουκουλώματος" της αληθινής εικόνας του κέντρου.

Στο παρακάτω απόσπασμα ο Νασιμ απο το Αφγανιστάν σχολιάζει για τα ΜΜΕ:

“Η διαφορά ήταν οτι είχε αυξηθεί ο φόβος και σου προκαλούσαν φόβο με το φόβο τους.Αυτοί φοβόντουσαν με αυτά που βλέπαν στα κανάλια και τέτοια και σου προκαλούσαν φόβο με την αλλαγή της συμπεριφοράς τους καθημερινά. Πριν το 08'αυτό ήταν πάρα πολύ μειωμένο. Όποιος λέει οτι στην Ελλάδα δεν υπήρχε ρατσισμός κάνει λάθος.Το πρόβλημα είναι οτι η ρατσιστική συμπεριφορά έγινε κοινωνική έκφραση.Ο Έλληνας ένιωθε οτι άμα μιλήσει ρατσιστικά για τους μετανάστες γίνεται καλύτερος πατριώτης έτσι.Ο άλλος θα σου πει “ναι μπράβο σου!Καλα τα λες γεμίσαμε μετανάστες”.Αυτό ενισχυόταν βέβαια και απο την αστυνομία για παράδειγμα οι επιχειρήσεις σκούπα της αστυνομίας που γίνονταν, αυτό οδήγησε στο γεγονός να μειωθεί ο αριθμός των μεταναστών που έμεναν στη γειτονιά ,είτε είχαν χαρτιά είτε δεν είχανε. Και απο την άλλη η αίσθηση του κόσμου οτι γεμίσαμε λαθρομετανάστες οτι δηλαδή αυξανόταν ο αριθμός των μεταναστών. Αυτό δηλαδή ήταν εκτός

πραγματικότητας.Ο κόσμος μεγαλοποίησε το γεγονός και πείστηκε ότι ο κόσμος αυξήθηκε. Για παράδειγμα η πλατεία Αττικής και ο ‘Άγιος Παντελεήμονας απο το 08’ μέχρι το 09’ είχε αδειάσει.Αυτοί που δεν είχαν συλληφθεί φοβόντουσαν να κυκλοφορήσουν λόγω των επιθέσεων των χρυσαυγιτών. Την ίδια ώρα που υπήρχε ερημιά και δε κυκλοφορούσε κανείς σ’αυτές τις περιοχές πήγαινες και άνοιγες τηλεόραση και λέγανε ότι δε μπορεί να κυκλοφορήσει άνετα κανείς Έλληνας σ’αυτές τις γειτονιές λόγω της εγκληματικότητας ,το οποίο δεν ήταν πραγματικό και μάλιστα εκνευρίζομουν γιατί αυτοί οι άνθρωποι μιλάν για τη γειτονιά δεν έχουν κατέβει ποτέ στη περιοχή να δουν πως είναι τα πράγματα.Χωρίς να σημαίνει ότι δεν υπάρχει παραβατικότητα.Προφανώς υπάρχει και ποιά πόλη δεν έχει; ’’

Ο ίδιος συνεχίζει αφηγούμενος μια ιστορία απο τη καθημερινή του ζωή:

‘’ Εγώ πήγαινα πάντα στο σπίτι τους.Ήταν μεγάλης ηλικίας και καλοί άνθρωποι. Πήγαινα και τους έβλεπα όταν πήγαινα να δώσω το νοίκι η όταν έρχονταν από τη λαϊκή που τους βοηθούσα να ανεβάσουν τα πράγματα στο σπίτι τους. Όταν πήγαινα πάνω να τους δω ρωτούσε η κυρά Μαρία όταν χτυπούσα τη πόρτα ποιός είναι και πέντε,έξι άλλα πράγματα για να σιγουρευτεί ότι είμαι εγώ. Τότε μόνο άνοιγαν.Κλείδωναν τέσσερις,πέντε κλειδαριές και με το που έμπαινα σπίτι τους μου συμπεριφερόντουσαν σαν να είμαι το παιδί τους.Αλλά ο φόβος που είχαν οι δύο άνθρωποι ήταν απίστευτος.Και όταν πήγαινες στο σαλόνι είχαν βάλει δύο τηλεοράσεις.Στη μία τηλεόραση έβλεπε ο κύριος ντοκιμαντέρ και στον άλλο καναπέ η κυρία έβλεπε κάτι χαζοτέτοια.Αλλά σε όλο το 24ωρο δεν είχαν τίποτα άλλο να κάνουν από το να βλέπουν τηλεόραση.Η τηλεόραση όμως τους άλλαζε το μυαλό.Τους φόφιζε.Αμφιβάλλω αν βγαίνουν μια η δύο φορές το μήνα έξω’’

Απο το 2008 και μετά , παρατηρείται αυτή η αλλαγή στη συμπεριφορά των Ελλήνων.Ο ρατσισμός έγινε κοινωνική έκφραση και το εκφράζεται κάποιος ρατσιστικά τον έκανε να νιώθει ‘’πιο πατριώτης’’ απο κάποιον άλλο.Αυτό δείχνει πόσο βαθιά και έντονα έχει επηρεάσει τη σκέψη των Ελλήνων η τηλεόραση,πόσο πολύ τους έχει φοβισει,παρουσιάζοντάς τους ένα μικρό μέρος της αληθινής κατάστασης στις γειτονιές των μεταναστών,τονίζοντας πάντα μόνο τη παραβατικότητα που υπάρχει.Σε κάθε πόλη μπορεί να παρατηρηθεί εγκληματικότητα,σε άλλες περισσότερο και σε άλλες λιγότερο.Η εικόνα όμως που

μεταδίδεται απο τις ειδήσεις για τις γειτονιές που μένουν πολλοί μετανάστες είναι εν μέρει μόνο αληθινή και πολλές φορές και ψευδής.

4.3. Μικρές καθημερινές εμπειρίες ρατσισμού

Σε αυτό το σημείο θα μιλήσουμε για τις συγκρούσεις στο κέντρο της Αθήνας. Είναι πολυ συνηθισμένο στις γειτονιές του κέντρου να παρατηρηθούν τριβές μεταξύ άτυπων ομάδων ,που διακρίνονται για την ακροδεξιά τους ιδεολογία ,και μεταναστών.

Τέτοιου τύπου συγκρούσεις παρατηρούνται σε γειτονιές του κέντρου όπως είναι ο Άγιος Παντελεήμονας,η περιοχή γύρω απο το σταθμό Λαρίσης,η πλατεία Ομονοίας κλπ.

Αυτές οι συνοικίες του κέντρου όπου κατοικούνται κυρίως απο μετανάστες είναι χαρακτηριστικά παραδείγματα “πολυπολιτισμικής γειτονιάς”.Υπάρχουν όμως Έλληνες που επηρεαζόμενοι απο την ακροδεξιά ρητορεία των τελευταίων ετών, θεωρούν τους μετανάστες κυριολεκτικά απειλή,με αποτέλεσμα την εκδήλωση ρατσιστικών πράξεων απέναντί τους. Όπως λέει ο Καβουλάκος ,η σημαντική αύξηση των ξеноφοβικών και ρατσιστικών πρακτικών στις περιοχές με τις μεγαλύτερες συγκεντρώσεις μεταναστών,αποτυπώνεται στην ξαφνική συγκρότηση ενός συλλογικού σώματος με οργανωτικές ομοιότητες προς τα κινήματα πολιτών,το οποίο εκφράζει έναν σαφώς αντιμεταναστευτικό λόγο(Καβουλάκος Κ,Κανδύλης Γ ,2012)

Οι ρατσιστικές πράξεις εναντίον τους, είναι αποτυπωμένες ανεξίτηλα στο μυαλό των μεταναστών που δέχτηκαν να συμμετάσχουν στην έρευνα.Μερικές απο τις εμπειρίες των μεταναστών με Έλληνες που σχετίζονται με ξеноφοβία και ρατσισμό παρατίθενται παρακάτω:

Ο Σίπαν απο τη Συρία καταθέτει την εμπειρία του λέγοντας:

«...εκεί που περιμέναμε ήταν κάποιος και άκουγε που έλεγα στη κυρία για την οικογένειά μου ότι ήρθε Ελλάδα και μετά πήγε Νορβηγία. Τότε μόλις το άκουσε αυτό είπε: «γιατί να έρθουν εδώ; να φύγουνε». Εγώ του είπα ότι οι δικοί μου ήρθαν και φύγανε. Αυτός είχε καταλάβει ότι ήθελα να φέρω την οικογένειά μου εδώ ενώ αυτό δεν ήταν αλήθεια. Ξαφνικά ήρθε κοντά μου και άρχισε να μου μιλάει με νεύρα. Τον ρώτησα γιατί μιλάει με νεύρα. Και η κυρία που ήταν δίπλα μου είπε: «άστον παιδάκι μου.άστον». Τον ρώτησα: «εσύ τι πρόβλημα έχεις;». Άρχισε να λέει ότι από την ώρα που ήρθαμε εμείς χάσανε αυτοί τις δουλείες τους. Και άρχισε να λει: «εσείς οι Πακιστανοί, οι Αφγανοί ,οι Άραβες ήρθατε και μας χαλάσατε τις δουλείες».

Της είπα: «Εγώ είμαι Κούρδος όχι Άραβας. Όλοι άνθρωποι είμαστε, εσύ που είσαι Έλληνας δε μπορείς να βρεις μια καλή δουλειά; Όταν εσύ βρεις δουλειά τότε βρίσκω και γω δουλειά. Απλά εσύ δε θες να δουλέψεις, γι'αυτό δεν έχεις δουλειά. Εγώ όταν πήγαινα στη βιοτεχνία όταν γύρναγα σπίτι δεν είχα δύναμη να φάω. Στη χώρα μου έχουμε πόλεμο. Ήρθα με προβλήματα στην Ελλάδα. Αν δεν είχα προβλήματα στη χώρα μου δε θα ερχόμουν στην Ελλάδα. Δε θα το σκεφτόμουν ούτε στιγμή να φύγω από τη Συρία. Μόλις του είπα αυτό μου είπε ότι στα επόμενα 2 χρόνια θα καθαρίσουν την Ελλάδα από τους ξένους. Του απάντησα ότι εγώ το ενοίκιο το πληρώνω από τη δουλειά μου. Το φαγητό μου δε το κλέβω. Συνέχισε αυτή να λέει ότι η Ελλάδα έχει γίνει μπουρδέλο με τους Πακιστανούς και τους μετανάστες. Εγώ τελικά δεν είπα τίποτα άλλο. Το άφησα...''

Η παραπάνω καταγεγραμμένη εμπειρία του μετανάστη, αποτελεί ένα παράδειγμα στιχομυθίας μεταξύ μεταναστών και γηγενών διακατεχόμενων από καχυποψία και έλλειψη ανεκτικότητας ως προς οτιδήποτε ξένο. Σε περιπτώσεις πιο ακραίες, όπου η απλή καχυποψία δίνει την θέση της στη μισαλλοδοξία, , συνθήματα και τσιτάτα δανεισμένα αυτούσια απο την υπερεθνικιστική πολιτική ατζέντα γνωστού ελληνικού πολιτικού φορέα.

Συνεπώς, όταν μέσα στον κοινωνικό ιστό ορθώνονται τείχη ξενοφοβίας και ρατσισμού, τότε ωριμάζει έτσι ένα πιθανό ενδεχόμενο κοινωνικής έκρηξης με απρόβλεπτα αποτελέσματα. Δεν είναι λοιπόν όλοι οι μετανάστες «παράνομοι», δηλαδή χωρίς επίσημα χαρτιά. Συν τοις άλλοις, αυτή η ατμόσφαιρα των εντυπώσεων,

αναζωογονεί διαρκώς μια «αντιμεταναστευτική ατζέντα» στους κόλπους της ελληνικής κοινωνίας.

Είναι και τα μέσα ενημέρωσης τα οποία εκθέτουν αποκλειστικά την εικόνα των μεταναστών που παραβαίνουν τον νόμο, «τρώνε τη δουλειά των ντόπιων», ενώ παράλληλα αποφεύγουν μετά βδελυγμίας να εκθειάσουν την καθημερινότητα όλων εκείνων των νόμιμων μεταναστών όπου με τον μόχθο τους, την οικογένειά τους, τους προβληματισμούς τους, έχουν τη διάθεση και την επιθυμία να ενταχθούν ομαλά στον κοινωνικό ιστό .

Μία πολύ ενδιαφέρουσα ιστορία διηγείται ο Ιράτζ απο το Ιράν :

«..εγώ νόμιζα ότι μέσα στη πόλη τα πράγματα θα είναι ακόμα πιο χαλαρά αλλά εκεί αντιλήφθηκα ότι ,όχι ,αυτό είναι μεγάλο λάθος τελικά, είναι πολύ χειρότερα στο κέντρο. Έβλεπα ότι στο κέντρο υπάρχουν κόσμο που δεν είναι Έλληνες ή Ευρωπαίοι όπως και δε περίμενα κάποια συγκεκριμένη συμπεριφορά όπως για παράδειγμα όταν κατέβηκα στην Ομόνοια και πήγα να ρωτήσω έναν για ξενοδοχείο ένας κύριος μου απάντησε: «μίλα μου ελληνικά», του είπα: «εγώ δε μιλάω ελληνικά» (στα αγγλικά) και ο άλλος μου απάντησε: «και γω δε μιλάω αγγλικά, μίλα μου ελληνικά» (στα αγγλικά). Πιστεύω πως αν δεν ήμουν μελαμψός θα μου απαντούσε καλύτερα. Μου έχει μείνει ακόμα αυτή η εικόνα ένας άνθρωπος μπορεί να είναι τόσο καχύποπτος και τόσο ρατσιστής να θίξεις τον άλλονε δηλαδή μιλάω τη γλώσσα που ξέρεις και συ αλλά δε θέλω να σου μιλήσω (εννοεί αγγλικά) και να τονίζει συνέχεια: «μίλα μου ελληνικά ,στην Ελλάδα βρίσκεσαι». Εγώ είχα ψάξει πως είναι η ζωή των ανθρώπων στις ελεύθερες χώρες γιατί εκεί που γεννήθηκα και μεγάλωσα έχει μεγάλο αποκλεισμό συν μπορώ να πω αυτό το καιρό δικτατορία»

Η πρώτη επαφή του μετανάστη με Έλληνα στη προκειμένη περίπτωση ήταν κατά πολύ κατώτερη του αναμενομένου. Μάλιστα, η εικόνα που είχε πλάσει για το κέντρο της πόλης απείχε κατά πολύ απο τη πραγματικότητα που αντίκρυσε. Φαντάστηκε ότι η Αθήνα δε θα είχε τίποτα διαφορετικό από μία ευρωπαϊκή χώρα. Κι όμως όταν

ρώτησε έναν Αθηναίο τυχαία εκείνος του ζήτηγε επίμονα να μιλήσει ελληνικά την ώρα που μπορούσαν να συνεννοηθούν στα αγγλικά. Ο ίδιος ο Ιράτζ πιστεύει πως το μελαμψό χρώμα του δέρματός του ήταν η αιτία που ο Έλληνας μίλησε έντονα και προσβλητικά .Συμπεραίνουμε πως το διαφορετικό χρώμα δέρματος είναι η πρώτη αιτία για έκφραση ρατσισμού και ξενοφοβίας.

Ο Αμίν είναι απο το Ιράν,είναι 28 ετών και μένει στην Ελλάδα απο το 2008.Παρακάτω αφηγείται τα εξής:

«...Ας πούμε μια μέρα πήγαινα Άνω Κυψέλη σε ένα μικρό λεωφορείο και μπήκε μέσα μια γιαγιά και επειδή βαριόταν να πάει πίσω πίσω που είχε θέση, άρχισε να μιλάει άσχημα σε δύο Αφρικανούς. Και να τους λέει: «εσείς που βλέπετε ότι υπάρχει ηλικιωμένος δε σηκώνεστε» κλπ. Γυρνάω τότε και της λέω της γιαγιάς: «σε πείραζε που είναι μαύροι; Κι αυτοί άνθρωποι είναι σαν εσένα. Έχεις και συ εισιτήριο και έχουν και αυτοί». Ψαχνότανε ξεκάθαρα να κάνει φασαρία η γιαγιά και τελικά ξέσπασε στους μετανάστες από την Αφρική.»

Συνεχίζει λέγοντας:

“Μια φορά που γυρνάγαμε από το αλλοδαπών είχα μπει στο λεωφορείο για Ομόνοια. Ήταν ένα λεωφορείο γεμάτο μετανάστες. Και πετάγεται μια γιαγιά και λει: «Κύριε οδηγέ! Αυτοί εδώ δεν χτυπάνε εισιτήριο! Πετάξτε τους έξω!». Αρχισε να βρίζει και να λέει: «Άντε όλοι να πάτε στη χώρα σας πίσω» και διάφορα τέτοια ρατσιστικά. Πήγα πίσω και της είπα: «Τι θες τώρα εσύ; Δεν έχουν εισιτήριο οι άνθρωποι. το κράτος τους παίρνει λεφτά, δε του δίνει για να πληρώνουν εισιτήριο. Δεν έχουν δουλείες». Μόλις φτάσαμε στο τέρμα κατεβήκαμε όλοι και οι υπόλοιποι μετανάστες της κάνανε κ....δάχτυλο και της φώναζαν: «Ντροπή σου ντροπή σου!». Όλοι έχουμε καταλάβει τη κρίση, αλλά τι περιμένει κι αυτή; Από το μετανάστη που δεν έχει να χτυπήσει εισιτήριο;»

Και οι δύο παραπάνω ιστορίες δείχνουν το ρατσισμό που εισπράττουν στη καθημερινότητά τους οι μετανάστες. Το διαφορετικό χρώμα στις περισσότερες ιστορίες είναι η αιτία ρατσιστικών σχολίων και λεκτικών επιθέσεων (και σε πιο σκληρή μορφή ,σωματική όπως τα έχουν διηγηθεί μετανάστες). Βέβαια, δεν είναι καθόλου τυχαίο που αυτό έγινε σε μετανάστες, που οπτικά διαφέρουν από τους

Έλληνες .Είναι αλήθεια ότι ο περισσότερος κόσμος δυσκολεύεται να συνηθίσει τη διαφορετικότητα της φυλής.

Παρόμοιες εμπειρίες είχε και ο Συρζάντ απο το Αφγανιστάν.Αφηγείται λοιπόν τα παρακάτω:

“ Για να πω την αλήθεια πραγματικά δε ξέρω τι σκέφτονται οι Έλληνες για μας. Δε μας έχουν δείξει κάτι καλό, παρά μόνο ξενοφοβία και βία (αστυνομία). Δεν έχουμε έρθει ποτέ σε επαφή για να καταλάβουμε το τρόπο σκέψης των Ελλήνων. Πολύς ρατσισμός πάντως. Μέχρι και γω φοβάμαι πολλές φορές να κυκλοφορήσω βράδυ σε δρόμο που δεν έχει κόσμο. “

«...Όταν εμένα στην Αττική είχα γείτονες που δεν ήταν καθόλου φιλικοί. Μου έλεγε: «από που είσαι εσύ» και «τι δουλειά έχεις εδώ». Του είπα ότι νοικιάζω κανονικά σπίτι. Και μου είπε ότι θα πάρει την αστυνομία. Του είπα δεν έχω πρόβλημα. Δεν νιώθω ότι φοβούνται έμένα ως μετανάστη. Το αντίθετο. Βλέπω μίσος. Υπάρχει Χρυσή Αυγή στη μέση. Είναι φασίστες. Δε φοβάται ο κόσμος γιατί στο διπλανό τετράγωνο έχει αστυνομικό τμήμα και έχει και πολλή Χρυσή αυγή».

Ο Συρζάντ έχει αφηγηθεί αρκετά σκληρές εμπειρίες που είχε και ο ίδιος με ξυλοδαρμούς αλλά και άλλων μεταναστών που είχε δει ο ίδιος. Η αίσθηση που έχει αποκομίσει από τους Έλληνες είναι ότι δεν έχουν έρθει κοντά στους μετανάστες και ότι δε καταλαβαίνει το τρόπο σκέψης των Ελλήνων. Διαπιστώνει και κυρίως βιώνει το ρατσισμό από την ελληνική κοινωνία.

Στα αποσπάσματα που ακολουθούν αναφέρονται περιστατικά ακραίας βίας που οι μετανάστες ταυτίζουν με ρατσιστική συμπεριφορά.Θεωρούν ότι πρόκειται για μέλη της ακροδεξιάς πολιτικής παράταξης είτε απο απλούς πολίτες οι οποίοι ασπάζονται τις ιδέες αυτές.Είναι γεγονός ότι η συγκεκριμένη πολιτική παράταξη έχει μεγάλη απήχηση στο κέντρο της Αθήνας.Οι μετανάστες νιώθουν ότι στοχοποιούνται για πολιτικό όφελος και πιστεύουν ότι οι πράξεις βίας απέναντί τους γίνονται πολλές φορές και με τη συναίνεση των αστυνομικών αρχών.

Ο Σίνα μιλάει για το ξυλοδαρμό του αδερφού του:

Μια ιστορία θυμάμαι μόνο που έδειραν κάποιοι χρυσαυγίτες τον αδερφό μου ένα βράδυ μόλις βγήκε από ένα μαγαζί που έτρωγε. Οι φασίστες δεν είναι άνθρωποι όπως σου είπα. Δεν έχουν μυαλό. Ζωα. Όχι αυτά που μένουν με τους ανθρώπους. Αυτό που μένουν στο βουνό.

Ο Μοχάντ είναι 22 ετών και είναι απο την Αλγερία.Αφηγείται την ακόλουθη εμπειρία:

«..Γενικά μόνο η Αχαρνών έχει διαφορετικά μυαλά. Η Αχαρνών έχει πολλά κλειστά μυαλά, ρατσιστές κλπ. Ζούνε αλλιώς. Ας πούμε μια φορά είχανε μπει σε κάτι μφαζιά Αιγυπτίων μπήκανε μέσα κάποιοι Έλληνες και τους χτυπήσανε. Σπάσανε τα πάντα. Τζάμια, τραπέζια τα πάντα. Μπήκανε μέσα επειδή ήταν καφετερία με ξένους. Και μια μέρα σκοτώσανε έναν από την Τυνησία μπροστά μου. Τον βάλανε φωτιά. Έλληνες ήταν, Χρυσή Αυγή. Αυτό εννοείται δε βγήκε στις ειδήσεις. Την ίδια μέρα είχαν σκοτώσει και έναν Πακιστανό. Αυτό είχε γίνει σαν εκδίκηση για τον Αφγανό που σκότωσε τότε τον Έλληνα ‘

4.4 Αστυνομική βία και ιστορίες κράτησης

Στο σημείο αυτό θα μιλήσουμε για την άσκηση βίας απο κάποιους αστυνομικούς προς τους μετανάστες και τη ρατσιστική στάση που τηρούν απέναντι τους.

Η Ελλάδα, όπως και άλλες χώρες στα νότια σύνορα της Ευρώπης, αντιμετωπίζει μεγάλες ,ανάμικτες ροές παράτυπων μεταναστών και αιτούντων άσυλο. Τα τελευταία χρόνια έχει γίνει το κύριο σημείο εισόδου στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) παράτυπων μεταναστών και αιτούντων άσυλο. Ο μεγάλος αριθμός αφίξεων και η παράλληλη παράλειψη των ελληνικών αρχών να θέσουν σε ισχύ τις συστάσεις που επί χρόνια διατυπώνουν διεθνή όργανα για τα ανθρώπινα δικαιώματα έχουν ως αποτέλεσμα διαδικασίες προσδιορισμού της προσφυγικής ιδιότητας και συνθήκες υποδοχής και κράτησης που παραβιάζουν το διεθνές δίκαιο για τα ανθρώπινα δικαιώματα και το διεθνές προσφυγικό δίκαιο.

Καθόλη τη διάρκεια του έτους 2013 συνεχίστηκαν οι ισχυρισμοί για παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων από την αστυνομία, περιλαμβανομένων βασανιστηρίων και υπερβολικής χρήσης βίας. Μετανάστες και αιτούντες άσυλο αντιμετώπισαν εμπόδια στην υποβολή των αιτήσεών τους και συχνά κρατήθηκαν σε υποτυπώδεις συνθήκες.

Με βάση τα πορίσματα από τις εκθέσεις της διεθνούς αμνηστίας συμπαιρνούμε ότι η άσκηση βίας από τη πλευρά της αστυνομίας είναι κάτι το ρεαλιστικό και όχι αποκύημα της φαντασίας. Αυτό επιβεβαιώνεται και από τις βιοματικές συνεντεύξεις της έρευνας. Στη συνέχεια παρουσιάζονται αποσπάσματα που έχουν ως θέμα τις εμπειρίες των μεταναστών σχετικά με την αστυνομική βία.

Ο Νασίμ κατά τη διάρκεια της κράτησης του στη φυλακή είχε τη παρακάτω εμπειρία :

«Ναι μία φορά γιατί είχα ζητήσει κάτι και μου έδωσαν 4 μέρες απομόνωση πειθαρχικά. Γιατί είχα πει τι είχε γίνει μέσα σε ένα κελί. Καλύτερα να μη μιλούσα καθόλου. Τέσσερις (4) μέρες χωρίς φαγητό είναι σκέτο βασανιστήριο, να μην έχεις τουαλέτα, να σε βρίζουν, να σου κάνουν ψυχολογική πίεση, απειλές ότι θα μου δώσουν άλλα 2 χρόνια φυλακή κλπ. Υπήρχαν ωστόσο και καλοί αστυνομικοί που κάναν σωστά τη δουλειά τους. Αυτοί συνήθως ήξεραν ότι εμείς δεν είχαμε κάνει κάποιο έγκλημα. Οπότε δε μας αντιμετώπιζαν σαν κοινούς εγκληματίες. Μάλιστα μας είχαν στο νου τους μη πάθουμε τίποτα. Είναι και η φυλακή όπως καταλαβαίνεις μια κοινωνία».

Από την παραπάνω εμπειρία παρουσιάζεται ο χώρος της φυλακής ως μία μικρογραφία της κοινωνίας. Οι αντιθέσεις σε ένα τέτοιο ιδιαίτερο χώρο δε λείπουν, αντιθέτως γίνονται ακόμα πιο έντονες. Η εικόνα της φυλακής στο νου αυτής της κατηγορίας κρατουμένων, προβάλλεται μέσα από τη λογική του «άσπρο-μαύρο». Είτε απολύτως κακή με τη χρήση βίας, είτε καλή μέσα από την κατανόηση των υπαλλήλων ότι ο μετανάστης δεν κατηγορείται για κάποιο ποινικό αδίκημα κατά της ανθρώπινης ζωής. Το αίσθημα του «καταδικασμένου χωρίς δίκη», εξακολουθεί να επηρεάζει τη καθημερινότητα του συνεντευξιζόμενου ακόμα και μετά την

αποφυλάκισή του. Ο κοινωνικός στιγματισμός για τους αποφυλακισθέντες, παραμένει ως η τροχοπέδη για την ομαλή ένταξη/επανένταξη τους στο κοινωνικό σύνολο.

Ο Νασίμ έχοντας ζήσει 2 μήνες στη φυλακή αναφέρει :

«Εγώ έβλεπα με τα μάτια μου, μέσα σε ένα κελί είχανε βάλει ένα παιδί ήταν Αλβανός αυτός πολύ άσχημη ξυλοδαρμό γιατί ο άλλος φώναζε ότι κάθε μια 1 ώρα θέλει τουαλέτα που είχε δίκιο είναι δικαίωμά του ούτε στη φυλακή δεν γίνεται αυτό το πράγμα όταν ο άλλος ανάγκη για τουαλέτα να περιμένει να ανοίξουν. Πρώτες ανάγκες πρέπει να είναι καλυμμένες. Το παιδί του κάνανε πολύ άσχημο και άγριο ξυλοδαρμό, απειλές μας κράτησαν μιάμιση ώρες όρθιους. Και για ένα άτομο ακόμα ήταν πολύ μικρο το κελί, δε μπορούσαν ούτε να κάτσουν, δε μιλάμε να κοιμηθούν. Οι συνθήκες ήταν πολύ άσχημες, η συμπεριφορά των αστυνομικών ήταν πολύ ρατσιστική σε όλους γιατί εκεί όλοι ήταν μετανάστες, για παράδειγμα όταν έλεγα εγώ κάτι που δεν έλεγαν οι άλλοι μοναδική απάντηση ήταν : «εδώ είναι Ελλάδα,άμα δε θες πάρε δρόμο, πήγαινε στη χώρα σου» και αναγκαζόμουν τότε να ανοίξω μια άλλη κουβέντα λέγοντάς τους ότι αν είμαστε εδώ δε σας χρωστάμε, δε φταίμε εμείς, για το πόλεμο φταίτε εσείς, για τη φτώχεια φταίτε εσείς, ακόμα στο Ιράκ και στο Αφγανιστάν έχετε στρατό,έχετε υπογράψει διεθνείς συμβάσεις και μετά λέγανε: «εμείς έτσι είμαστε, άμα δε γουστάρεις πήγαινε στη χώρα σου».

«Γενικά από την αστυνομία δεν θυμάμαι να έχουν συμπεριφερθεί πολύ καλά σε γενικές γραμμές. Είχα φάει 2 μήνες φυλακή και μου είχαν πει ψέμματα ότι θα με αφήναν ελεύθερο. Η συμπεριφορά τους ήταν πολύ άσχημη. Μάλιστα ένας αστυνομικός ήταν γκέι και όταν νύχτωνε έβγαζε από τα κελιά κάποιους μετανάστες και τους κέρναγε ποτό τους έδινε κινητό να μιλήσουν στο Facebook και ότι άλλο θέλανε και μετά τους γα.... . Το ξέρανε όλοι στη φυλακή. Εκτός από 2 μπάτσους όλοι οι υπόλοιποι είχαν ελεεινή συμπεριφορά. Πολύ κακή συμπεριφορά». (Συρζάντ,Αφγανιστάν)

Λέει ο Συρζάντ απο το Αφγανισταν:

«Ένα πρωί που ήμουν κοντά στη Πατησίων περπάταγα και με συνέλαβαν 2 μηχανές με αστυνομικούς. Με σταμάτησαν και με ρώτησαν από που είμαι και τους είπα ότι είμαι από το Αφγανιστάν. Μόλις άκουσαν από που είμαι το πρώτο πράγμα που είπαν είναι: "terrorist". μια άλλη φορά στην Αχαρνών με σταμάτησαν πάλι για έλεγχο στα χαρτιά μου. Αφού είχαν δει τα χαρτιά μου μου είπαν να μείνω εκεί. Τους είπα αφού έλεγξες τα χαρτιά γιατί να μείνω εδώ; Έχω πολλές δουλείες να κάνω. Και εκείνη την ώρα με χαστούκισε και μου είπε «μείνε εκεί και άντε γα...». Ένας από τους αστυνομικούς. Αυτό έγινε πριν 4 μήνες(...).μας αποκαλούσαν μουν.. σκουπίδια και τέτοια.(...)σε βαράγανε μέχρι να λιποθυμήσεις. Σπάγανε χέρια, πόδια»

«Γενικά αυτοί οι άνθρωποι δε θέλουν να καταλάβουν τη κατάστασή μας. Ο ρατσισμός σου κλείνει το μυαλό. Εγώ τους έδωσα ευχή εκεί πέρα και τους είπα **«εύχομαι και σεις να γίνετε μετανάστες»**. Να ας πούμε ήμουν στην Ομόνοια με έπιασαν οι μπάτσοι και μου κάνανε πλάκα. Φαντάσου είχα τα χαρτιά μου κομπλέ πολιτικό άσυλο. Τους έλεγα ότι έχω δουλειά πρέπει να φύγω. Και δεν είχαμε την ίδια ηλικία. Ήταν πάρα πολύ μικρά παιδιά. Φαντάσου ότι με βρίζανε και μου λέγανε ρατσιστικά λόγια. Με χτυπήσανε κιόλας. Πήγα να πάρω τα χαρτιά μου και ο άλλος πήγε να μου βάλει χειροπέδες. Ενώ είχα χαρτιά νόμιμα μου βάλανε χειροπέδες. Ενώ ήμουν με χειροπέδες ήρθε ένας πιο αυστηρός και άρχισε να με χτυπάει. Μετά άρχισαν 5 άτομα να μου ρίχνουν και γω άρχισα να τους βρίζω. Με χτυπήσανε μέχρι να με βαλουν στη κλουβα. Στο δρόμο με ρώτησε ένας μπάτσος πιο χαλαρός και μου λέει «εσύ γιατί τσαντίστηκες;», του είπα τσαντίστηκα γιατί μου έβρισαν τη θρησκεία μου. Και τότε άρχισαν να με δέρνουν επειδή νευρίασα από τη προσβολή που μου κάνανε. Γενικά έχω εισπράξει πολλή βία. Ξύλο έχω ξαναφέρει στο τμήμα του Παγκρατίου, με κρατήσανε εκεί μια βδομάδα. Μου λέγανε ότι θα μου δώσουνε πολιτικό άσυλο, η κατάσταση ήταν πολύ χάλια εκεί μέσα. Και πήγα να αυτοκτονήσω.

(Αμίν,Συρία)

Οι μετανάστες αναφέρουν ότι έχουν υπάρξει θύματα τόσο ψυχολογικής όσο και σωματικής βίας απο τις αστυνομικές αρχές.Ακόμα και σε περιπτώσεις όπου οι

μετανάστες είχαν νόμιμα έγγραφα παραμονής στη χώρα οι αστυνομικοί συμπεριφέρθηκαν αδικαιολόγητα σκληρά ,φτάνοντας ακόμα και στο σημείο να παραβιάσουν βασικά ανθρώπινα δικαιώματα.Οι μετανάστες που είχαν εμπειρίες κράτησης διηγούνται ότι παραβιάζονται βασικοί κανόνες υγιεινής στα κρατιτήρια.

4.5 Ιστορίες σχετικά με την εργασία

Η απασχόληση θεωρείται συνήθως σημαντικός δείκτης της ένταξης μεταναστών, για διάφορους λόγους. Καταρχήν, μία θέση εργασίας αποτελεί ζωτικής σημασίας μηχανισμό για την ένταξη των μεταναστών, όχι μόνο για οικονομικούς, αλλά και για κοινωνικούς λόγους. (Στην Ελλάδα μία επιπλέον παράμετρος είναι ότι η απώλεια θέσης εργασίας συνεπάγεται σχεδόν αυτομάτως την άρση της άδειας νομίμου διανομής [Ψημμένος και Κασσιμάτη, 2003].) Αξίζει δε να υπογραμμιστεί ότι η περιοχή της πρωτεύουσας προσελκύει τον κύριο όγκο των μεταναστών/τριών, καθώς οι περισσότερες ευκαιρίες προσφέρονται στο κέντρο της πόλης. Όπως και σε άλλες νοτιοευρωπαϊκές μητροπόλεις, σημαντικούς ερμηνευτικούς παράγοντες εδώ αποτελούν οι ποικίλες άτυπες δραστηριότητες, οι δυνατότητες εξασφάλισης στέγης σε προσιτές τιμές, η ύπαρξη οικογενειακών ή κοινωνικών δικτύων, η ανωνυμία της μεγάλης πόλης που βοηθάει στην απόκρυψη, σε περιπτώσεις μη ύπαρξης ‘χαρτιών’ (Iosifidis ,King 1998, Pugliese 2001, Campani 2000).Αυτό ισχύει και στη περίπτωση του κέντρου της Αθήνας.

Με βάση τα παραπάνω αντιλαμβανόμαστε το πόσο σημαντική είναι η εργασία για τους μετανάστες σε ένα αστικό περιβάλλον όπως είναι Αθήνα.Στους χώρους εργασίας δημιουργούνται σχέσεις εργοδότη-υπάλληλου που άλλες φορές είναι αρμονικές κι άλλες όχι.Οι Έλληνες εργοδότες και υπάλληλοι είναι συχνά αρνητικά επηρεασμένοι

απο τα ΜΜΕ και αντιμετωπίζουν τους μετανάστες υπαλλήλους τυπικά επαγγελματικά, ακόμα και ρατσιστικά. Να σημειωθεί ότι η εργασία είναι ένας χώρος που αναγκαστικά οι συνυπάρχουν εργαζόμενοι. Συνεπώς απο αυτή τη σχέση που θα δημιουργηθεί(καλή είτε κακή)προκύπτουν “ιστορίες”άλλοτε θετικές και άλλοτε αρνητικές. Οι παρακάτω ιστορίες των μεταναστών απο την Ασία μας δίνουν μία “ιδέα” για τις σχέσεις αυτές και τη συνύπαρξή τους με τους Έλληνες εργοδότες(η υπαλλήλους)σε καθημερινό επίπεδο.

Ο Αμπτούλ από τη Συρία αναφέρει σχετικά με την εργασιακή εκμετάλλευση την ιστορία του :

“Στην αρχή ήμουν χαρούμενος που δούλευα. Αλλά μετά που κατάλαβα πόσα λεφτά βγάζει αυτός και πόσα παίρνω εγώ ξενέρωσα. Γιατί δε με πλήρωνε για αυτά που άξιζα. Δούλευες ένα μήνα και σου έβαζε ένσημα για 10 μέρες μόνο. Ήταν καλός άνθρωπος όμως σε γενικές γραμμές. Ήμουν καλός και γω στη δουλειά μου και δε μπορούσε χωρίς εμένα. Αν έφευγα εγώ έμενε αυτός χωρίς δουλειά. Τα σχέδια που έκανα εγώ αν του έλεγες να έρθει να τα κάνει εκείνος δε μπορούσε να τα κάνει. Πάντως δε με βοήθησε να πάω να σπουδάσω εδώ αρχιτεκτονική γιατί θα έχανε αυτός τις δουλειές. Πάντως δεν ήταν θέμα εθνικότητας. Είναι στα πλαίσια της δουλειάς. Μάλιστα δούλευαν και 2 κοπέλες εκπαιδευόμενες εκεί Ελληνίδες. Θυμάμαι μια ιστορία με ένα βοηθό μηχανικού που έδινε όλο εντολές και το έπαιζε αφεντικό. Αυτόν δε τον συμπαθούσα ούτε εγώ ούτε κανείς. Δεν είχε να κάνει με το αν είναι ξένος η όχι. Το έκανε και με έλληνες».

Στο ίδιο πλαίσιο κινείται και το επόμενο απόσπασμα.Ο Χασάν απο το Αφγανιστάν αναφέρει:

“ Ε δε νομίζω κάποιος Έλληνας να πήγαινε να κάνει τόσο δύσκολη δουλειά με τόσα λίγα λεφτά. Από τις 6 το πρωί μέχρι τις 8 το βράδυ. Και χωρίς ένσημα κιόλας. Ξεκινήσαμε να μου δίνει 25 ευρώ μέχρι να μάθω τη δουλειά και μετά αφού τη μάθω να μου δίνει περισσότερα. Χωρίς ένσημα. Μου είπε ότι ούτε εγώ έχω χαρτιά αλλά ούτε και κείνος θέλει να πληρώσει παραπάνω. Ήρθε στη δουλειά κι άλλος ένας Αφγανός. 6 μήνες δούλεψα. Έγινα καλός. Έμαθα τη δουλειά. Στους 6 μήνες αφού έμαθα τη δουλειά του είπα του αφεντικού ότι τώρα που ξέρω μπορείς να μου δίνεις παραπάνω. Γιατί έχω κοινόχρηστα, ρεύμα ,νερό ,ενοίκιο. Τα 25 ευρώ δε φτάνουν με τίποτα για μένα. Μου

είπε ότι η συμφωνία ήταν για 25. Άμα θέλεις φεύγεις άμα θέλεις μένεις. Δίπλα στο μαγαζί που δούλευα είχε ένα μαγαζί που ήταν ράφτης ρούχων. Εκεί δούλευε ένας Πακιστανός. Μόλις έφυγα εγώ από τη δουλειά πέρασα μια μέρα και βλέπω μέσα να δουλεύει ο Πακιστανός που δούλευε στο ράφτη. Μπήκα μέσα να χαιρετήσω το αφεντικό και μου σύστησε το Πακιστανό. Και μου είπε ότι αυτός δουλεύει με 15 ευρώ. Όχι με 25''

Από τη μαρτυρία αυτή σχετικά με τις εμπειρίες που έχει ο μετανάστης στο χώρο εργασίας του διαπιστώνουμε ,ότι παρόλο που η συντριπτική πλειονότητα κάνουν χειρονακτικές εργασίες(όπως ας πούμε αγροτικές εργασίες και οικοδομικές)υπάρχουν και εξαιρέσεις που κατέχουν πτυχίο Πολυτεχνείου ή Πανεπιστημίου(ο Αμπτούλ κατέχει πτυχίο αρχιτέκτονα απο τη χώρα του ,αλλά όχι απο ελληνικό πανεπιστήμιο). Με δεδομένο το ότι εργάζεται κανονικά σαν ένας Έλληνας θα έπρεπε να πληρώνεται κανονικά και όχι να παίρνει λιγότερο μισθό και ένσημα 10 ημερών το μήνα. Είναι εμφανής λοιπόν η εκμετάλλευση στο χώρο εργασίας του μετανάστη. Γεννιέται το ερώτημα του αν θα υπήρχε εκμετάλλευση και σε Έλληνα υπάλληλο. Ο μετανάστης δίνει τη δική του απάντηση λέγοντας ότι θα είχε παρόμοια συμπεριφορά και σε Έλληνες, ότι δεν είχε να κάνει άμα είναι Έλληνας ή ξένος. Ο βοηθός του μηχανικού που έπαιζε ηγετικό ρόλο μάλλον είναι ένας χαρακτήρας που θα συμπεριφερόταν έτσι ανεξαρτήτως της εθνικότητας που θα είχε απέναντί του.

Ο Αλί απο τη Μαυριτανία για το χώρο εργασίας του λέει:

''Στην εταιρία που δούλευα δεν είδα κάτι. Μια χαρά. Είχα περισσότερη επαφή με Αλβανούς παρά με Έλληνες γιατί δούλευα στα φορτηγά και όχι στις αποθήκες. Αλλά δεν είχα κάποιο πρόβλημα ούτε με τους Έλληνες. Τα αφεντικά δίνουν τις οδηγίες αλλά δεν υπήρξε πρόβλημα.''

Απο τη παραπάνω αφήγηση παρατηρούμε οτι σε ένα χώρο εργασίας δεν είναι απαραίτητο να υπάρχει συνεχής επαφή γηγενών και μεταναστών.Απο τη μία,όπως περιγράφεται παραπάνω,υπάρχει εργασική ειρήνη,απο την άλλη όμως η εθνοτική απόσταση είναι γεγονός.Ο μετανάστης παρουσιάζεται στη βάση της εργασιακή πυραμίδας και ο Έλληνας στη κορυφή στο ρόλο του εργοδότη που εποπτεύει αν όλα βαίνουν καλώς.Συνεπώς η διάκριση των ρόλων στο χώρο εργασίας επηρεάζεται και

απο το παράγοντα της εθνικότητας.Αυτο επιβεβαιώνεται απο τη παρακάτω αφήγηση του Αλί.

Αναφέρει ο Αλί :

Απ:’’ Όχι δε γίναμε φίλοι με τους Έλληνες απλά δουλεύαμε μαζί. Ούτε καν μιλάγαμε. Μόνο δουλειά. Τίποτα άλλο. Δε μιλάγα με τους έλληνες γιατί ήταν ανώτεροι μου. Μίλαγα με τους άλλους μετανάστες. Με τα αφεντικά δεν είχα πάρε δώσε.’’

Σ’αυτό το σημείο αξίζει παρενθετικά να αναφέρουμε ότι, η περίπτωση των Αφρικανών μεταναστών είναι πολύ ιδιαίτερη στη συνύπαρξη με τους Έλληνες διότι είναι ελάχιστοι αυτοί που μιλούν ελληνικά. Οι περισσότεροι μιλούν γαλλικά η αγγλικά ή ένα μείγμα και των δύο γλωσσών. Το γεγονός ότι υπάρχει υστέρηση στην γλώσσα αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα στην επικοινωνία με τους ντόπιους.Στην εργασία η λεκτική επικοινωνία μέσω της γλώσσας είναι καθοριστικός παράγοντας που επηρεάζει θετικά τη συνύπαρξη. Όταν δεν υπάρχει λεκτικός κώδικας επικοινωνίας δυσκολεύει την συνύπαρξη και την ένταξη ενός μετανάστη στη κοινωνία. Από τις διάφορες ερωτήσεις που τέθηκαν στους αφρικανούς μετανάστες σχετικά με τη πρόθεση που έχουν να μείνουν η να φύγουν σε άλλη χώρα προέκυψε ότι σκοπεύουν να μεταναστεύσουν περεταίρω σε άλλες χώρες όπως Γαλλία επί παραδείγματι και χρησιμοποιούν την Ελλάδα σαν ένα μεταβατικό προορισμό σαν «γέφυρα» προς άλλες χώρες(transit μετανάστευση). Μία πιθανή ερμηνεία έλλειψης γνώσης της ελληνικής γλώσσας είναι και αυτή, δηλαδή ότι αποσκοπούν σε μετάβαση σε άλλες χώρες, οπότε και δε τους είναι χρήσιμη η ελληνική γλώσσα για το μικρό διάστημα που θα μείνουν εδώ. Ακριβώς αντίθετο παράδειγμα είναι οι μετανάστες από τις βαλκανικές χώρες, όπως είναι οι αλβανοί για παράδειγμα που γνωρίζουν πολύ καλά την ελληνική γλώσσα, επειδή μένουν πολλά χρόνια εδώ και έχουν ενταχθεί στην ελληνική κοινωνία. Από την εμπειρία που περιγράφει ο μετανάστης παρατηρούμε ότι δεν έχει επαφή παρά μόνο με άλλους μετανάστες. Η σχέση του με τους Έλληνες είναι μόνο σε επίπεδο δουλειάς και πληρωμής.

Παρολαυτά πρέπει να αναφέρουμε ότι οι Ασιάτες και Αφρικανοί μετανάστες έχουν και θετικές εμπειρίες στο χώρο εργασίας τους.

Ο Ιράτζ απο το Ιράν μοιράζεται μια θετική αφήγηση:

‘‘ το αφεντικό δέχτηκε αυτός όμως τυχαία ήταν καλός άνθρωπος συνεννοηθήκαμε και ξεκίνησα να δουλέψω εκεί παρόλα αυτά ψαχνόμουν να βρω τρόπο να φύγω γιατί δεν ήθελα καθόλου να μείνω εδώ πέρασε όμως είχα και μια δαλειά να δουλέψω λίγο καιρό τουλάχιστον τα έξοδα από δω και πέρα να μη ζητήσω από τους δικούς μου.’’

Ο ερωτώμενος θεωρεί τυχερό τον εαυτό του που πέτυχε καλό άνθρωπο για αφεντικό, αυτό υποδηλώνει ότι είχε κακές εμπειρίες στο παρελθόν με συνεργασίες. Η προσδοκία του είναι να φύγει σε άλλη χώρα και όχι να μείνει στην Ελλάδα, λέγοντας πόσο δυσάρεστο του είναι το κλίμα στην Ελλάδα. Γι αυτόν η δουλειά στην Ελλάδα είναι μια προσωρινή λύση και απώτερος σκοπός είναι η μετάβαση σε άλλη χώρα.

Ο Μοχάντ απο την Αλγερία αφηγείται τη θετική εμπειρία που είχε στη δουλειά του:

«Έπιασα μια δουλίσσα σε ένα μαγαζί με παπούτσια στην Αχαρνών 33, αποθήκη. Του είπα να μου μάθει ελληνικά. Με βοήθησε πολύ. Δούλεψα εκεί περίπου ένα χρόνο. Έκλεισε το μαγαζί για να πάει στο Βόλο και γω έμεινα χωρίς δουλειά. Δεν έπαιρνα βέβαια πολλά λεφτά ,αλλά τουλάχιστον μάθαινα ελληνικά. Είχαμε πολύ καλή σχέση. Μου μάθαινε ελληνικά ,με καλούσε στο σπίτι του, όλα μια χαρά. Δεν είχα καθόλου πρόβλημα. Μου έλεγε ότι νιώθει σαν να με ξέρει χρόνια. Στο μαγαζί δούλεψε και μια κοπέλα Ελληνίδα. Μαζί μου ήταν μια χαρά.

Ο Μοχάντ είναι από την Αλγερία και είναι λευκός. Εμπειρικά έχει παρατηρηθεί ότι οι Έλληνες κρίνουν αρνητικά αυτούς τους μετανάστες που δεν είναι λευκοί. Ο Μοχάντ είναι λευκός παρόλο που έχει γεννηθεί στην Αφρική. Οι Έλληνες τον αντιμετωπίζουν σαν ευρωπαίο λόγω χρώματος. Αναγνωρίζει και ο ίδιος στη συνέντευξη ,ότι το χρώμα του τον έχει γλιτώσει από εκδηλώσεις ρατσισμού. Μάλιστα τώρα ετοιμάζεται να παντρευτεί ελληνίδα και έτσι προχωράει στην ένταξη του στην ελληνική κοινωνία. Το ότι είναι λευκός ,σε συνδυασμό με τη προθυμία του να μάθει τα ελληνικά τον βοήθησε πολύ στο να τον συμπαθήσουν οι Έλληνες. Συγκεκριμένα το ίδιο του το αφεντικό του έμαθε ελληνικά και τον δεχόταν συχνά στο σπίτι του ,γεγονός που δείχνει αποδοχή και καλή συνύπαρξη του μετανάστη με τον Έλληνα.

Στα πλαίσια της εργασίας των μεταναστών υπάρχουν και αφηγήσεις με θετικό και αρνητικό κλίμα.

Όπως αναφέρει και ο Νασίμ απο το Αφγανιστάν:

‘ Δηλαδή στη δεύτερη δουλειά ο πατέρας ήταν παρά πολύ ευχαριστημένος, ο γιος του πάλι ήταν ένας άνθρωπος που ήθελε να σου πουλάει εξουσία. Ο πατέρας ήταν πολύ καλός άνθρωπος και πολύ λαϊκός. Με το πατέρα αυτό κάναμε παρέα. Πηγαίναμε πίναμε καφέδες, καθόμασταν, τα λέγαμε. Ο γιος το έπαιζε παρά πολύ ευρωπαίος ξέρεις. Είχαμε μάλιστα μια κουβέντα να σου πω ένα παράδειγμα....με είχε ρωτήσει: «έχεις πάει στρατό;» ,του λέω ότι όχι δεν έχω πάει στρατό και μου λέει «γι'αυτό δεν είσαι άντρας! Εγώ επειδή έχω πάει στρατό είμαι και πιο σκληρός από σένα». Και γυρίζω και του λέω: «τι μαλακίες λες εγώ από 10 χρονών μεγάλωσα με τα όπλα μέσα σε πόλεμο. Εσύ έχεις πάει ένα χρόνο στρατό και νομίζεις ότι έχεις γίνει και άντρας! Είχε προσπαθήσει να με μειώσει με πολύ άσχημο τρόπο. Και του έλεγα κιόλας άμα μιλάμε γιασκληρότητα και τέτοια έχω περάσει πολύ χειρότερα από σένα. Αλήθεια τι είναι που σε κάνει πιο άγριο; Πιο σωστό από μένα; Ο λόγος που έφυγα από την δουλειά αυτή δεν ήταν αυτός. Εγώ πάντα ήξερα να κρατώ τη δουλειά μου να υπερασπίζομαι τα δικαιώματά μου. Ο λόγος που έφυγα ήταν γιατί άρχισε να βρίζει το πατέρα του και είχαν τσακωθεί μπροστά μου. Και του λέω «είσαι πολύ μαλάκας». Σε μας άμα βρίζει ο γιος το πατέρα ο πατέρας στέλνει στο διάολο το γιο τέλος πάντων. Ανεξάρτητα από το ποιος έχει δίκιο ,ένα σχετικό σεβασμό πρέπει να έχει ο γιος προς το πατέρα.

Στο παραπάνω απόσπασμα περιγράφεται ο γιός του εργοδότη σαν ένας άνθρωπος που ήθελε να ασκεί μονίμως εξουσία απέναντι στους εργαζομένους και ο πατέρας που ήταν ο εργοδότης να είναι ένας άνθρωπος απλός και φιλικός. Αυτή η εκ διαμέτρου αντίθετη στάση πατέρα και γιού και οι προσβολές που γινόντουσαν ήταν η αιτία που έφυγε ο Νασίμ. Στη πραγματικότητα η στάση του γιού ήταν αυτή που εξόργισε τον Νασίμ να φύγει. Συμπεραίνουμε από αυτή του την εμπειρία ότι ακόμα και μέσα σε μία οικογένεια μπορεί η εμφανιστούν διαφορετικές γνώμες για τους μετανάστες. Ο ρατσισμός μπορεί να εμφανιστεί και σε μικρότερες ηλικίες και δεν υπάρχει κανόνας ηλικιακός γι'αυτό. Το θέμα της μετανάστευσης είναι τόσο σημαντικό στην ελληνική κοινωνία που έχει πραγματικά διχάσει τους Έλληνες. . Η συγκεκριμένη εμπειρία είναι παράδειγμα πόλωσης της ελληνικής κοινωνίας. Μιάς περίπτωσης συνύπαρξης στον εργασιακό χώρο με έλληνες και μετανάστες με αντιθέσεις.

Συνεχίζει την ιστορία με το γιο και το πατέρα ο Νασίμ λέγοντας:

“Με μένα προσπαθούσε να με μειώσει αλλά δεν το κατάφερνε τον έβαζα στη θέση του. Ας πούμε τους μετανάστες από το Πακιστάν τους φώναζε αράπηδες ας πούμε. Και του είπα ότι άμα ξαναμιλήσεις έτσι, θα πάω στο πατέρα σου να του πω ότι συμπεριφέρεσαι ρατσιστικά. Μετά το γύρναγε στη πλάκα. Έλεγε ότι το έκανε για πλάκα. Με βοηθούσε ότι ήξερα καλά τα ελληνικά. Γι’ αυτό και έβρισκα το δίκιο μου σε όλες τις περιπτώσεις.

Στο ίδιο παράδειγμα ο γιός του εργοδότη εκφραζόταν ρατσιστικά απέναντι στους Πακιστανούς μετανάστες λέγοντας τους «αράπηδες». Το γεγονός ότι ο Νασίμ ήξερε ελληνικά τον βοηθούσε να υπερασπίζεται τους μετανάστες συναδέλφους του. Βλέπουμε άλλη μια φορά πόσο έντονος είναι ο ρατσισμός στο χώρο εργασίας απέναντι στους μετανάστες.

Ο Νασίμ κάνει λόγο για διακρίσεις στο χώρο εργασίας λέγοντας:

“για κάποιους ήταν αρκετά δύσκολο, και το αίσθημα της μη ενότητας των εργαζομένων. Οι εργαζόμενοι χωρίζονταν με διάφορους τρόπους πχ(έλληνες μετανάστες)(καλύτερος-χειρότερος)(δυνατός- αδύναμος) και όλο αυτό δημιουργούσε δυσκολίες και ανταγωνισμούς και αυτό ήταν υπέρ του εργοδότη που εκμεταλλευόταν με όποιο τρόπο μπορούσε. Εδώ δεν έχει σημασία από που είσαι. Έχει να κάνει με τις αξίες του καθενός και το πως στέκεσαι σαν άνθρωπος. Είσαι εργαζόμενος. Δε σημαίνει ότι είσαι δούλος.”

Ο μετανάστης εκφράζει μία γνώμη για το πως θα έπρεπε να είναι οι εργαζόμενοι μεταξύ τους αλλά και σε σχέση με τους εργοδότες. Η αίσθηση της μη ενότητας στο χώρο εργασίας προδίδει κακή συνύπαρξη ελλήνων και μεταναστών. Θέτει όμως και τη βασική παράμετρο για τη συνύπαρξη που είναι οι ηθικές αξίες του καθενός. Στο χώρο εργασίας υπάρχουν πολλές διακρίσεις. Ο Νασίμ περιγράφει μια από τις χειρότερες μορφές εργασιακής εκμετάλλευσης. Ο εργοδότης του συμπεριφερόταν καλύτερα στους Έλληνες εργαζόμενους ενώ εκμεταλλευόταν τη κατάσταση των μεταναστών για να τους πληρώνει λιγότερο. Ο Νασίμ λέει τα αυτονόητα όταν

αναφέρει ότι η διακρίσεις μεταξύ εργαζομένων δε θα πρέπει να είναι φυλετικές αλλά να βασίζονται στη παραγωγικότητα του κάθε ατόμου ξεχωριστά.

Ο Χασάν απο το Αφγανιστάν έχοντας ανάμικτες εμπειρίες αναφέρει:

“Είχα και κάλους ανθρώπους είχα και μαλ.....ς. Οι μαλ...ς ήταν λιγότεροι πάντως. Επειδή ας πούμε δεν ήξερα ελληνικά καλά δε με βοηθούσαν να μάθω πράγματα στη δουλειά. Μερικοί όμως με βοήθησαν πάρα πολύ. Ήταν πολύ καλοί μαζί μου. Μου δείχνανε πως να δουλεύω τη μηχανή σωστά.”

Συνεχίζει την αφήγηση και λέει:

“Ειδικά με άτομα μικρότερης ηλικίας έκανα παρέα. Υπήρχαν και μεγάλοι αλλά όχι τόσο πολύ. Ειδικά όταν έκανα λάθος πάνω στη δουλειά, μου μιλάγανε άσχημα ακόμα και μερικοί νέοι σε ηλικία. Θα μπορούσα να κάνω παρέα με πολλούς αλλά για βγεις για καφέ ας πούμε πρέπει πρώτα να ξεκινήσει μια κουβέντα. Η επικοινωνία που είχα ήταν μόνο για τη δουλειά. Δεν είχα παραπάνω επαφή με αυτά τα άτομα στη δουλειά. Οι περισσότεροι ήταν απόμακροι γενικά. Και πολλές φορές αγενείς. Με ένα παππού είχα τσακωθεί μια φορά, γιατί εκεί που δούλευα αυτός που ήταν δίπλα μου λέει ότι είμαι μαλ.....ας. Του λέω: «γιατί είμαι μαλ...ας;». Μου λέει: «γιατί δουλεύεις πολύ γρήγορα ενώ εγώ θέλω πιο αργά με πιο πολλή ηρεμία. Να κάνω κανα τσιγάρο να κάνω κανα διάλλειμα». Ίσως επειδή ήταν και μεγάλος να μου μίλησε έτσι.”

Η συνύπαρξη στο χώρο εργασίας για τους μετανάστες έχει συνήθως δύο όψεις. Μια που αποπνέει συνεργασία και καλή πρόθεση στο να βοηθήσει το μετανάστη στο να εργαστεί καλύτερα και η άλλη που αποφεύγει την επικοινωνία και πολλές φορές εναντιώνεται, είτε για λόγους που ο χαρακτήρας του καθενός υπαγορεύει είτε για λόγους ρατσισμού που καταλήγει σε ύβρεις και διενέξεις γενικότερα.

Ο Αμίν βλέποντας τις επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης στη δουλειά του διηγείται:

“ Επειδή ξεκίνησε η κρίση τα περισσότερα αφεντικά ,δεν ήθελαν να πληρώσουν κανονικό μεροκάματο. Όπως πριν τη κρίση. Μεγαλύτερο ωράριο ,μικρότερο μεροκάματο. Τους κατάλαβα ότι κι αυτοί περνάνε κρίση. Τους καταλαβαίνω. Βέβαια είχα αφεντικά που είχαν λεφτά και πλήρωναν κανονικά και πολλές φορές και παραπάνω. Μου δίνανε πουρμπουάρ. Οι υπόλοιποι πολύ ζόρικα σε πληρώνουν. Δε μπορώ να πω ότι με αντιμετώπισαν ρατσιστικά. Επειδή ήξερα να μιλάω ελληνικά έκανα τη συνεννόηση για τα λεφτά και ήμουν εντάξει.”

Στη παραπάνω αφήγηση τίθεται η παράμετρος της οικονομικής κρίσης ,που δυσχεραίνει τους Έλληνες εργοδότες στην πληρωμή των μισθών των υπαλλήλων τους.Συνεπώς και οι μετανάστες δε μένουν ανεπηρέαστοι απο το φαινόμενο αυτό.Παρολαυτά υπήρχαν εργοδότες που πλήρωναν παραπάνω μισθό στους μετανάστες.Να σημειωθεί ότι πριν ακόμα αρχίσει η οικονομική κρίση στην Ελλάδα ,υπήρχαν εργοδότες που εκμεταλλεύονταν τους υπαλλήλους τους και συνεχίζουν να το κάνουν ακόμα..Συνεπώς στο όνομα της κρίσης υπάρχουν άνθρωποι που κερδοσκοπούν εις βάρος των υπαλλήλων τους ,ακόμα κι αν δεν έχουν επηρεαστεί απο τις οικονομικές δυσκολίες της περιόδου που διανύουμε.

4.6 Και η άλλη πλευρά...

φωτογραφία 4:συγκέντρωση διαμαρτυρίας μεταναστών,οδός Πανεπιστημίου

Στο κεφάλαιο αυτό οι Ασιάτες μετανάστες σύμφωνα με τις εμπειρίες που κατέθεσαν στις συνεντεύξεις, φαίνεται ότι δεν έχουν ενσωματωθεί στην ελληνική κοινωνία. Ωστόσο μέσα από τις αφηγήσεις των προσωπικών τους ιστοριών μπορούμε να εξάγουμε κάποια θετικά συμπεράσματα και να παρατηρήσουμε κάποιες θετικές τάσεις προς τη κατεύθυνση της ενσωμάτωσής τους. Παρακάτω ακολουθούν αποσπάσματα από τις συνεντεύξεις των Ασιατών μεταναστών που έχουν ως θέμα ιστορίες καλής συνύπαρξης με Έλληνες του κέντρου της Αθήνας.

Ο Αμίν από τη Συρία μιλάει για τη καλή σχέση του με τους Έλληνες:

“Θυμάμαι είχα σε μια παρέα κάτι Έλληνες που λέγανε “γιατί δε πας στη χώρα σου;” αλλά δεν ήταν ρατσιστές. Το λέγανε να πάω για καλύτερη ζωή. Και τους έλεγα ότι αν ήταν καλύτερα εκεί δε θα έφευγα. Δε ξέρετε τι παίζει στον υπόλοιπο πλανήτη. Δεν έχετε ιδέα τι παίζεται στο Ιράν. Ο κόσμος δε καταλαβαίνει τι θα πει μετανάστης. Πρέπει να το ζήσεις για να το καταλάβεις. Γενικά κάναμε κουβέντες με τους Έλληνες για το πως είναι η μουσική στη χώρα μου κλπ, μου λέγανε τι κοινά και διαφορές έχουμε με την ελληνική μουσική κλπ. Ρώταγα και γω ρώταγαν κι αυτοί.”

Η απορία που δημιουργείται, για το λόγο που αποφασίζει να μεταναστεύσει κάποιος από μία τόσο μακρινή χώρα, είναι κοινή σε πολλούς Έλληνες που συναναστρέφονται με μετανάστες από Ασία. Συνήθως οι λόγοι που επιλέγουν τη μετανάστευση ως λύση οι άνθρωποι που κατάγονται από το Ιράν είναι πολιτικοί ή οικονομικοί, όπως είναι η περίπτωση του Αμίν. Αυτή η συζήτηση, είναι η αρχή της γνωριμίας 2 διαφορετικών λαών και η αρχή δημιουργίας ενός διαύλου επικοινωνίας μεταξύ τους. Αυτό θα δημιουργήσει τη βάση για μία αρμονική συνύπαρξη. Βασική προϋπόθεση για την επίτευξη αυτής της σύνδεσης είναι η αποδοχή της διαφορετικότητας του καθενός, θρησκευτικής, πολιτισμικής κ.ο.κ. Η καλή διάθεση για επικοινωνία υφίσταται στο παραπάνω παράδειγμα και αυτό επιβεβαιώνεται από τις διαδοχικές ερωτήσεις και από τις δύο πλευρές για το τρόπο ζωής για τη παραδοσιακή μουσική της χώρας τους και διάφορα άλλα πολιτισμικά στοιχεία. Η αμφίδρομη διαδικασία που περιγράφεται παραπάνω είναι πολύ σημαντική για τη σύναψη αρμονικών σχέσεων και την ένταξη των μεταναστών σε βάθος χρόνου στην ελληνική κοινωνία.

Ο Νασίμ απο το Αφγανιστάν διηγείται άλλη μια καλή ιστορία συνύπαρξής του με Έλληνες:

‘Εγώ πήγαινα πάντα στο σπίτι τους. Ήταν μεγάλης ηλικίας και καλοί άνθρωποι. Πήγαινα και τους έβλεπα όταν πήγαινα να δώσω το νοίκι ή όταν έρχονταν από τη λαϊκή που τους βοηθούσα να ανεβάσουν τα πράγματα στο σπίτι τους.(...) Αυτοί οι άνθρωποι ενδιαφερόντουσαν για μένα.Με ρωτούσαν αν είμαι καλά, πως πάνε οι δουλειές μου κλπ. Καμιά φορά μερώταγαν γιατί δεν απλώνω ρούχα. Αυτοί βλέπανε το μπαλκόνι μου. Και τους έλεγα μάλλον επειδή τα απλώνω σε απλώστρα στο σπίτι μέσα.Μάλιστα αν έλειπα τρείς μέρες το παίρναν χαμπάρι και με ρωτάγανε που είχα πάει, γιατί έφυγα κλπ. Το λέω απο την άποψη ότι όλο αυτό είναι μια σχέση. Και γω χαιρόμουν που υπήρχε μια σχέση με τους γείτονες. Και μέσα απο αυτό καταλαβαίνες ότι με όποιο τρόπο κι αν ήταν οι άνθρωποι αυτοί ενδιαφέρονται.Μάλιστα μια φορά χρειάστηκε να λείμω ενάμισι μήνα στη Μυτηλήνη, στο πανεπιστήμιο μου ,γύρισα και ρώτησα τι κάνει ο Κυρ Γιώργος.και είπε η Κυρά Μαρία ότι πέθανε.Σταναχωρήθηκα τόσο πολύ και το σκεφτόμουν για μήνες. Όχι επειδή έχασα έναν πολύ αγαπημένο μου πρόσωπο ή συγγενή , αλλά ήταν μια σχέση όμορφη.Με προβλημάτισε ότι το έμαθα μετά απο ενάμισι μήνα κ όχι πιο νωρίς.Έχουμε φτάσει να είμαστε πολύ απόμακροι ο ένας από τον άλλο.Ας πούμε πέθανε ο Κυρ Γιώργος κι μπορεί οι περισσότεροι στη πολυκατοικία να μη το μάθανε.Είναι ο τρόπος που ζούμε σήμερα σε μια πόλη όπως η Αθήνα.Και δεν έχει να κάνει αν είσαι μετανάστης ή Έλληνας.Είναι ο εγωισμός των ανθρώπων μέσα σε μια κοινωνία που ζούμε.Καταλήγω στο συμπέρασμα ότι ενδιαφερόμουν για τους ανθρώπους αυτούς παραπάνω απο τα παιδιά τους.Ίσως και επειδή ο κυρ Γιώργος μου θύμιζε το πατέρα μου.Ίσως επειδή ήταν ένα ζευγάρι που μπορούσα να συνεννοηθώ μαζί τους.Σου λέω ότι υπάρχουν κοινωνικές σχέσεις που είναι γάμ..ε τα. Όταν σε αυτή τη γάμ..σε τα σχέση μπαίνει και το όριο ντόπιου και ξένου, χειροτερεύει και δημιουργεί τοίχους που μόνο σε καλό δε βγάζει αυτό το πράγμα.

Η ιστορία του Νασίμ με τους ηλικιωμένους γείτονες θα μπορούσε να είναι μια σκηνή της καθημερινότητας μεταξύ Ελλήνων σε μια πολυκατοικία.Παρόλο που οι σχέσεις σε μια πόλη,όπως είναι η Αθήνα,είναι κατά κύριο λόγο απρόσωπες οι εξαιρέσεις δε λείπουν.Τα προβλήματά μας,οικονομικά προσωπικά μας έχουν αποξενώσει παρολαυτά ακόμα και ένας μετανάστης κάνει προσπάθειες στο να έρθει πιο κοντα με τους Έλληνες επικοινωνώντας και κάνοντας παρέα με μαζί τους.Το ηλικιωμένο

ζευγάρι μιλάει στον Νασίμ σαν να ήταν Έλληνας, δεν τον διαχωρίζουν στο ελάχιστο. Είναι πολύ ενδιαφέρον αυτό που είπε, ότι ένιωθε το κυρ Γιώργο σαν πατέρα του και ότι ενδιαφερόταν πιο πολύ και από τον πραγματικό του γιό. Τέτοια φιλική σχέση είναι ιδιαίτερα σπάνια ακόμα και σε άτομα ίδιας εθνικότητας. Αυτό το εμπόδιο φαίνεται να το έχει ξεπεράσει ο Νασίμ με το ηλικιωμένο ζευγάρι. Ιστορίες καθημερινές όπως και αυτή αποτελούν θετικές ενδείξεις για βελτίωση των υπάρχοντων σχέσεων μεταξύ Ελλήνων και μεταναστών σύναψη ακόμα πιο αρμονικών στο μέλλον.

Θα πρέπει να σημειωθεί για τη παραπάνω αφήγηση αλλά και για τις επόμενες, ότι η ενοικίαση ενός σπιτιού από ένα μετανάστη (αλλά και για Έλληνα ίσως) μπορεί να αποτελέσει “χώρο” σύναψης μιας ανθρώπινης σχέσης. Δηλαδή πρόκειται για μια διαδικασία, που απαιτεί τις περισσότερες φορές, τη φυσική παρουσία και των δύο, οπότε είναι αναμενόμενο μια εμπορική συμφωνία να μεταβεί στο στάδιο της οικειότητας.

Ο Αμίν από τη Συρία περιγράφει μέρος της καθημερινότητάς του με τους Έλληνες :

“Είναι κάτι φοιτητές. Έχουμε πολύ καλή επαφή. Δηλαδή τις Κυριακές που δε δουλεύω πηγαίνω σουβλάκια για να τα φάμε όλοι μαζί ή πηγαίνω και κάνω παρέα σε αυτό που έχει το μπακάλικο. Πηγαίνω στο καφενείο πίνω κανένα καφέ με Έλληνες. Καπνίζω κανένα τσιγαράκι. Οπότε έχω επικοινωνία. Φίλους. Κανονικά όπως μιλάμε εμείς τώρα. Πάρα πολύ καλοί άνθρωποι. Παλιά μπορεί να κυκλοφορούσα βράδυ και να έβαζε ο κόσμος τα χέρια στις τσέπες με το φόβο μη τους κλέψει ο μανάσσης. Σε μένα δεν έχει συμβεί. Το έχω δει σε άλλους μετανάστες.”

Άλλη μία καλή ιστορία με Έλληνες είναι αυτή του Σίπαν από τη Συρία:

“Τους ζήτησα καλύτερη τιμή και μου είπε ο κύριος” Σίπαν, είσαι καλό παιδί, αλλά το σπίτι δεν είναι δικό μου αλλά της γυναίκας μου. Τότε η κυρία γύρισε και μου είπε.” Σίπαν 100 ευρώ είναι καλά; Έπαθα πλάκα. Της είπα” 100 είναι πολύ λίγα!!” Εγώ φαντάστηκα ότι θα μου το έδινε με 140 ή 125. Τότε εκείνη μου είπε ότι είμαστε

άνθρωποι και πρέπει να βοηθήσουμε ο ένας τον άλλον.Είσαι σαν ένα δικό μας παιδί Σίπαν.Τότε εγώ είπα"ευχαριστώ πάρα πολύ και δε ξέρω πως να σας ευχαριστήσω γιαυτό.Και είπε ότι δε χρειάζεται τίποτα.Έβγαλα λεφτά να κεράσω τους καφέδες και μου είπε ο κύριος Κώστας"Σίπαν!Έλληνες είμαστε!Άστο!Δε πληρώνεις τίποτα!"Και γω είπα"ναι αλλά και γω είμαι Κούρδος και εγώ πρέπει να πληρώσω!"(γέλια).Και τους είπα ευχαριστώ πάρα πολύ.Φεύγοντας μου είπε η κυρία ό,τι χρειαστώ να της το ζητήσω.Ότι βοήθεια θέλω.Και ό,τι μπορούμε να κάνουμε θα το κανουμε.Τα Χριστούγεννα με πήρε και τηλέφωνο να μου ευχηθεί χρόνια πολλά καλά χριστούγεννα και καλή χρονιά και να δώσω χαιρετίσματα στην οικογένεια μου που είναι στη Νορβηγία.Όταν το είπα στη μάνα μου , μου είπε ότι προσεύχεται πάντα να έρχονται πάνω μου καλοί άνθρωποι,και αυτό έγινε.Με κάλεσαν και τα χριστούγεννα να μου κάνουν το τραπέζι.Ήταν πάρα πολύ καλοί άνθρωποι και μου φέρθηκαν άψογα”

Στις γειτονιές του κέντρου που κατοικούνται κατά κύριο λόγο απο μετανάστες ,επικρατεί μεγάλη εκμετάλλευση απο τη πλευρά των Ελλήνων στεγάζοντας 10 η και παραπάνω άτομα σε κάθε διαμέρισμα ,για να εισπράττει ο Έλληνας ιδιοκτήτης όσο το δυνατόν περισσότερα λεφτά.Αυτή είναι η συνήθης τακτική,ωστόσο υπάρχουν και εξαιρέσεις όπως το παραπάνω παράδειγμα όπου ο μετανάστης φοβούμενος οτι θα τον εκμεταλλευτούν στο ενοίκιο εξεπλάγη ευχάριστα απο τη χαμηλή τιμή του ενοικίου που του πρόσφεραν.Αυτή η έκπληξη στη συνέχεια συμπληρώθηκε απο μία πολύ καλή φιλία που προέκυψε μεταξύ ενοικιαστή και ιδιοκτήτη.

“Μου αρέσουν οι Έλληνες.Για να περνάς καλά πρέπει να βοηθήσεις και λίγο.πχ να μιλάς ελληνικά να ξέρεις το πως ζουν οι Έλληνες.Σε όποια χώρα και να πας πρεπει να μιλάς τη γλώσσα.Όπου και να πας.Συγγνώμη δε μπορείς να ζεις στην Ελλάδα και να κάνεις ό,τι θες.”(Μοχάντ,Αλγερία)

Παραπάνω διατυπώνεται η άποψη οτι ο θεμέλιος λίθος για τη συνύπαρξη μεταναστών και γηγενών είναι η άρτια χρήση της γλώσσας.Είναι βασικό

επικοινωνιακό εργαλείο και θεωρεί ο ίδιος ο μετανάστης ότι όταν έρχεται κανείς σε μια άλλη χώρα για να μείνει είναι επιτακτική η ανάγκη της εκμάθησης της γλώσσας, αλλά και η εμπειρία του τρόπου ζωής και των πολιτισμικών χαρακτηριστικών.

Στη συνέχεια ο Μοχάντ απο την Αλγερία αναφέρει τα εξής:

“Μένω Θεμιστοκλέους 51 και νιώθω ότι είμαι σε μια χώρα μέσα σε μια άλλη χώρα. Είναι ανοιχτοί άνθρωποι εδώ. Ανοιχτά μυαλά. Βοήθησε και το στέκι μεταναστών πάρα πολύ να κοινωνικοποιηθώ. Έμαθα καλύτερα ελληνικά εδώ στο στέκι. Είχα βοήθειες απο δω. Σε φάρμακα περίθαλψη κλπ. σε γενικές γραμμές πάντως η Ελλάδα είναι ευρωπαϊκή ένωση οπότε είναι μια χαρά για μας τους ξένους”

Έχοντας ζήσει και στις γειτονιές της Αχαρνών και στη γειτονιά των Εξαρχείων είναι σε θέση να αντιληφθεί κάποιες διαφορές. Στα Εξάρχεια πηγαίνοντας στο στέκι μεταναστών κατάφερε να μάθει καλά ελληνικά με τη στήριξη των δασκάλων που αφιλοκερδώς διδάσκουν στους μετανάστες. Όπως προαναφέρθηκε, η εκμάθηση των ελληνικών είναι πολύ βασικό κριτήριο ένταξης για τους μετανάστες. Θεωρούν ότι είναι απο τα βασικά πράγματα που πρέπει να κάνουν για να συνυπάρξουν αρμονικά μέσα στην ελληνική κοινωνία. Όσον αφορά τα Εξάρχεια τα έχει ξεχωρίσει λέγοντας οτι πρόκειται για κείνον για μια “χώρα μέσα σε μια χώρα” θέλοντας να πει οτι είναι πιο φιλόξενοι απέναντι στους μετανάστες και οτι οι άνθρωποι έχουν διαφορετικούς κώδικες επικοινωνίας σε αντίθεση με τα κάτω Πατήσια ή τον Αγιο Παντελεήμονα που οι μετανάστες βιώνουν πολύ πιο έντονα το ρατσισμό.

4.7 Συγκρούσεις και τριβές μεταξύ μεταναστών

φωτογραφία 5:μετανάστες στη Πλατεία Βικτωρίας

Η συνύπαρξη δεν αναφέρεται μόνο στις σχέσεις γηγενών-μεταναστών ,αλλά και στις σχέσεις των διαφορετικών ομάδων μεταναστών μεταξύ τους.

Ένα απο τα φλέγοντα ζητήματα και ένας απο τους βασικούς παράγοντες που επηρεάζουν τη συνύπαρξη των μεταναστών στην ελληνική κοινωνία αλλά και τις σχέσεις μεταξύ των ίδιων των μεταναστών είναι οι υψηλοί δείκτες εγκληματικότητας στο κέντρο της Αθήνας.Αν και αρχικά ο αριθμός αυτός προκαλεί εντύπωση ,αν αναλογιστεί κανείς οτι οι μετανάστες στην Ελλάδα δεν υπερβαίνουν το 10% του συνολικού πληθυσμού,θα πρέπει να θεωρήσουμε οτι στο συγκεκριμένο ζήτημα υπάρχουν αρκετές γκρίζες ζώνες. Υπάρχει εθνοτική και φυλετική προκατάληψη στο σύστημα ελέγχου: με απλά λόγια, η αστυνομία (και όχι μόνο η ελληνική) θα σταματήσει 10 φορές περισσότερο για έλεγχο έναν νέο άνδρα που είναι μελαψός ή δείχνει ξένος από ότι για παράδειγμα μια ηλικιωμένη γυναίκα. Αναπόφευκτα οι νέοι άνδρες ανακαλύπτονται στατιστικά πιο εύκολα. Από τους σχετικά πολυάριθμους αλλοδαπούς που γνωρίζω τόσο στο χώρο της δουλειάς μου όσο και στις καθημερινές μου συναναστροφές όσο και στα σχολεία των παιδιών μου, κανένας δεν είναι εγκληματίας. Αναρωτιέμαι πού να κρύβονται όλοι αυτοί; Ή μήπως αυτοί οι βάρβαροι είναι μία κάποια λύση.....; (Τριανταφυλλίδου Άννα,2009)

Παρολαυτά εγκληματικότητα μέσα στους κόλπους των μεταναστών που κατοικούν στο κέντρο της Αθήνας,υπάρχει και αναφέρεται και απο τους ίδιους τους μετανάστες (βιωματικές συνεντεύξεις).Άλλες φορές η αντιπαλότητα εκφράζεται με βία,ειδικά στις περιπτώσεις συμμοριών διαφόρων εθνικοτήτων,και άλλες φορές

φορές με τη δυσαρέσκεια και αντιπάθεια. Κάποιοι από τους μετανάστες ανέφεραν στις συνεντεύξεις τους πως θεωρούν τους Άλβανούς επι παραδείγματι τους κύριους υπεύθυνους για τη διακίνηση ναρκωτικών στο κέντρο της Αθήνας. Αυτό φυσικά αποτελεί ένα φυσικό συνειρμό που προκύπτει από το γεγονός ότι Άλβανοί είναι η συντριπτική πλειοψηφία των μεταναστών που κατοικούν στην Ελλάδα και οι πρώτοι που ήρθαν στη χώρα μας. Δεν υπάρχουν επίσημα στοιχεία που να αποδεικνύουν κάτι τέτοιο. Μεγαλύτερο ενδιαφέρον στη παρούσα εργασία παρουσιάζουν οι απόψεις της μίας εθνικότητας για την άλλη. Αρκετοί Ασιάτες ανέφεραν ότι έχουν αντιμετωπιστεί με κάποια προκατάληψη από Ευρωπαίους μετανάστες αλλά δεν θέλησαν και οι ίδιοι να προβούν σε γενικεύσεις. Οι Ασιάτες και οι Αφρικανοί παρουσιάζουν μεγάλο ενδιαφέρον ακριβώς επειδή παρουσιάζουν και τη μεγαλύτερη δυσκολία προσαρμογής στην ελληνική κοινωνία. Καθώς οι μετανάστες αυτοί προέρχονται από χώρες όπου επικρατούν εμφύλιες συρράξεις και δεν υπάρχει πολιτική σταθερότητα και επειδή οι αποστάσεις που διανύουν για να φτάσουν στη χώρα μας είναι ασυγκρίτως μεγαλύτερες έχουν διαφορετική θεώρηση των δεδομένων. Συναντούν μεγαλύτερα εμπόδια από αυτά των βαλκάνιων όσον αφορά την είσοδο στη χώρα και τη χορήγηση ασύλου και ότι ο δικός τους αγώνας σε μια ξένη χώρα δεν είναι αγώνας απλά για τη καλύτερευση των συνθηκών ζωής αλλά για την επιβίωση.

Παρακάτω παρουσιάζονται αποσπάσματα από τις βιοματικές συνεντεύξεις όσον αφορά τις σχέσεις μεταξύ των μεταναστών από διάφορες εθνικότητες.

Ο Νασίμ καταθέτοντας την εμπειρία του αναφέρει:

“ Κόντρες υπάρχουν και γίνονται και συμπλοκές. Οι κόντρες δεν οφείλονται ούτε στη θρησκεία ούτε στην εθνικότητα ούτε στη κουλτούρα ούτε άλλες τέτοιες διαφορές. Είναι μαφιόζικες καταστάσεις. Ξεκαθαρίσματα λογαριασμών για ναρκωτικά και οτιδήποτε παράνομο. Από τις 10 περιπτώσεις που ακούς στη τηλεόραση οι 5 είναι αλήθεια. Και είναι μαφιόζικες διενέξεις. Και αυτές οι παρανομίες δε θα υπήρχαν αν δεν έμπαινε και στη μέση η αστυνομία αν δε συμμετείχε και αυτή δηλαδή με τις βρομοδουλείες. Νομίζεις ότι τόσα χρόνια δε ξέρανε τι γίνεται με τα ναρκωτικά στην Ομόνοια; Δε μπορούσαν να συλλάβουν τους έμπορους; Γνώμη μου είναι ότι όταν μιλάμε για συμπλοκές μεταναστών μιλάμε για συμμορίες. Δε μιλάμε για εθνικότητες θρησκείες κλπ. Δηλαδή αν για παράδειγμα μαλώσει μια συμμορία αφγανική με μια αφρικανική δε σημαίνει ότι έχουν προβλήματα οι Αφγανοί με τους αφρικανούς. Είναι διένεξη μεταξύ

συμμοριών..είναι πολύ εύκολο να βγει πόρισμα για μια σύγκρουση μεταξύ μεταναστών ότι έχει ρατσιστικό χαρακτήρα. Τις περισσότερες φορές μιλάμε για συγκρούσεις μεταξύ μαφιών. Μπορώ να στο επιβεβαιώσω με τη προσωπική μου εμπειρία και τη προσωπική μου γνώση

Ο Μοχάντ απο την Αλγερία δίνει τη δική του οπτική για τις τριβές μεταξύ ομάδων μεταναστών:

«.. Στην Ομόνοια ας πούμε αν πας να πειράξεις κάποιον μπορεί να σε χτυπήσουν 5 άνθρωποι μαζί. Εμείς οι Αλγερινοί είμαστε λίγοι. Οι πολλοί είμαστε στο Βέλγιο στη Γαλλία. Εκεί δε μπορείς να κάνεις πρόβλημα. Είσαι φρόνιμος. Κόντρες εδώ μεταξύ μεταναστών γίνονται. Οι Αλγερινοί ας πούμε δε κάνουν παρέα με τους Πακιστανούς. Ακόμα και στη φυλακή είμαστε ξεχωριστά Αλγερινοί και Πακιστανοί. Οι Αλβανοί ξεχωριστά. Γενικά δεν είμαστε ίδιοι δηλαδή. Ο ένας δε βοηθάει τον άλλο σε πολλά θέματα. Τις «μπίζνες» τις κάνουν οι Αλβανοί. Είναι δουλειά δικιά τους. Ναρκωτικά και έτσι. Είναι περισσότερα χρόνια, έχουν κάνει πολλές βρομοδουλειές. Έμενα πάντως μου αρέσουν οι Έλληνες. Και κείνοι με θελουνε. Βοηθάει ότι κανένας δε καταλαβαίνει από που είμαι. Αν ήμουν μαύρος θα είχα πρόβλημα.

Η παραπάνω τοποθέτηση είναι πολύ ενδιαφέρουσα διότι απομυθοποιεί τη συνηθισμένη άποψη ότι οι διενέξεις μεταξύ μεταναστών γίνονται για ρατσιστικούς λόγους. Από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης προωθείται η άποψη ότι οι συμπλοκές γίνονται για διαφορές στη θρησκεία ή για τη κουλτούρα του κάθε μετανάστη. Η εμπειρία του Νασίμ δείχνει μια διαφορετική εκδοχή. Πρόκειται λέει ,για μαφιόζικες διενέξεις και μάλιστα τονίζει ότι δε θα υπήρχαν αν δε συμμετείχε και η αστυνομία στις παρανομίες, οι οποίες κυρίως είναι ξεκαθαρίσματα λογαριασμών για ναρκωτικά και οτιδήποτε παράνομο. Τονίζει ότι η είδηση βασίζεται στη στοχοποίηση των μεταναστών και στο ψέμα ότι η μετανάστευση στην Ελλάδα συνδέεται άμεσα με την εγκληματικότητα.

Ο Αμπτούλ απο τη Συρία αφηγείται το ξυλοδαρμό του απο Βούλγαρους

“ Όχι δε μπορώ να πω κάτι. Μόνο μια φορά που είχα πάει σε ένα μαγαζί που το είχαν βούλγαροι για ποτό. Εκεί με ρώτησαν αν είμαι Πακιστανός. Μάλλον κάτι είχαν αυτοί με τους Πακιστανούς. Τους απάντησα ναι, για να δω την αντίδρασή τους. Και με δείρανε. Δε μπορώ να πω όμως ότι οι Βούλγαροι είναι μαλ...ες επειδή έφαγα εγώ ξύλο. Αφού με δείρανε ήρθε αστυνομία και εκείνη την ώρα ήρθαν κάποιοι άλλοι Βούλγαροι και με ρώτησαν να με πάνε στο νοσοκομείο. εκεί βλέπεις ότι δεν είναι θέμα των Βουλγάρων. Το αφεντικό που ήταν και αυτός βούλγαρος έδιωξε αυτούς που με δείρανε. Πως να πεις ότι όλοι οι βούλγαροι δεν είναι καλοί;

Από αυτή την εμπειρία συμπεραίνουμε ότι υπάρχει κάποιες φορές και ρατσιστική τάση μεταξύ των μεταναστών ωστόσο δε μπορεί να πει κανείς ότι είναι κάτι γενικευμένο. Ήταν καθαρά σύμπτωση οι συγκεκριμένοι πελάτες του βουλγάρικου μαγαζιού να μη συμπαθούν τους πακιστανούς. Δε μπορούμε όμως να παρακάμψουμε το γεγονός ότι υπάρχει ρατσισμός από τη πλευρά των λευκών μεταναστών προς τους σκουρόχρωμους.

Ο Χασάν απο το Αφγανιστάν αναφέρει:

“ Το μόνο που με ενοχλούσε πάντα είναι ότι με λέγανε πακιστανό συνέχεια. Νόμιζαν ότι είμαι πακιστανός. Λένε πολλοί ότι οι πακιστανοί δεν είναι καλοί. Αλλά εγώ δε το πιστεύω”.

Υπάρχει μια τάση όσοι είναι μελαμψοί μετανάστες να τους αποκαλούν «Πακιστανούς». Ο Χασάν είναι Αφγανός ωστόσο τον ενοχλεί που τον λένε

Πακιστανό, όχι επειδή δε συμπαθεί τους Πακιστανούς αλλά επειδή του δίνουν ένα χαρακτηρισμό που στην Ελλάδα έχει υποτιμητική σημασία. Επειδή φυσιογνωμικά έχουν πολλές ομοιότητες οι Ασιάτες μετανάστες και επειδή οι μετανάστες από το Πακιστάν είναι πάρα πολλοί τους χαρακτηρίζουν «Πακιστανούς». Κατά τα άλλα δεν έχει προβλήματα με τους άλλους μετανάστες και δεν έχει τσακωθεί ποτέ μαζί τους.

Απο προσωπική εμπειρία στις γειτονιές,το να λές κάποιον “Πακιστανό” πλέον μοιάζει με το χαρακτηρισμό “nigger” για τους Αφρικανούς.Είναι θα έλεγε κανείς προσβλητικός χαρακτηρισμός παρά αναφορά στην χώρα του Πακιστάν.

Για τις “κόντρες” των Αλβανών αναφέρει ο Αμίν:

“...Εγώ για παράδειγμα πάω και κάνω παρέα με πακιστανούς μπαγκλαντεσιανούς, Αφγανούς. Κόντρα κατά τη γνώμη μου έχουν οι ανατολίτες μετανάστες με τους ευρωπαίους. Εγώ τους ευρωπαίους δε τους θεωρώ μετανάστες. Γιατί έρχονται πάρα πολύ εύκολα. Παίρνουν ένα αεροπλάνο και έρχονται. Δε τους κατηγορώ. Αλλά θεωρώ ότι δεν είναι καν μετανάστες. Εμείς ρισκάρουμε τη ζωή μας για να είμαστε ζωντανοί αυτή τη στιγμή. Κόντρα υπάρχει και στα μεροκάματα. Υπάρχουν μετανάστες που δουλεύουν πιο φτηνά από κάποιους άλλους. Και έτσι δημιουργείται κόντρα. Είναι καθαρά οικονομική κόντρα. πχ γιατί να παίρνω 15 ευρώ και συ να παίρνεις 30. Άλλος λόγος που γίνονται τσακωμοί μεταξύ μεταναστών είναι και τα ναρκωτικά. Δυστυχώς τα έχω δει αυτά. Και εδώ και στα Εξάρχεια. πχ οι μαφιόζοι με τα ναρκωτικά που πιάνανε τους πακιστανούς που πουλάγανε τσιγάρα λαθραία. Οι μπράβοι ήταν αλβανοί και τους χτύπησαν πολύ άσχημα τους πακιστανούς επειδή πουλάγανε λαθραία τσιγάρα και χαλάγαν το εμπόριο ναρκωτικών. Τους ξέρω έναν έναν.”

Στη παραπάνω περιγραφή ο Αμίν πιστεύει ότι οι βαλκάνιοι μετανάστες δεν αξίζει να λέγονται μετανάστες ,γιατί παίρνουν ένα αεροπλάνο η ένα τραίνο και έρχονται, εννοώντας ότι δε χρειάστηκε ποτέ να διασχίσουν παράνομα πολύ μεγάλες αποστάσεις όπως έκαναν οι Ασιάτες και οι Αφρικανοί. Επίσης άλλη μία πτυχή είναι και τα άνισα μεροκάματα μεταξύ Αλβανών και Ασιατών. Αυτό μάλλον οφείλεται στο ότι οι Αλβανοί είναι πιο καλά εδραιωμένοι επαγγελματικά με αποτέλεσμα τις άνισες αμοιβές σε σχέση με τους ασιάτες. Τέλος, καταγγέλλει πως ο ξυλοδαρμός των Πακιστανών που πουλάγαν λαθραία τσιγάρα έγινε από αλβανούς μπράβους γιατί αυτό δημιουργούσε πρόβλημα στο εμπόριο ναρκωτικών από τους Αλβανούς.

Κεφάλαιο 5ο :Η συνύπαρξη Ελλήνων-βαλκάνιων μεταναστών στο κέντρο της Αθήνας μέσα απο τα μάτια των μεταναστών.

Είσαγωγή

Αφου εξετάσαμε στο προηγούμενο κεφάλαιο τη συνύπαρξη των Ασιατών μεταναστών,στο παρόν κεφάλαιο θα επικεντρωθούμε στην ανάλυση των αφηγήσεων των Ευρωπαίων και Βαλκάνιων μεταναστών.

Σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία που προκύπτουν απο την απογραφή του 2011, το ποσοστό των μεταναστών επι του συνολικού μόνιμου πληθυσμου της Ελλάδας ανέρχεται στο 8,4%.Παρατηρώντας την εθνικότητά τους διαπιστώνουμε ,οτι πάνω απο το 80% των ξένων που ζούν στη χώρα μας είναι Ευρωπαίοι,πάνω απο 750.000 άτομα.Μάλιστα,απο τις 750.000 Ευρωπαίων μεταναστών στη χώρα μας πάνω απο 600.000 είναι Βαλκάνιοι και περίπου 70.000 προέρχονται απο τις Ευρωπαϊκες δημοκρατίες της πρώην Σοβιετικής ένωσης(Γεωργία,Ουκρανία,Ρωσσία,Μολδαβία).Αν προστεθούν και περίπου 40.000 δυτικοευρωπαίοι με επικεφαλής 15.386 Βρεττανούς και 10.778 Γερμανούς που ζούν μόνιμα στη χώρα μας είναι προφανές οτι η μετανάστευση στην Ελλάδα είναι αποκλειστικά ευρωπαϊκή υπόθεση.Η σοβαρότερη ιδιομορφία της μετανάστευσης στην Ελλάδα είναι η εξαιρετικά μεγάλη όσμωση μεταξύ Ελλήνων και Αλβανών,η οποία υπάρχει επι αιώνες.Οι Αλβανοί που ζούν μόνιμα στην Ελλάδα σύμφωνα πάντα με την ελληνική στατιστική αρχή είναι 480.824 και αποτελούν το 52,7% όλων των ξένων κατοίκων της Ελλάδας.Στη δεύτερη θέση βρίσκονται οι μετανάστες απο τη Βουλγαρία με 75.915 άτομα(ποσοστό 8,4% του συνόλου των ξένων)και στη Τρίτη θέση οι Ρουμάνοι με 46.253 μετανάστες και ποσοστό 5,1% των ξένων.

Οι Αλβανοί ως η εθνικότητα με το μεγαλύτερο πληθυσμό και τη μεγαλύτερη χρονικά παρουσία στη χώρα μας είναι φυσιολογικό να παρουσιάζουν και τα κακλύτερα επίπεδα ενσωμάτωσης στην ελληνική κοινωνία.Είναι αλήθεια οτι η πρώτη γενιά Αλβανών μεταναστών που ήρθε στη χώρα μας στις αρχές της δεκαετίας του '90 αντιμετώπιστηκε απο τους Έλληνες με αρκετά μεγάλη καχυποψία.Επαιξε σημαντικό

ρόλο το άνοιγμα των φυλακών απο τον Σαλί Μπερίσα κατά τη περίοδο της πτώσης του κομμουνιστικού καθεστώτος και η αθρόα εισροή εγκληματικών στοιχείων στην Ελλάδα.Με τη πάροδο του χρόνου οι Αλβανοί μετανάστες έμαθαν την ελληνική γλώσσα προσαρμόστηκαν στην ελληνική πραγματικότητα με αποτέλεσμα σήμερα οι δεύτερης και τρίτης γενιάς Αλβανοί μετανάστες που κατοικούν στο κέντρο της Αθήνας να μην αντιμετωπίζουν ιδιαίτερα προβλήματα συνύπαρξης με του Έλληνες.Να σημειωθεί ότι οι Αλβανοί αποτελούν στην Ελλάδα “μοντέλο” ενσωμάτωσης και έχουν καταφέρει πολύ επιτυχημένα να ενταχθούν στην κοινωνία.

Τα στοιχεία απο τις συνεντεύξεις μας δίνουν μια εικόνα ομαλής ενσωμάτωσης και σχετικά καλής συνύπαρξης με τους Έλληνες και με τους υπόλοιπους Ευρωπαίους μετανάστες.Αν και μπορεί κανείς να παρατηρήσει επιμέρους διαφορές Υποστηρίζεται ότι δύο είναι οι κύριοι λόγοι που έχουν συνηγορίσει σε αυτό.Ο πρώτος είναι το ίδιο χρώμα με τους Έλληνες το οποίο για τους τελευταίους δείχνει να αποτελεί ένα σημαντικό κριτήριο ως προς την αποδοχή των μεταναστών.Ο ρατσισμός προέρχεται κυρίως απο ακραίες πολιτικές οργανώσεις και όπως δηλώνουν οι ίδιοι Ευρωπαίοι μετανάστες δεν αποτελεί εμπόδιο στη συνύπαρξή τους με τους Έλληνες.Είναι όμως φυσιολογικό οτι σε χώρες με πολύ μεγάλη πληθυσμιακή και πολιτισμική ομοιογένεια όπως η Ελλάδα η διαφορετικότητα ως προς στην εμφάνιση(χρώμα) να αποτελεί κριτήριο για την ομαλή ή όχι ενσωμάτωση των μεταναστών.Παρόλο που οι Έλληνες λόγω χριστιανικού δόγματος δεν αποδέχονται εύκολα τους μουσουλμάνους με τους Αλβανούς(που είναι μουσουλμάνοι) συμβαίνει κάτι πολύ ενδιαφέρον.Οι περισσότεροι Έλληνες δεν γνωρίζουν οτι οι Αλβανοί (λόγω του οτι έχουν περάσει απο κομμουνιστικά καθεστώτα,δεν διατήρησαν το μουσουλμανικό στοιχείο)είναι μουσουλμάνοι και γιαυτό ίσως να τους αντιμετωπίζουν πιο φιλικά απ’οτι τους Ασιάτες .Είναι γεγονός οτι οι εθνικότητες που προέρχονται απο τις χώρες της βαλκανικής χερσονήσου αλλά και τις πρώην σοβιετικές δημοκρατίες συνδέονται με τους Έλληνες ιστορικά μέσα στους αιώνες.Οι τριβές μεταξύ αυτών των λαών υπήρξαν έντονες κατα τη διάρκεια των αιώνων και αυτό έχει ως αποτέλεσμα να υπάρχει αμοιβαία κατανόηση του πολιτισμικού υποβάθρου των λαών αυτών.Αυτό κάνει πιο εύκολη την προσαρμογή των μεταναστών στον ελληνικό τρόπο ζωής.

Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει στη συνέντευξη η Χριστίνα απο τη Γεωργία ο λόγος που οι Έλληνες αποστασιοποιούνται και αποφεύγουν πολλές φορές κάποιους μετανάστες είναι η διαφορετικότητα της θρησκείας και του χρώματος,πρόκειται

δηλαδή για ‘‘θρησκοφοβία’’ και ‘‘χρωμοφοβία’’. Η πλειονότητα των ιστοριών που αφηγήθηκαν οι μετανάστες είχαν κοινό παρονομαστή την αρμονική συνύπαρξη.

5.1 Η συνύπαρξη στη καθημερινότητα

φωτογραφία 6: μετανάστης εν ώρα εργασίας

‘‘Η μετατροπή της Ελλάδας σε χώρα μαζικής υποδοχής μεταναστευτικών ομάδων γίνεται αισθητή τη δεκαετία του ’90. Η μετανάστευση αυτή που συνδέεται με την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης και το άνοιγμα των συνόρων είχε ως αποτέλεσμα τη μαζική εγκατάσταση οικονομικών μεταναστών στην Αθήνα, κυρίως από τις βαλκανικές χώρες, με τους Αλβανούς να αποτελούν το μεγαλύτερο πληθυσμιακό κομμάτι που εισέρευσε. Η νέα ανθρωπογεωγραφία που παρατηρείται κυρίως στις κεντρικές γειτονιές της πόλης, προκαλεί ποικίλες χωροκοινωνικές μεταβολές στον αστικό ιστό και μεταλλάσσει τις ήδη υπάρχουσες καθημερινότητες των κατοίκων. Από τη δεκαετία αυτή και έπειτα «ανοίγει» ουσιαστικά η συζήτηση και η διερεύνηση της συνύπαρξης των νεοεισερχόμενων μεταναστών και των γηγενών κατοίκων της περιοχής. Η χρονική συγκυρία χαρακτηρίζεται στην ουσία από μία συνύπαρξη καθημερινοτήτων που στηρίζεται πολύ περισσότερο στην σύμπραξη συμφερόντων παρά στην αποδοχή της διαφορετικότητας των νέων κατοίκων της περιοχής. Το πάντρεμα από τη μία της ελληνικής πραγματικότητας που βιώνει την άνθηση της μεσαίας τάξης και από την άλλη της ανάγκης προσφοράς φτηνού

εργατικού δυναμικού από τους οικονομικούς μετανάστες, είναι αναπόφευκτο. Οι μετασχηματισμοί που πραγματοποιούνται στην παραγωγική βάση θα αποτελέσουν τα θεμέλια πάνω στα οποία θα οικοδομηθεί η «ανοχή»,ή η αποδοχή, των γηγενών απέναντι στους νέους κατοίκους, και θα τεθούν οι βάσεις για τη διαμόρφωση των αποχρώσεων που διαχωρίζουν τους παρόντες μεταναστευτικούς πληθυσμούς από εκείνους που έπονται. “(Ψαλλιδάκη Τιμόκλεια,2012)

Το παρόν κεφάλαιο πραγματεύεται τη συνύπαρξη των μεταναστών που προέρχονται από τις βαλκανικές χώρες και τις χώρες της πρώην ΕΣΣΔ,με τους Έλληνες του κέντρου της Αθήνας σε επίπεδο καθημερινότητας (σε διάφορους χώρους των συνοικιών),Η μελέτη γίνεται μέσα από προσωπικές ιστορίες που αφηγούνται.Παρουσιάζει εξαιρετικό ενδιαφέρον το συνολικό αποτέλεσμα διότι διαφαίνονται διαφορές σε σχέση με τους μετανάστες από την Ασία και την Αφρική.

Ο Πελοπίδας είναι 60 χρονών και είναι από την Αλβανία.είναι από το 1990 στην Ελλάδα.Λέει χαρακτηριστικά:

“ Ωραίοι ευγενικοί, καλοί, πολύ καλοί οι Έλληνες.δεν είχα θέματα “

Η Βαλμπόνα είναι από την Αλβανία και είναι 38 ετών.Είναι 12 χρόνια στην Ελλάδα.αναφέρει χαρακτηριστικά για τους Έλληνες:

“ Τότε που μεγάλωνα το παιδί είχα και φίλες Ελληνίδες. Κάνανε παρέα τα παιδιά μας. Δε μας βλέπανε με άλλο μάτι. Δεν υπήρχε κακή σχέση. Δεν είχα θέματα. Σαν όλους τους γονείς και μεις. Είχαμε τρεις με τέσσερις Έλληνες φίλους γονείς που βγαίναμε για να παίζουμε τα παιδιά μας. Καμία κακή κουβέντα τότε δεν άκουσα”

Οι βαλκάνιοι μετανάστες ,έχουν ενταχθεί σε υψηλό βαθμό στην ελληνική κοινωνία. Ανάμεσά τους οι Αλβανοί παρουσιάζουν τον υψηλότερο βαθμό ενσωμάτωσης .Είναι από τους πρώτους που εισήλθαν μαζικά στη χώρα τις δεκαετίες '80 και '90.Είναι γεγονός ότι ο βαθμός συνύπαρξής τους με το ντόπιο στοιχείο είναι σε ικανοποιητικά επίπεδα εξαιτίας των πολλών χρόνων που βρίσκονται στην Ελλάδα.. Η Βαλμπόνα αναφέρει ότι τα παιδιά της έκαναν παρέα με τα παιδιά των Ελλήνων. Ειδικά οι Αλβανοί θεωρούνται πολύ εργατικοί ως λαός και το απέδειξαν και στην Ελλάδα ως

μετανάστες δεκαετίες τώρα.Για το λόγο αυτό έχουν κερδίσει τη συμπάθεια πολλών Ελλήνων.Ωστόσο πάντα υπάρχουν εξαιρέσεις όπως θα δούμε και παρακάτω.

Ο Πελοπίδας απο την Αλβανία μιλάει για τους Έλληνες:

“Όχι. Δεν είχα περάσει ποτέ ζόρι. Όπου κι αν πήγα και Πύργο και Αθήνα ήταν όλα τέλεια. Και μέχρι τη στιγμή που μιλάμε τώρα είμαστε μια χαρά. Φιλία με τους γείτονες, όταν πάντρεψα τη κόρη μου κάλεσα τους Έλληνες, περάσαμε μια χαρά, είχανε κηδεία κάποιος πέθανε πήγα εγώ, δηλαδή όλα ήταν μια χαρά .Μου μιλάνε όλοι με τα καλύτερα λόγια”

Ερ: *“Στη καθημερινότητά σου πως είναι τα πράγματα στη γειτονία με τους ελλήνες?*

“ Επειδή είμαι κλειστός χαρακτήρας δε βγαίνω πολύ απο το σπίτι.Αλλά δεν έχω πρόβλημα. Με χαιρετάν οι Έλληνες και γω τους χαιρετάω. Νορμάλ πράγματα. Μπορώ να σου πω οτι καλύτερα νιώθω με τους Έλληνες παρά με τους Αλβανούς. “

(Λόρνα ,Αλβανία)

Απο την περιγραφή των παραπάνω εμπειριών διαπιστώνεται ξεκάθαρα πόσο κοντά έχουν έρθει οι αλβανοι με τους Έλληνες.Δεν έχουν εισπράξει καθόλου περιφρόνηση η άσχημες συμπεριφορές..Μαζί με τον Μαμούκα και η Λόρνα απο την Αλβανία μας δίνει ένα απο τα καλύτερα δείγματα πλήρους ενσωμάτωσης μετανάστη και καλής συνύπαρξης με το ελληνικό στοιχείο.

Η Λόρνα απο την Αλβανία αναφέρει:

“ Αυτό που με εκνευρίζει όμως είναι όταν μπαίνω σε λεωφορείο και είναι ένας μαύρος κάποιος Έλληνας ξεκινάνε να τον βρίζουν.Μου έρχεται να γυρίσω να τους πω’γιατί δε βρίζεις εμένα και βρίζεις τον μαύρο και όχι τον Αλβανό που κάθεται δίπλα σου? ”
Αυτό είναι χρωμοφοβία.Όχι ξενοφοβία, ή θρησκοφοβία.Ας πούμε κάθεται μπροστά του η Αλβανίδα μιλάει αλβανικά και δε πειράχτηκε τον αντιμετωπίζουν τον μαύρο σαν κατσαρίδα στο γιαούρτι. Επειδή εργάζομαι σε ένα σπίτι ενός που είναι υψηλόβαθμος στο πεντάγωνο του τα έχω πεί εγώ αυτά.Οι Έλληνες δε φοβούνται τους ξένους αλλά το “άλλο χρώμα”. “

Απο το παραπάνω απόσπασμα προκύπτει μια εικόνα στην οποία διαφαίνεται ότι οι Έλληνες δεν έχουν ξενοφοβία αλλά “χρωμοφοβία”. Η ιστορία που μας διηγήθηκε αναφέρει ότι ένας Έλληνας σε λεωφορείο έβρισε έναν μαύρο και όχι τον Αλβανό που καθόταν δίπλα του. Συμπαιρνούμε λοιπόν ότι η διαφορετικότητα του χρώματος και της θρησκείας είναι αυτή που “ένοχλεί” κάποιους Έλληνες, γι’ αυτό και παρατηρείται συμπάθεια στους βαλκανικούς λαούς παρά στους ασιατικούς. Παρατηρούμε λοιπόν ότι οι μετανάστες που είναι περισσότερα χρόνια στη χώρα μας έχουν αποκτήσει παραπάνω εμπειρία για την ελληνική κουλτούρα και γνωρίζουν παραπάνω πράγματα για τη στάση των Ελλήνων απέναντι στους μετανάστες. Έχει πολύ ενδιαφέρον που η μετανάστρια από την Αλβανία καταθέτει την γνώμη της για τους Αφρικανούς ασκώντας μάλιστα και κριτική στους Έλληνες για τη στάση αυτή.

Η Χριστίνα από τη Γεωργία, ασκώντας κριτική στους Έλληνες αναφέρει:

“ Δεν ήταν πολλοί αυτοί που μίλησαν άσχημα για μένα. Απλά να ξέρεις ότι δεν υπάρχει κακός λαός. Υπάρχουν κακοί άνθρωποι. Και όταν είμαστε σε μικρή ηλικία μπορούμε να ελέγχουμε τον εαυτό μας. Είναι και θέμα ηλικίας ο ρατσισμός. Ας πούμε ήμουν στο λεωφορείο και μπήκε μια έγκυος μέσα μια μέρα. Και ήταν οι Ελληνίδες και μιλάγανε στο τηλέφωνο. Χωρίς να της δίνουν σημασία. Και λέω από μέσα μου...” δεν ντρέπεστε; Για ποιο πολιτισμό μιλάμε; Τι να κάνει η γυναίκα; Να φωνάζει “είμαι έγκυος; Δώστε μου θέση;” Με κάτι τέτοια στεναχωριέμαι. Υπάρχει αναισθησία γύρω μας. Δεν είναι ότι είμαι ξένη. Δε ξέρω μπορεί σε μερικά χρόνια να είμαστε και μεις στη Γεωργία έτσι. Οι Έλληνες έχουν χάσει ορισμένα πράγματα. Έχουν γίνει πολύ κλειστοί και δεν υπολογίζουν το διπλανό . ”

Είναι συχνό το φαινόμενο να γίνεται γενίκευση ενός χαρακτηρισμού για ένα ολόκληρο λαό. Είναι εσφαλμένη τακτική να γενικεύουμε τη στιγμή που ο κάθε άνθρωπος είναι διαφορετικός, όπως πολύ εύστοχα λέει η μετανάστρια “δεν υπάρχει κακός λαός αλλά κακοί άνθρωποι”.

Στη συνέχεια κάνει λόγο για αλλαγή στη συμπεριφορά των Ελλήνων, για την αλλαγή της στάσης τους απέναντι στους μετανάστες. Τους χαρακτηρίζει “κλειστούς” και θεωρεί ότι δεν υπολογίζουν το διπλανό τους. Η αλλαγή αυτή μάλλον δεν εννοείται

μόνο απέναντι στους μετανάστες αλλά γενικότερα στους ανθρώπους. Το γεγονός ότι βρίσκεται αρκετά χρόνια στην Ελλάδα σημαίνει ότι έχει βιώσει την ελληνική πραγματικότητα περισσότερο από άλλους μετανάστες και ασκεί τη κριτική της μέσα απ την αφήγησή της.

Η Μαρία από τη Μολδαβία για τη καθημερινή επαφή της με τους Έλληνες αναφέρει :

“ Ε εντάξει. Μόνο καλημέρα , καλησπέρα. Τι άλλο να πεις; Έχω τόσες σκοτούρες στο μυαλό μου. Θα κάτσω να μιλήσω με τους Έλληνες; Η μόνη Ελληνίδα που μιλάω και είμαστε φίλοι είναι η ιδιοκτήτρια του σπιτιού που νοικιάζω και έρχεται σπίτι πίνουμε καφέ και τα λέμε. Γενικά θεωρώ ότι όσοι είμαστε από τη Μολδαβία οι Έλληνες μας συμπαθούν. Μας αγαπάνε. Σε σύγκριση με άλλες εθνικότητες. Μας θεωρούν καλούς οι ‘Έλληνες.’ Έτσι το καταλαβαίνω εγώ τουλάχιστον. Κακιά κουβέντα για τους Μολδαβούς δεν έχω ακούσει ποτέ. Ας πούμε τότες Αλβανούς οι Έλληνες τους θεωρούν πιο κακούς ανθρώπους από μας. “

Ο Ντάν από τη Ρουμανία αναφέρει:

“Δε μπορώ να πω ότι έχω φίλους φίλους Έλληνες. Μόνο μιλάμε. Λέμε καμιά κουβέντα. Είναι κάποιοι που πάμε για καφέ που και που από τότε κιόλας που είχα έρθει Αθήνα. Πάντως κανονικά δε μιλάω με Έλληνες. Τους συμπαθώ και με συμπαθούν. Κ ούτε ρατσιστικά με βλέπουν ούτε τίποτα. Μέχρι στιγμής δηλαδή δε μου έχει τύχει κάτι τέτοιο. Έχει τύχει να είμαι λεωφορείο να πετύχω έναν γνωστό μου Έλληνα και να μου λέει στην επόμενη στάση να κατέβουμε να πάμε για καφέ”

Η Μαρία που είναι από τη Μολδαβία και συμπληρώνει 15 χρόνια παραμονής στη χώρα επιβεβαιώνει ότι οι μετανάστες οι οποίοι έχουν καλό βαθμό ενσωμάτωσης και έχουν αποφασίσει να κάνουν οικογένεια στην Ελλάδα έχουν επίσης καλό βαθμό αποδοχής από τους Έλληνες. Η οικειότητα με την ιδιοκτήτρια του σπιτιού την οποία ήθελε να αναφέρει η Μαρία, όπως και ο Ντάν από τη Ρουμανία, φανερώνει ότι οι φιλικές σχέσεις που αναπτύσσουν αρκετές φορές οι Έλληνες μεταξύ τους όταν

συναλλάσσονται,είναι δυνατόν να τις παρατηρήσουμε και στις σχέσεις τους με τους μετανάστες οικογενειάρχες στη χώρα μας.

Στα πλαίσια ενός αστικού περιβάλλοντος όπως αυτό της Αθήνας,η Μαρία και ο Ντάν παραδέχονται ότι είναι δύσκολο,λόγω έλλειψης χρόνου και φόρτου εργασίας,οι διαπροσωπικές σχέσεις με τους λοιπούς ενοίκους της πολυκατοικίας τους να είναι κάτι περισσότερο απο τυπικές.Παρολαυτά η Μαρία νιώθει την ανάγκη να δηλώσει μέσα απο την εμπειρία της ότι οι Μολδαβοί χαίρουν μεγαλύτερης εκτίμησης απο τους Έλληνες σε σχέση με άλλες και μάλιστα με μεγαλύτερες πληθυσμιακά εθνικότητες.

Ο Τάσος απο τη Πολωνία σχετικά με την ελληνική γλώσσα και την επικοινωνία του με τους Έλληνες αναφέρει:

“Τα συνηθισμένα.Καλησπέρα ,καλημέρα ,καληνύχτα. Πολλές φορές όταν κάνουμε φασαρία έρχονται και μας λένε να κάνουμε ησυχία.Και γω λέω συγγνώμη.Να βγω για καφέ με Έλληνες δεν γίνεται γιατί άμα δε ξέρεις να μιλάς τη γλώσσα τόσο καλά όσο θες εσύ ντρέπεσαι.Ντρέπομαι να βγω μαζί τους.Λόγω γλώσσας.Και στα ταξί που μπαίνω μου αρέσει να κουβεντιάζω πολλές φορές.Εντάξει υπάρχουν παρεξηγήσεις πολλές φορές”

Ο βαθμός εξοικείωσης με τη γλώσσα(το ελλιπές λεξιλόγιο εμποδίζει την εκφραστή και την ομαλή επικοινωνία)καθώς και η ξενική προφορά στην απόδοση των ελληνικών αποτελούν τροχοπέδη στο να μετατραπεί η αποδοχή και η καθημερινή,ίσως και απρόσωπη σχέση σε καλή φιλική σχέση σε προσωπικό επίπεδο.

Φαίνεται σε γενικές γραμμές οτι οι Έλληνες είναι θετικά διακείμενοι απέναντι στους Πολωνούς και άλλες εθνικότητες ένεκα του πλούσιου ιστορικού και πολιτιστικού υποβάθρου των λαών αυτών πρίν περάσουν σε κομμουνιστικό καθεστώς μετά το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο.

Ο Πελοπίδας είναι 60 ετών και είναι απο την Αλβανία.διηγούμενος μια ιστορία του λέει:

“Μετά βρήκαμε ένα σπίτι στην Αγία Βαρβάρα πήρα τηλέφωνο να συνηνοηθώ.Δεν ήξερα καλά ελληνικά.Με κατάλαβε η γυναίκα του ιδιοκτήτη ότι είμαι Αλβανός.Με ρώτησε”Αλβανός;”Της λέω “ναι”.μου λέει “δεν το δίνουμε το σπίτι σε

Αλβανούς''.Της λέω''γιατί; Είμαι με οικογένεια εδώ.Έχεις δίκιο.Έχουμε και καλούς Αλβανούς και κακούς,όπως και εδώ στην Ελλάδα.''.τι είχε γίνει λοιπόν.Το πούστη ο Μπερίσα άνοιξε τις φυλακές αυτοί οι παλιάνθρωποι που τι δουλειά κάναν στην Αλβανόα; Έκλεβαν απο δω και από κει και ήρθαν εδώ(στην Ελλάδα)οπότε ο Έλληνας ήθελε να είναι μακριά απο Αλβανούς.Τελικά μου λέει''δε στο δίνω το σπίτι''.''Εντάξει ευχαριστώ'' της λέω.Αλλά εμένα το σπίτι μου άρεσε.Το ήθελα.Την άλλη μέρα την ξαναπήρα μου λέει ''οχι''.Την άλλη μέρα πάλι ''οχι''.Τη τρίτη μέρα βάζω τη κόρη που μιλάει πολύ καλά ελληνικά.Μετά από αυτό πήγα ραντεβού να δω το σπίτι.Με ρώτησε από που ήρθα τι δουλειά κάνω πως το λένε το αφεντικό μου.Πόσο κάνει το σπίτι;Τόσο.Συμφωνήσαμε. Καθε 3 του μήνα έβαζα τα λεφτά του ενοικίου.Ήμουν πάντα τυπικός και σωστός.Για ένα χρονο,δύο χρόνια ,τρία χρόνια.....μου λέει η ιδιοκτήτρια του σπιτιού''εγώ τόσα χρόνια εδώ δεν έχω δει άτομο σαν εσένα...''και απαντώ''γιατί;Τόσο σωστός;Τόσο ευγενικός άνθρωπος είμαι;Εσυ δε με πίστευες στην αρχή όταν σου έλεγα ότι δεν είμαστε όλοι οι Αλβανοί τα ίδια''και μου είπε''σου ζητάω συγγνώμη''και πάνω στη κουβέντα άρχισε να μου μιλάει αρβανίτικα.Είμαι 13χρόνια στο σπίτι αυτό και τώρα πλέον όταν δεν έχω λεφτά με διευκολύνει και πληρώνω λιγότερα κάποιες φορές.''

Η Βαλμπόνα απο την Αλβανία διηγείται:

Στην αρχη απλα καταλαβαινα ελληνικα δε μιλαγα καλα.οποτε λιγο με νοηματα συνεννοηθηκα με τους γειτονες.δεν ειχα θεμα.εκατσα 6 χρονια στην ιδια πολυκατοικοια.μια χαρα.λεγαμε ενα γεια αλλα εβλεπες οτι κρατουσαν τις προφυλαξεις τους.δε το λες ρατσισμο αυτο αλλα κρατουσαν μια αποσταση.ενταζει και γω στη χωρα μου αν ειχα ξενους θα ημουν καπως απεναντι τους.

Ο Πελοπίδας είναι στην Ελλάδα απο το 1990 περίπου.Είναι 58 χρονών και έχει ζήσει ένα μεγάλο μέρος της ζωής του στην Ελλάδα.Απο την εμπειρία που διηγήθηκε μπορούμε να διακρίνουμε με ευκολία τη διαφορά του ''τοτε'' με το ''σήμερα''.Οι Έλληνες ήταν αρκετά διστακτικοί με τους Αλβανούς .Αυτό όμως δεν ίσχυε στη περίπτωση του Πελοπίδα διότι ήταν οικογενειάρχης και φιλήσυχος άνθρωπος.Η Ελληνίδα όμως όντας καχύποπτη και προκατειλημμένη απέναντι στους Αλβανούς μετανάστες δεν επέτρεψε αρχικά στον Πελοπίδα να μείνει στο σπίτι λέγοντάς του οτι ''βαζει αλβανούς''στο σπίτι της.Να σημειωθεί ότι ο ίδιος δε μίλαγε καλά ελληνικά και αυτό έπαιξε καθοριστικό ρόλο στο να τον απορρίψει για ενοικιαστή.Γιαυτό

έστειλε τη κόρη του που μίλαγε καλά ελληνικά και η προκατάληψη στο πέρασμα του χρόνου έφυγε.

5.2 Ιστορίες συνύπαρξης στους χώρους εργασίας

Σ' αυτό το κεφάλαιο θα εξεταστεί η συνύπαρξη των μεταναστών με τους Έλληνες στους χώρους εργασίας μέσα από τις αφηγήσεις τους.

Όσον αφορά τη χωρική διάσταση της μετανάστευσης, έχει επισημανθεί η γενική τάση των μεταναστών να συγκεντρώνονται σε μητροπολιτικές και εν γένει αστικές περιοχές, στις οποίες υπάρχουν αυξημένες ευκαιρίες απασχόλησης. Επιπρόσθετα, σε πιο μικρο-επίπεδο, παρατηρείται συγκέντρωση των μεταναστών στα κέντρα των πόλεων, τα οποία εξυπηρετούνται από πυκνό δίκτυο συγκοινωνιών και όπου υπάρχει διαθέσιμο στεγαστικό απόθεμα χαμηλού κόστους (λόγω παλαιότητας)(Σκούρας,2009)

Όπως συμβαίνει και στην Αθήνα οι μετανάστες προτιμούν το κέντρο για τους λόγους που προαναφέρθηκαν. Συγκεκριμένα για τις γυναίκες μετανάστριες από τις βαλκανικές χώρες μπορούμε να διαπιστώσουμε ότι εργάζονται κυρίως ως οικιακοί βοηθοί. Οι μετανάστες που προέρχονται από χώρες των βαλκανίων, από τις δημοκρατίες της ΈΣΣΔ έχουν διαφορετικά χαρακτηριστικά ως προς το τρόπο που συνυπάρχουν με τους Έλληνες στο χώρο εργασίας σε σύγκριση με τους Ασιάτες του προηγούμενου κεφαλαίου. Αυτές οι διαφορές οφείλονται όπως θα δούμε σε διάφορους λόγους όπως τα παρόμοια εμφανισιακά χαρακτηριστικά (χρώμα) αλλά και το κοινό θρήσκευμα με τους Έλληνες. Παρακάτω παρουσιάζονται ορισμένα αποσπάσματα από τις βιοματικές συνεντεύξεις ομάδας μεταναστών που προέρχονται κυρίως από βαλκανικές χώρες με θέμα τη συνύπαρξή τους με τους γηγενείς στους χώρους απασχόλησης.

Η Μαρία είναι από τη Μολδαβία είναι 40 ετών και μένει 14 χρόνια στην Ελλάδα, Αναφέρει:

“ Δούλευα μέσα σε σπίτια στις κυρίες. Ήταν πάρα πολύ καλοί μαζί μας όταν δουλεύαμε και ο κύριος και η κυρία με έχει βοηθήσει να μιλήσω ελληνικά. Και να γράψω

ελληνικά.Από την αρχή κατάλαβα ότι είναι πολύ καλοί άνθρωποι.Φαντάσου ότι ήμουν για 2 χρόνια σ' αυτό το σπίτι συνέχεια εκτός από Κυριακή που είχα ρεπό.’’

Η Χριστίνα είναι απο τη Γεωργία είναι 38 ετών και μένει στην Ελλάδα 10 χρόνια.Παρακάτω διηγείται:

‘‘ Αλλά έχει τύχει να νιώσω σαν μέλος μιας ελληνικής οικογένειας.Ας πούμε μια κυρία που τη πρόσεχα με έπαιρνε τηλέφωνο και μου έλεγε ‘‘Χριστίνα τι κάνεις,Έχω κάτι εισιτήρια για θέατρο στη Δάφνη,Πάρε τα παιδιά σου και πάτε τσάμπα.’’Όποτε νιώθεις ότι νοιάζεται για σένα.Χθες που καθάριζα σε ένα σπίτι με πήραν τηλέφωνο να με ευχαριστήσουν που έκανα καλή δουλειά.Δε το κάνουν όλοι αυτό.Νιώθεις ότι σε θέλουν με το τρόπο τους ‘‘

Σε αντίθεση με τη μετανάστευση που προέρχεται απο την Ασία που κατά κύριο λόγο είναι ανδρικού φύλου,η μετανάστευση απο τις βαλκανικές χώρες έχει και γυναίκες και άνδρες.Ωστόσο υπάρχουν μεγάλες διαφορές στις δύο ομάδες μεταναστών τόσο σε επίπεδο καθημερινότητας στο τρόπο που συνυπάρχουν με τους Έλληνες όσο και σε επίπεδο εργασίας.

Απο τις συνεντεύξεις σε γυναίκες μετανάστριες παρατηρήθηκε έντονα η ενασχόλησή τους με τα οικιακά και τη φύλαξη και φροντίδα υπερήλικων ατόμων.Απο μόνο του αυτό ως γεγονός εκφράζει την ανάγκη που δείχνει η ελληνική κοινωνία αλλά και την αποδοχή προς τους μετανάστες απο αυτές τις χώρες.Αυτό γίνεται έμπρακτα με τον να τους επιτρέπουν να μπούν και στο ίδιο τους το σπίτι για να εργαστούν χωρίς απαραίτητα να φοβούνται για κάποια κλοπή η φθορά του οικιακού εξοπλισμού.Αυτό που είναι ενδιαφέρον είναι οτι η εργασία δε συνοδεύεται μόνο με άριστη συνύπαρξη με τους Έλληνες αλλά και με σύναψη φιλικών σχέσεων στη πάροδο του χρόνου κάτι που δε παρουσιαζόταν συχνά στις ιστορίες των Ασιατών μεταναστών.Να σημειωθεί ότι εδώ και δεκαετίες οι Έλληνες επιλέγουν γυναίκες μετανάστριες για οικιακές βοηθούς.Παλαιότερα επέλεγαν Φιλιπινέζες για την ταχτοποίηση των οικιακών εργασιών,μέχρι και σήμερα που επιλέγουν γυναίκες απο Μολδαβία ,Αλβανία ή και Γεωργία.Παρατηρούμε λοιπόν ότι δημιουργείται νοητά μία ‘έθνοτική αλυσίδα’’οικιακών βοηθών.

Στίς παραπάνω εμπειρίες παρατηρούμε την αρμονική συνύπαρξη στο χώρο εργασίας,που στη προκειμένη περίπτωση είναι τα σπίτια των Ελλήνων και την καθ’ολα φιλική αντιμετώπιση τους προς τους εργαζομένους.Όπως αναφέρει και η

Μαρία απο τη Μολδαβία το υπερήλικο ζευγάρι που φρόντιζε της έμαθαν να μιλάει ελληνικά.Στην ιστορία της Χριστίνας απο τη Γεωργία την έπαιρνε τηλέφωνο η κυρία που φρόντιζε και της χάριζε εισιτήρια θεατρου για να πάει με την οικογένειά της.

Μάλιστα στις οικιακές εργασίες τα προηγούμενα χρόνια οι Έλληνες προτιμούσαν γυναίκες απο τις Φιλιππίνες,μέχρι και σήμερα.Παρόλαυτα παρακάτω θα δούμε οτι ακόμα και στις οικιακές εργασίες οι Έλληνες κάνουν διακρίσεις στις εθνικότητες,δηλαδή επιλέγουν συγκεκριμένες εθνικότητες και απορρίπτουν άλλες για κάποιους λόγους.

Η Λόρνα απο την Αλβανία είναι 31 ετών και ζεί 17 χρόνια στην Ελλάδα.Δουλεύοντας στο σπίτι μιας υπερήλικης κυρίας αναφέρει:

“ Έμεινα άνεργη για χρόνια και πριν λίγο καιρό δούλευα για μια κυρία που δεν έβλεπε καλά και την έβγαζα βόλτα. Πολύ καλή κυρία και ευγενική.Μιλάγαμε πάρα πολύ μαζί.Ακόμα και τώρα που δε δουλεύω γι αυτήν, με παίρνει τηλέφωνο και την παίρνω τηλέφωνο και τα λέμε.Μου άνοιγε τη καρδιά της και της άνοιγα τη καρδιά μου.Είναι σαν φίλη μου.”

Άλλο ένα παράδειγμα αρμονικής συνύπαρξης είναι η Λόρνα απο την Αλβανία.Τώρα πλέον όχι μόνο συνυπάρχουν αρμονικά Έλληνες και Αλβανοί αλλά συνάπτονται δεσμοί φιλίας που αντέχουν στο πέρασμα του χρόνου.Βλέπουμε δηλαδή μια επαγγελματική συνεργασία που μετουσιώνεται σε φιλία με αποτέλεσμα εθνικότητα να παίζει δευτερεύοντα ρόλο στο μυαλό αμφοτέρων.

Ο Μαμούκα είναι απο τη Γεωργία είναι 37 ετών και μένει στην Ελλάδα 19 χρόνια.Παρακάτω διηγείται :

“ Τώρα δουλεύω σε μεταφορική εταιρία.Έχει μόνο Έλληνες μέσα.Είμαστε σαν αδέρφια στη δουλειά.Στο σταυρό που σου κάνω είμαστε φίλοι καλοί σαν αδέρφια.Εγώ λέω αλήθεια.Στη γειτονιά όλοι με ξέρουνε στα μαγαζιά οι Έλληνες.Έχουμε άψογη σχέση.

Η περίπτωση του Μαμούκα απο τη Γεωργία υπερβαίνει την απλή καθημερινή συνεργασία και αγγίζει τα επίπεδα βαθιάς και χρόνιας φιλίας.Αυτό προφανώς δεν διατελέστηκε σε μια μέρα αλλά χρειάστηκε χρόνια παραμονής στην Ελλάδα για να εξοικειωθούν οι ντόπιοι με τους μετανάστες ωστε να “έρθουν κοντά”ό ένας με τον άλλο.

Ο Ντάν είναι από τη Ρουμανία είναι 35 ετών και είναι 8 χρόνια στην Ελλάδα.Για τον εργοδότη και τους συναδέλφους του αναφέρει :

“ Από τη πρώτη μέρα είναι ο ίδιος άνθρωπος.Δεν άλλαξε τίποτα.Είμαστε σαν φίλοι φαντάσου.Από τη πρώτη μέρα το αφεντικό μου έλεγε” Νταν σ’αυτή τη δουλειά όσοι είμαστε μέσα πρέπει να είμαστε σαν οικογένεια.Στη δουλειά αυτή έχει κι άλλους μετανάστες.Αλβανούς και Έλληνες.Εγώ είμαι ο μόνος Ρουμάνος.Το αφεντικό δεν είχε πρόβλημα με τους μετανάστες.Αμα κάνεις τη δουλειά σου σωστά γιατί να έχει πρόβλημα;

Και γενικά οι Έλληνες που με πληρώνανε σε αυτές τις δουλειές ήταν πολύ εντάξει απέναντι μου.Ήταν ωραίοι.Αυτούς δε μπορώ να πω ότι τους έκανα παρεα.Έκανα τη δουλειά πληρωνόμουν μέχρι εκεί.Φίλους μπορώ να πω ότι έχω τα παιδιά από τη δουλειά .Τους Αλβανούς και τους Έλληνες που σου έλεγα πριν.”

Στη παραπάνω μαρτυρία διαπιστώνουμε την αμεροληψία και τη πλήρη αποδοχή του Ρουμάνου μετανάστη από τον Έλληνα εργοδότη.Η παρομοίωση της δουλειάς ως οικογένεια είναι κάτι το οποίο λειτουργεί ενωτικά στο χώρο εργασίας προωθώντας τη συνεργατικότητα και την αλληλεγγύη μεταξύ των εργαζομένων ανεξαρτήτως εθνικότητας.Είναι πολύ αισιόδοξο που ο Έλληνας εργοδότης δεν κάνει διακρίσεις στους υπαλλήλους του και το γεγονός αυτό αποτελεί ένδειξη αρμονικής συνύπαρξης και σεβασμού μεταξύ μεταναστών και Ελλήνων.

Εν συνεχεία ο Ντάν παραδέχεται ότι ο εργοδότης ήταν συνεπής στις πληρωμές του κάτι που εν καιρώ κρίσης θα μπορούσε να παρακαμφθεί με μια ενδεχόμενη μείωση μισθού ή ασυνέπεια στο χρόνο πληρωμής.Όπως λέει και ο ίδιος,οι εργοδότες του “ήταν εντάξει μαζί του”.

Να σημειωθεί ότι ο Ντάν επιλέγει για δικούς του προσωπικούς λόγους να μη συνάψει περαιτέρω φιλική σχέση με τον εργοδότη μάλλον γιατί διακρίνει στο μυαλό του τους κοινωνικούς ρόλους του εργαζόμενου και του εργοδότη και προσπαθεί να τηρεί τα όρια ώστε να λειτουργεί αρμονικά αυτή η επαγγελματική σχέση.Σε πιο στενή φιλική επικοινωνία προχωρά όπως λέει με τους συναδέλφους του αλβανικής εθνικότητας αλλά και ελληνικής,γεγονός που μπορεί να χαρακτηριστεί ως αρκετά θετικό μιας και δεν ενέχει φυλετικούς διαχωρισμούς.

Η Λόρνα απο την Αλβανία λέει:

“ Μια χαρά με το αφεντικό.Κανένα πρόβλημα.Με τους Έλληνες συναδέλφους δεν έτυχε να κάνω κάποια φιλία.Όλα τυπικά για τη δουλειά.Έκανα τη δουλειά μου και έφευγα.Μιλάγαμε κανονικά.Απλά δε κάναμε πολύ παρέα να πεις ότι είμαστε φίλοι.”

Οι μετανάστες απο τα Βαλκάνια στη πλειονότητά τους είναι αρκετά θα λέγαμε συμπαθείς και αρεστοί απο τους Έλληνες,με βάση τις συνεντεύξεις της παρούσας εργασίας.Θα ήταν ατόπημα αν γενικεύαμε και δε παραθέταμε και τις ενδιάμεσες καταστάσεις όπως η παραπάνω.Επειδή ο χαρακτήρας του κάθε ανθρώπου είναι διαφορετικός και τα ερείσματά του επίσης πολύ διαφορετικά θα ήταν λάθος να θέσουμε όλες τις μαρτυρίες στο ίδιο επίπεδο συνύπαρξης.Η Λόρνα είναι απο την Αλβανία.Είναι αρκετά χρόνια στην Ελλάδα και μιλάει πολύ καλά ελληνικά,ωστόσο η επικοινωνία της περιορίστηκε στο χώρο εργασίας στις τυπικές επαγγελματικές σχέσεις.

Η Λόρνα απο την Αλβανία αφηγείται:

“Δεν είχα πρόβλημα με το αφεντικό.Δεν είναι ότι ήταν ρατσιστής, απλά αυτός με έβαζε να δουλεύω 2 ώρες σε ένα κτίριο(στον ογα πατησίων)και μετά με έστελνε στο Υπουργείο Οικονομικών για να καθαρίσω.Εγώ δεν έβγαινα πολύ απ το σπίτι και δεν ήξερα τους δρόμους.Και αυτό ήταν πολύ δύσκολο για μένα γιατί στον ΟΓΑ ήμασταν 2 κοπέλες.Ενώ στο Υπουργείο ήμουν μόνη μου.Οπότε έπρεπε σε 2 ώρες να βγάλω τη δουλειά μόνη μου.Ενώ χρειαζόντουσαν 4 ώρες για να γίνει σωστά.Και επειδή ήμουν τότε έγκυος στο 2^ο παιδί είχα πάρα πολλά νεύρα,τσακώθηκα με το αφεντικό και έφυγα.Επίσης έκανε και άλλα τέτοια παρόμοια.Όταν ήταν να με πληρώσει δε με πλήρωνε στην ώρα του.Και αυτός έκανε οτι δεν ήξερε τίποτα ενώ τα λεφτά τα έπαιρνα απο τη γραμματέα του.Όταν έφυγα απο τη δουλειά δε με αποζημίωσε.γιατί δε με απέλυσε.Και τους 3 πρώτους μήνες δε μου έβαζε άνημα.”

Στους χώρους εργασίας ανεξαρτήτως εθνικότητας των εργαζομένων είναι πιθανό να δημιουργηθούν εντάσεις όπως στην ιστορία της Λόρνα απο την Αλβανία που στη διάρκεια της εγκυμοσύνης της επωμιζόταν απο τον εργοδότη της δουλειά που αντιστοιχούσε σε δύο άτομα για να μειώσει τα έξοδά του.Σε συνδιασμό με την

ασυνέπειά του στις πληρωμές αποφάσισε να εγκαταλείψει τη δουλειά της. Αυτό είναι σύμπτωμα της οικονομικής κρίσης το οποίο επηρεάζει και την εργασία των μεταναστών. Συμπεραίνουμε ότι η οικονομική κρίση ‘‘αγγίζει’’ όχι μόνο τους Έλληνες αλλά και τους μετανάστες.

Ο Τάσος είναι από τη Πολωνία και είναι 38 ετών. Μένει στην Ελλάδα 12 με 13 χρόνια. Όπως αναφέρει ο ίδιος:

‘‘ Το γραφείο είχε μόνο Έλληνες. Με βλέπανε λίγο υποτιμητικά ωστόσο δε με πείραζε αυτό γιατί εγώ είχα πάει σαν βοηθός σ’ αυτή τη δουλειά. Οι 2 Έλληνες και οι 2 Πολωνοί ήταν για να φορτώνουν τα πράγματα. Εγώ απλά τους βοηθούσα. Ό,τι μου λέγανε το έκανα. Δεν είχα κακές εμπειρίες με τους συναδέλφους. Μόνο ένας ήταν πολύ νευρικός. Αλλά ήταν με όλους νευρικός. Δεν ήταν μόνο με μένα. Και με το αφεντικό ακόμα περισσότερο. Ακόμα και οι Πολωνοί που δουλεύανε περισσότερα χρόνια μου κάναν το ίδιο. Δεν ήταν θέμα εθνικότητας. Ήταν θέμα δουλειάς. Ποιός είναι ο πιο παλιός. Αυτός που ήταν νευρικός όταν ερχόταν σπίτι (τον ήξερε η αδερφή μου) ήταν ωραίος φίλος. Καμιά σχέση με τη δουλειά. Πολωνός αυτός. Ο Έλληνας που ήταν νευρικός έβριζε. Και γω δε καταλάβαινα τι έλεγε. Και τότε με έβριζε ακόμα περισσότερο. Το αφεντικό ήταν πολύ καλό. Μου έλεγε άστον να μιλάει και να φωνάζει.’’

Οι εντάσεις που σημειώνονταν στον εργασιακό χώρο δε σχετίζονταν με τη διαφορετική εθνικότητα ή θρησκεία αλλά σε έναν άτυπο ανταγωνισμό μεταξύ των εργαζομένων. Είναι συνεπώς σύνηθες σε μια εργασία να υπάρχουν αντιπαλότητες για τη διεκδίκηση και υπεράσπιση της θέσης εργασίας. Είναι όπως λέει και ο Τάσος από τη Πολωνία ‘‘παιζει ρόλο ποιός είναι ο πιο παλιός’’. Σε αντίθεση με τους οξύθυμους συναδέλφους του, ο εργοδότης τάχθηκε με το μέρος του Τάσου λέγοντάς του να περιφρονήσει αυτόν που του φώναζε.

Η Χριστίνα είναι από τη Γεωργία κάνει μια κριτική για την αντιμετώπιση των Ελλήνων απέναντι στους μετανάστες :

“ Εκτός από αυτά τα λίγα δυσάρεστα είμαι πολύ καλά με τους Έλληνες.Είμαστε και μεις ορθόδοξοι.Και αυτό είναι ένα στοιχείο που μας ενώνει.Παίζει μεγάλο ρόλο.Άρα δεν είναι ξενοφοβία.Είναι ή χρωμοφοβία ή θρησκοφοβία.Εγώ αυτό έχω καταλάβει.”

Για το κοινό θρήσκευμα αναφέρει ο Μαμούκα απο τη Γεωργία :

“ Ναι . Έχω. Έχω και Γεωργιανούς. Αλλά να σου πω την αλήθεια; Τώρα έχω περισσότερους Έλληνες φίλους παρά Γεωργιανούς. Έχω σχέσεις με τις οικογένειες τους. Έρχονται στο σπίτι μου.Έρχονται καθόμαστε , μιλάμε πίνουμε καφέ. Μετα πάμε εμείς σπίτια τους. Ίδιο πράγμα είμαστε. Σαν Έλληνες και μεις.Έτσι κι αλλιώς έχουμε ίδια ιστορία με τους Έλληνες. Είμαστε και μεις χριστιανοί ορθόδοξοι.Βέβαια εμείς πάμε με το παλιό ημερολόγιο. Ενώ οι Έλληνες πάνε με το καινούριο.Είμαστε φίλοι με Έλληνες και θα είμαστε όσο ζούμε. “

Διαπιστώνουμε λοιπόν οτι ένας μετανάστης όταν έρχεται σε μια ξένη χώρα αναζητά κοινά χαρακτηριστικά με τους γηγενείς ώστε να αισθανθεί οτι ανήκει κι αυτός μέσα στη κοινωνία στην οποία ζεί,ειδάλλως νιώθει αποκομμένος και διαχωρισμένος απο αυτή.Στη περίπτωση των Γεωργιανών μπορούμε να πούμε οτι η θρησκεία λειτουργεί σαν συνδετικός κρίκος με τους Έλληνες,γιαυτό και οι Έλληνες δεν αντιδρούν ρατσιστικά στη πλειονότητά τους.Σε αντίθεση με τους βαλκάνιους μετανάστες οι ασιάτες έχουν διαφορετική θρησκεία και χρώμα και αυτό δεν προδιαθέτει καλά τους Έλληνες όπως φάνηκε απο τις συνεντεύξεις.Η τοποθετηση της Χριστίνας είναι πολύ ενδιαφερουσα και εύστοχη λέγοντας οτι οι Έλληνες έχουν “χρωμοφοβία και θρησκοφοβία”και όχι ρατσισμό μέσα τους.Με τη κριτική αυτή θέλει να τονίσει η μετανάστρια οτι οι Έλληνες διακρίνουν του μετανάστες με βάση το χρώμα τους και τη θρησκεία τους και όχι απο τη καταγωγή τους απαραίτητα.Υποστηρίζει οτι ο παράγοντας της θρησκείας είναι κρίσιμος για τη συνύπαρξη των Ελλήνων με τους μετανάστες.Ένας ακόμη λόγος που οι εκφράσεις ρατσισμού προς τους Ασιάτες είναι περισσότερες είναι και το χρώμα το οποίο είναι επίσης σημαντικός παράγοντας που επηρεάζει τη συνύπαρξη. Μάλιστα ο Γεωργιανός θεωρεί το κοινό θρησκευτικό δόγμα το χριστιανισμό ως ένα στοιχείο ενότητας μεταξύ των δύο λαών.Αυτό το αίσθημα ενότητας δε πηγάζει μόνο απο το κοινό θρήσκευμα αλλά και απο τις κοινές εμπειρίες με τους Πόντιους Έλληνες που συνυπήρχαν με τους Γεωργιανούς στα ίδια

εδάφη σε διάφορες ιστορικές περιόδους όπως στην ρωμαϊκή αυτοκρατορία,την οθωμανική κ.ο.κ.Τα κοινά βιώματα μέσα απο την ιστορία των δύο λαών επανέρχονται στο παρόν για να ενισχύσουν την σχέση των Γεωργιανών με τους Έλληνες

συμπαιρνουμε οτι οι εθνικότητες με καυκάσια χαρακτηριστικά και συγγενές θρήσκευμα με τους Έλληνες χαίρουν καλύτερης αντιμετώπισης απο τους ασιάτες και τους μουσουλμάνους.Επιβεβαιώνεται ότι σε τέτοιες περιπτώσεις οι Έλληνες είναι ευκολότερο να ξεπεράσουν τους διαχωριστικούς φραγμούς που δημιουργεί η αθρόα είσοδος μεταναστών.Είναι γεγονός οτι τα εξαιρετικά μεγάλα ποσοστά φυλετικής,θρησκευτικής και πολιτισμικής ομοιογένειας που παρουσιάζει η Ελλάδα καθιστούν πιο δύσκολη την αποδοχή των μεταναστών.Γιαυτό το λόγο οι μετανάστες που έχουν συμπληρώσει αρκετά χρόνια στη χώρα μας και έχουν εξοικειωθεί με τη γλώσσα είναι ευκολότερο να προσαρμοστούν στην ελληνική κοινωνία και να συμβαδίσουν με αυτή λόγω της καυκάσιας καταγωγής τους και της παρόμοιας θρησκείας.

5.3 συγκρούσεις και τριβές μεταξύ μεταναστών

φωτογραφία 7 :μετανάστης απο Ρουμανία ,πλατεία Ομονοίας

Σχετικά με τις διενέξεις μεταξύ μεταναστών ο Ντάν απο τη Ρουμανία λέει

Γίνονται αυτά. Και μάλιστα συνέχεια. Δε ξέρω πως να στο πω αλλά για να κλέψεις ή να σκοτώσεις πρέπει να έχεις πείνα. Λένε όλοι ότι λόγω της κρίσης γίνονται αυτά. Αλλά άμα θες να δουλέψεις και αγαπάς τη δουλειά θα βρείς και δε θα χρειαστεί να κλέψεις. Ειδικά Αχαρνών και Πατησίων αυτά γίνονται συνέχεια μέσα στα λεωφορεία.’’

Οι εγκληματικές πράξεις δε λείπουν απο τις γειτονιές της οδού Αχαρνών.Είναι φαινόμενο που εμφανίζεται εξαιτίας της ανέχειας και της φτώχειας που πλήττει την Ελλάδα και ειδικά το κέντρο της Αθήνας που μένουν οι περισσότεροι μετανάστες.Είναι αλήθεια πως η οικονομική κρίση πλήττει τους Έλληνες αλλά και τους μετανάστες.Είναι λογικό να ανθίσει η εγκληματικότητα σε ένα αστικό περιβάλλον που έχει οδηγηθεί στη φτώχεια.Ο Ντάν αποδίδει την αυξημένη εγκληματικότητα και τις διενέξεις μεταξύ των μεταναστών στις γειτονιές του κέντρου στην οικονομική κρίση που μαστίζει τη χώρα μας.

Συνεχίζοντας η Χριστίνα απο τη Γεωργία λέει τη γνώμη της για τις τριβές μεταξύ μεταναστών:

“ Δε νομίζω.ξέρω πολλούς Αλβανούς που κάνουν παρέα με Γεωργιανούς ξέρω στη δουλειά μου πολλές Βουλγάρες που κάνουμε παρέα. Ο σύζυγός μου στη δουλειά με διάφορους. Δε πιστεύω ότι οι Γεωργιανοί έχουν κόντρες με άλλες εθνικότητες. Κι αυτό γιατί η Γεωργία είναι μια χώρα που πάντα είχαμε ξένους. Δεν είναι ένας λαός που έμενε μόνος του. Είχαμε Κούρδους ,Εβραίους, Αζέβους Αρμένιους ,Ρώσους ,Ουκρανούς. Παντα είχαμε ξένους. Δεν έγινε τώρα για να πείς οτι κάτι άλλαξε απότομα. Κόντρες μικρές έχουμε μόνο για πλάκα πως έχουν οι Αθηναίοι με τους θεσσαλονικείς. Ανέκδοτα έχουμε μεταξύ Βόρειας και Νότιας Γεωργίας. Οχι κάποιο μίως. Τίποτα ιδιαίτερο. Πολλές Γεωργιανές έχουν παντρευτεί με Έλληνες. Εγώ έχω ένα γαμπρό Έλληνα φαντάσου. ”

Οι Γεωργιανοί είναι ένας λαός που έχει συνυπάρξει και εξακολουθεί να συνυπάρχει με άλλες εθνικότητες.Γιαυτό και δε τους είναι δύσκολο να το κάνουν και στην Ελλάδα.Θεωρεί οτι “κόντρες”με άλλες εθνικότητες δεν έχουν γενικά ως λαός.Τα πηγαίνουν εξαιρετικά καλά με τους Έλληνες και αυτο φαίνεται απο το ότι πολλές Γεωργιανές έχουν παντρευτεί Έλληνες και η ίδια έχει γαμπρό Έλληνα.

“ Εγώ δεν είχα ποτέ τέτοιο πρόβλημα. Ας πούμε όταν δεν είχα δουλειά δύο χρόνια και επειδή οι Πολωνοί είναι μαστόροι λέγανε οι Πολωνοι οτι φταίνε οι Αλβανοί και οι Βούλγαροι που δεν έχουμε εμείς δουλειά. Παίρνουν στις δουλειές αυτούς που ζητάνε λιγότερα λεφτά. Γι’αυτό και παίρνουν αυτούς.Δεν έχω προσωπικά πρόβλημα με κανένα. Για μένα πρώτα είναι ο Θεός. Έτσι κάνω τη ζωή μου. Έτσι μας λέει ο Θεός.

Να αγαπάμε ο ένας τον άλλο. Έτσι θέλω να κάνω στη ζωή μου. Για μας τους Πολωνούς λένε ότι πίνουν πολύ. Είναι αλκοικοί(γέλια)δόξα το Θεό δεν έχω εθισμό.πίνω μύρα αλλά με μέτρο. ‘‘

(Τάσος Πολωνία)

Οι Πολωνοί έχουν τη φήμη του καλού ‘‘μάστορα’’ στην Ελλάδα.Γιαυτό και δημιουργείται ανταγωνισμός στο εργασιακό κομμάτι με μετανάστες άλλων εθνικοτήτων που δουλεύουν με μικρότερα μεροκάματα και τους προτιμούν στις δουλειές απο τους Γεωργιανούς.Κατά τα άλλα δεν θεωρεί ότι υπάρχουν άλλα προβλήματα σε σχέση με τους υπόλοιπους μετανάστες και ακολουθεί τις χριστιανικές αρχές στη ζωή του σεβόμενος το διπλανό του.

Η Βαλμπόνα απο την Αλβανία λέει:

Κοίτα εγώ δε ξέρω αλλά όταν περνάω από τις πλατείες βλέπω να υπάρχουν διαφορές. Υπάρχουν συμμορίες...είναι δουλειές παράνομες που δε τις γνωρίζω. Πίνουν λίγο παραπάνω και στο τέλος μαλώνουν μεταξύ τους. Οι Αλβανοί ας πούμε δε νομίζω να έχουν κάποια κόντρα. Δε γνωρίζω και γω πολλά πράγματα. ‘‘

Καταθέτοντας τη προσωπική της εμπειρία η Βαλμπόνα λέει ότι υπάρχουν διενέξεις μεταξύ συμμοριών στο κέντρο της Αθήνας και ότι πρόκειται για παράνομες δουλειές.

Συμπεράσματα

Η εργασία αυτή είχε στόχο τη διερεύνηση του βαθμού συνύπαρξης μεταναστών και Ελλήνων στο κέντρο της Αθήνας.Η ανάπτυξη του θέματος ξεκίνησε με τη παράθεση βασικών ορισμών της μετανάστευσης από γνωστούς επιστήμονες οι οποίες καλύπτουν ένα φάσμα 50 ετών. Μετά από μία σύντομη ιστορική αναδρομή του μεταναστευτικού φαινομένου στη χώρα μας, έγινε αναφορά στις θεωρίες περί μετανάστευσης. Ακολούθησε η παράθεση αναλυτικών πινάκων και στατιστικών

σχετικά με τη μετανάστευση στην Ελλάδα κατα τα έτη απογραφών του 2001 και 2011,επικεντρώνοντας το ενδιαφέρον μας στην Αττική και στις συνοικίες του κέντρου της Αθήνας.

Το μεγαλύτερο σώμα της εργασίας αποτέλεσαν οι 20 βιοματικές συνεντεύξεις (in depth interviews) και η ανάλυση των δεδομένων που προέκυψαν απο αυτές.Οι δέκα έγιναν σε μετανάστες απο χώρες της Ασίας και της Αφρική και οι άλλες δέκα έγιναν σε μετανάστες απο τις βαλκανικές χώρες και τη κεντρική Ευρώπη.Απο αυτές προέκυψαν βασικές διαφορές ως προς τη συνύπαρξή τους με τους Έλληνες του κέντρου της Αθήνας.

Στην ομάδα των Ασιατών και των Αφρικανών διαπιστώθηκε ότι η συνύπαρξή τους βασίστηκε κυρίως στις εντάσεις και στις τριβές,ενώ ο ρατσισμός δεν έλειπε απο τις αφηγήσεις τους.Συνεπώς μιλάμε για “συνύπαρξη έντασης”αυτής της ομάδας και των Ελλήνων.Στις περισσότερες περιγραφές η συνύπαρξη αποδείχθηκε προβληματική,με πολλές κακές διηγήσεις και πολύ λίγες καλές.Η προβληματική αυτή συνύπαρξη συνδέεται άμεσα με τη διαφορετικότητα των μεταναστών αυτών στο χρώμα,στη θρησκεία κλπ.Θα πρέπει να ληφθεί υπόψιν πως ο χρόνος άφιξης είναι πολύ πιο πρόσφατος απο αυτόν των βαλκάνιων μεταναστών και είναι αναμενόμενο να μην έχουν καταφέρει να ενταχθούν επαρκώς στην ελληνική κοινωνία.

Αντίθετα στην ομάδα των βαλκάνιων παρατηρήθηκε η συνύπαρξη με το ντόπιο στοιχείο να έχει εντάσεις αλλά όχι τόσες πολλές όσο στη προηγούμενη ομάδα.Γενικά μπορεί να πει κανείς ότι διέπεται η σχέση τους με τους Έλληνες απο μια σχετική ομαλότητα.Ιδιαίτερο ενδιαφέρον είχε η κριτική των μεταναστών προς τους Έλληνες.Η γνώμη μιας μετανάστριας ήταν ότι οι Έλληνες δεν είναι ξενοφοβικοί,αλλά “χρωμοφοβικοί” και “θρησκοφοβικοί”,ενοώντας πως αντιδρούν αρνητικά στο διαφορετικό χρώμα και και στη διαφορετική θρησκεία.Έχοντας παραπάνω βιώματα με τους Έλληνες και όντας περισσότερα χρόνια στην Ελλάδα είχε την ευχαίρια να εκφράσει τη παραπάνω άποψη.

Εν κατακλείδι , η σύγκριση των δύο παραπάνω ομάδων μεταναστών οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η συνύπαρξη των Ασιατών είναι λιγότερο αρμονική απο αυτή των Βαλκάνιων μεταναστών.

Βιβλιογραφία

Ξένη

Castles St. and Kosack G, (1973), *Immigrant Workers and Class Structure in Western Europe*. London: Oxford University Press.

Broersma Francesca, Lazarescu Daria, Nikolova Marina, Γρώπα Ρουμπίνη,
Eisenstadt, S.N. (1953), *Analysis of patterns of immigration and absorption of immigration*, *Population Studies*, 7(2), 167-180

Iosifidis, T., King, R., 1998, *Socio-spatial dynamics and exclusion of three immigrant groups in the Athens conurbation*, *South European Society and Politics*, 3(3): 205-229

Matrikainen T., AMID Working Paper Series 43/2005, *Religion, Immigrants and Integration*, Abo Akademi University, Finland, The Academy for Migration Studies in Denmark

Psimmenos, I. and K. Kassimati (2003): 'Report on the Public Discussion of the IAPASIS Project in Greece', Athens, January 2003

Ελληνική

Βαίου Ντίνα, ΟΥΕΙΣ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΘΗΝΑ ΜΕΤΑ ΤΟ 1990*Συνέδριο «Πληθυσμιακές τάσεις και προοπτικές. Ελλάδα και Ευρωπαϊκή Ένωση» του Κέντρου Ερεύνες της Ελληνικής Κοινωνίας – Ελληνική Εταιρεία Δημογραφικών Μελετών, Αθήνα 13-14 Μαρτίου 2009

Βρύζας Κ., «Ο εντυπωσιασμός στα μέσα μαζικής ενημέρωσης», *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών*, ΕΚΚΕ, τ.61, 1986, σελ. 97-123.

Δημητρακοπούλου Φανή: *Ο Παράγοντας της Θρησκείας στην Ενσωμάτωση των Μεταναστών στη Χώρα Υποδοχής: Η περίπτωση των μουσουλμάνων της Ευρώπης*, Ε.Μ.ΜΕ.ΔΙΑ, 2013

Ζαραφωνίτου Χρ., «Ο Φόβος του εγκλήματος», Σάκκουλας, Αθήνα, 2002.

Καβουλάκος Κ, Κανδύλης Γ.(2012)''Νέες μορφές αστικής σύγκρουσης στην Αθήνα:Το πολιτικοκοινωνικό πλαίσιο,ο λόγος και οι πρακτικές της απόρριψης των μεταναστών'' στο βιβλίο ''Κοινωνιολογία και Γεωγραφία στην εποχή της κρίσης'' Gutenberg,Αθήνα,Φεβρουάριος 2012

Κασιμάτη Κ. (2006), „Η ένταξη των Αλβανών μεταναστών στην ελληνική κοινωνία“, in: Μπαγκαβός Χ., Παπαδοπούλου Δ., *Μετανάστευση και ένταξη των μεταναστών στην ελληνική κοινωνία*, Gutenberg, Αθήνα, pp. 353 - 412.

Πανούσης Ι., Δημόπουλος Α., Καρύδης Β., «Θυματολογικά κείμενα», Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή, 1994.

Πετράκου Η. (2001), „Η κατασκευή της μετανάστευσης στην ελληνική κοινωνία“, in: Μαρβάκης Αθ., Παρσανόγλου Δ., Παύλου Μ. *Μετανάστες στην Ελλάδα*, Αθήνα, pp. 31-56.

Πετρονότη, Μ., & Τριανταφυλλίδου, Α. (2003). *Σύγχρονα Μεταναστευτικά Ρεύματα Προς την Ελλάδα*. Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών και Εθνικό Κέντρο Βιβλίου

Σκούρας,Αρβανιτίδης Αγορά Χωρίς Σύνορα Τόμος 14 (3) 2009: 238-264 ,μετανάστες και πρότυπα χωροθέτησης τους στο πολεοδομικό σχέδιο της Αθήνας

Χαλιάπα Α. (2009), *Η ενσωμάτωση των μεταναστών στην Ελλάδα: Η προβληματική της δεύτερης γενιάς*
Διδακτορική Διατριβή που υποβλήθηκε στο Τμήμα Γεωγραφίας του Χαροκόπειου Πανεπιστημίου τον
Σεπτέμβριο 2009, Αθήνα.

Ψαλλιδάκη Τιμόκλεια, «*Η συνύπαρξη των μεσαίων στρωμάτων με τους μετανάστες ως απόρροια*
μετασχηματισμών στην παραγωγική βάση, μελέτη περίπτωσης Σταθμού Λαρίσης», 2012, *Εθνικό*
Μετσόβιο Πολυτεχνείο
Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
Αρχιτεκτονική_Σχεδιασμός τους χώρου_Πολεοδομία Χωροταξία
Το ζήτημα της μεθοδολογίας και της θεωρίας στον σχεδιασμό του χώρου Διδάσκουσα: Ελίζα
Παναγιωτάτου, “*Απεικόνιση των χωροκοινωνικών μετασχηματισμών στην περιοχή του σταθμού*
Λαρίσης”

Χλέτσος Μ., Κόλλιας Χ., Συρακούλης Κ., Παλαιολόγου Σ., Θαλασσοχώρη Χ., Μπουρδούβαλη Β. &
Πούλιου Α. (2005), *Οικονομικές διαστάσεις της μετανάστευσης: Επιπτώσεις στον αγροτικό τομέα,*
Αθήνα: ΙΜΕΠΟ.

Διαδίκτυο:

Τριανταφυλλίδου Άννα <http://blogs.eliamep.gr/triandafyllidou/metanastefsi-anasfalia-ke-egklimatikotita-mipos-i-varvari-ine-mia-kapia-lisi/>